

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2015

Bc. Markéta Pastvová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy a sportu

Vliv absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi

Diplomová práce

Autor:	Bc. Markéta Pastvová
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy – tělesná výchova Učitelství pro střední školy – výtvarná výchova
Vedoucí práce:	Mgr. Dita Culková, Ph.D.

Hradec Králové

2015

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Markéta Pastvová
Studium:	P12169
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy - tělesná výchova, Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova
Název diplomové práce:	Vliv absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi
Název diplomové práce AJ:	Influence of participation in experiential education programm on a teacher and his profession.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl: Popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení. . Metody: Smíšený výzkum s prvky fenomenologického výzkumu využívající hloubkových rozhovorů.

Literatura: HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. (2009). Zážitkově pedagogické učení. Praha: Grada. CHALOUPKOVÁ, L. (2005). Zážitková pedagogika ? výzva pro vzdělávání pedagogických pracovníků. [Diplomová práce] Brno. PELÁNEK, R. (2010). Zážitkové výukové programy. Praha: Portál. SLEJŠKOVÁ, P., DRAHANSKÁ, P., LANGROVÁ, J., TRČKOVÁ, R. (2011). Škola zážitkem. Praha: Pšl. PAVLÍKOVÁ, M. (2007). Využití zážitkové pedagogiky na 1. stupni. [Diplomová práce] Olomouc. SEDLÁČEK, B. (2000). Využití zážitkové pedagogiky na střední škole. [Závěrečná práce] WARREN, K., MITTEN, D., & LOEFFLER, T. (Eds.), (2008). Theory and practice of experiential education. Boulder, CO: Association for Experiential Education.

Garantující pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Dita Culková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Ivan Růžička, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.2.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce Mgr. Dity Culkové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne ...

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Ditě Culkové, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad. Děkuji garantce metodických kurzů MgA. Petře Drahanské, Ph.D., bez které bych na diplomové práci nemohla dál pracovat a umožnila mi spolupracovat s Prázdninovou školou Lipnicí. Děkuji také účastníkům kurzů za spolupráci a poskytnutí potřebných informací. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu a zázemí.

.....

Anotace

PASTVOVÁ, Markéta. *Vliv absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 62s
Diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Dita Culková, Ph.D.

Tato diplomová práce se zabývá vlivem absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi. Cílem práce je popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení. Je využito metod smíšeného výzkumu, konkrétně dotazníkového šetření, hloubkových fenomenologických rozhovorů a je použita fenomenologická analýza. Práce popisuje, co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky, jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou, zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe, jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele, jak plánuje učitel dále rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi. Práce je sondou na pohled využívající zážitkovou pedagogiku, jako klíč ke zkvalitnění a ztvárnění výuky a zároveň rozvoj osobnosti.

Klíčová slova: zážitek, prožitek, zážitková pedagogika, zážitkový kurz, učitel

Annotation

PASTVOVÁ, Markéta. *Influence of participation in experiential education programme on a teacher and his profession*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2015. 62 pp. Diploma Dissertation Degree Thesis. Theses supervisor Thesis supervisor Mgr. Dita Culková, Ph.D.

Thesis examines the influence of graduation experience course at teacher's profession. The aim is to describe the experience to interpret the teachers who attended the training course focused on experiential education. Closer to analyze this experience that especially in terms of its impact on teachers' additional professional activity. The method is combined research, namely the questionnaire, in-depth interviews used phenomenological analysis. Work describes what leads to the course of experiential learning, What was the first experience with experiential education, classification of elements of experiential learning to make their own practice, what is experiential education benefits for teachers As a teacher plans to continue to build on its experience with experiential education Then apply the practice. The work is to probe view using experiential learning, as the key to better teaching simultaneously personality development.

Keywords: experience, experience pedagogy, experiential training, teacher

Obsah

Úvod.....	1
1 Teoretická východiska	3
1.1 Pedagogika	3
1.2 Výchova	4
1.3 Prožitek, zážitek, zkušenost	5
1.3.1 Prožitek versus zážitek.....	7
1.4 Zážitková pedagogika	8
1.4.1 Historie zážitkového vzdělávání u nás.....	13
1.4.2 Historie Prázdninové školy Lipnice.....	15
1.4.3 Cíle a poslání PŠL.....	15
1.4.4 Jiné organizace pracující se zážitkovou pedagogikou	16
1.5 Zážitkové akce	18
1.5.1 Typy zážitkových programů	19
1.5.2 Zážitkové výukové programy	20
1.5.3 Zážitkové kurzy	20
1.6 Psychologie osobnosti.....	21
1.6.1 Psychické vlastnosti osobnosti.....	22
1.6.2 Temperament	23
1.6.3 Motivace	24
2 Výzkumný problém, otázky a cíl.....	26
3 Metodika.....	27
3.1 Smíšený výzkum	27
3.2 Metody výzkumu a zpracování dat v kvantitativní části práce	27
3.2.1 Výzkumný soubor.....	27
3.2.2 Metoda získání dat	27
3.2.3 Metody zpracování dat.....	28
3.3 Metody výzkumu a zpracování dat v kvalitativní části práce	33
3.3.1 Výzkumný soubor.....	34
3.3.2 Metody získání dat.....	34
3.3.3 Metody zpracování dat.....	35
4 Výsledky.....	37
4.1 Analýza dat – Fenomenologická interpretace	37
4.1.1 Průběh otevřeného kódování	37
4.1.2 Rozpracování obecnějších konceptů.....	41
4.1.3 Hledání teoretických vztahů mezi jednotlivými koncepty	43

4.1.4	Volba ústředního konceptu a formulace teorie	46
4.2	Technika „vyložení karet“	48
4.2.1	Co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky?	49
4.2.2	Jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou?	50
4.2.3	Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe.....	51
4.2.4	Jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele.	52
4.2.5	Jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi.....	53
4.3	Shrnutí výsledku dotazníku.....	54
4.4	Shrnutí výsledku fenomenologických rozhovorů	55
4.4.1	Porovnání výsledků dotazníků a analýzy rozhovorů	57
5	Diskuze	61
6	Závěr	63
	Bibliografie	66
	Seznam tabulek	70
	Seznam obrázků.....	71
	Seznam Přílohy.....	72

Úvod

Téma, které jsem si vybrala, nebylo až tolik zkoumáno, a nebylo ani o něm napsáno mnoho publikací. Proto se mi naskytla možnost toto téma zpracovat a podělit se o něj s Vámi.

Metodické zážitkové kurzy pro pedagogiky nejsou tolik známé, jako například adaptační a seznamovací kurzy. Účastníci takových kurzů se učí umět vytěžit ze získaných zkušeností co nejvíc a přenést tyto zkušenosti do reálných změn.

Předložená práce zachovává tradiční strukturu. Je členěna do dvou hlavních částí – teoretické a empirické.

Cílem výzkumu bylo popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení.

Moje diplomová práce je po formální stránce rozdělena do čtyř hlavních částí – jsou to teoretická východiska, výzkumný problém, otázky a cíl, metodika a výsledky.

Teoretická východiska obsahují šest kapitol. První tři kapitoly vymezují základní pojmy. V dalších kapitolách bude popsána zážitková pedagogika s popisem osobnosti člověka a zážitkových akcí. Výzkumná část je rozdělena do tří kapitol, které jsou zaměřené na informace o výzkumu s výsledky průzkumného šetření.

Cílem empirické části diplomové práce bylo popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení. V rámci výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky.

- Otázka 1: Co vede učitele k rozhodnutí absolvování zážitkového kurzu?
- Otázka 2: Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?
- Otázka 3: Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?

Tyto otázky byly zodpovězeny ve čtvrté hlavní kapitole Výsledky v podkapitole nazvané Porovnání výsledků dotazníků a analýzy rozhovorů (4.1).

Výzkum byl realizován smíšeným způsobem metodami dotazníku s třinácti respondenty a hloubkových rozhovorů se třemi respondenty. Na základě otevřeného kódování vzniklo pět hlavních kategorií, a to: co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky, jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou, zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe, jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele, jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi. Procedura zkoumání a srovnávání a vyhodnocování získaných údajů všech čtyř kategorií pomocí techniky vyložení karet vedlo k zodpovězení stanovených otázek (viz kapitola 4.1).

1 Teoretická východiska

Teoretická část diplomové práce obsahuje šest kapitol. První tři kapitoly obsahují pojmy, se kterými bychom se při studiu našeho tématu mohli setkat. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na zážitkovou pedagogiku, její historii u nás, přiblížení organizace Prázdninové školy Lipnice a dalších organizací, které se věnují zážitkové pedagogice. Jak motivy, potřeby, vlastnosti a temperament ovlivňují osobnost, nastíní kapitola pátá. V poslední, šesté kapitole, jsou přiblíženy zážitkové akce.

1.1 Pedagogika

V této kapitole chci zdůraznit důležitost pedagogiky a přiblížit její aktuální problematiku širší veřejnosti.

Výchova vede lidstvo od nepaměti věků. Snaha pozitivně působit a ovlivnit osobnost člověka v dalších nastupujících generacích s normami společnosti.

Když se vrátíme v historii do období antiky, zjistíme původ samotného termínu „pedagogika“. Tento termín pochází z antického Řecka. Paidagogos byl otrok, vychovatel, který vychovával a vzdělával děti svých pánů. Její přesný význam slova je: pais = dítě, aigen = vést. U nás v české pedagogice pod pojmem pedagog vidíme člověka, který se věnuje na profesionální úrovni výchově a vzdělávání jedinců, směřující k vytyčenému cíli a má pro tuto činnost profesionální kvalifikaci. Jako vědní obor se ustanovila až v 19. století.

Existuje řada definic, které vystihují termín pedagogika. Pedagogický slovník definuje pedagogiku jako *obor vzdělávání na pedagogických fakultách*. Jůva tvrdí, že *pedagogika je věda o ornamentní výchově, o celoživotní výchově dětí, mládeže i dospělých*.

Pedagogika je tedy věda o výchově a vzdělávání a jako vědní obor obsahuje teorii i praxi. Má teoretický i praktický význam při odkrývání zákonitostí výchovy, zabývá se výchovou dílčích věkových etap a různých výchovných zařízení. Praktický význam poskytuje velké množství podnětů pro výukové aktivity aktérů školy (pedagogičtí pracovníci, rodiče, výchovní pracovníci). Jejím úkolem je zjištění aktuální výchovné reality a platnosti poznatků formulované výchovnými cíli.

Pedagogika za poslední dvě desetiletí prošla změnami, které se odrazily v teorii i v praxi. Vznikla řada publikací a diskuzí zabývajících se touto problematikou. Především problematikou rámcových vzdělávacích programů a s tím

související školní vzdělávací programy, které kladou na pedagogy vysoké nároky na přípravu hodin, využívání různých metod a forem. Jednotlivé hodiny musí pedagogové neustále inovovat. Jedná se o největší reformu školství od dob Marie Terezie. Do podvědomí pedagogické společnosti se dostává do stále větší obliby nebo spíše zájmu využívání forem alternativní výuky. A tím se přibližujeme zároveň k zážitkové pedagogice, která k alternativní výuce má velmi blízko.

1.2 Výchova

V této kapitole se chci zmínit o propojenosti vztahů pedagogiky, výchovy, pedagoga, žáka a zážitkové pedagogiky.

Co je tedy výchova? *Výchova bývá definována jako základní kategorie pedagogiky. Je to proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem pozitivních změn v jeho vývoji v souladu s jeho individuálními možnostmi a dispozicemi.* (Mgr. Radek Pospíšil, předmět pedagogiky). Pelikán tvrdí (1995, s. 36), že *Výchova je cílevědomým a záměrným vytvářením a ovlivňováním podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi stimulujících jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.*

O výchově můžeme říci, že jde o specifickou lidskou činnost, která rozvíjí osobnost. Výchovu jedinců mají za úkol starší generace. Umožňuje jedinci dosáhnout určitých kvalit pomocí kultivace (záměrné, systematické, komplexní), žít s druhými lidmi ve společnosti a být sám sebou.

Cílem výchovy je činnost, která má za úkol směřovat k vytyčenému cíli. Po stránce filozofické se jedná o hledání vlastní identity. Má pomoci člověku se snáze integrovat do společnosti stát se socializovanou osobou, najít smysl života jeho hodnoty. Hodnota představuje pojem pro pojmenování všeho, čeho si vážíme a co pro nás má význam, a čeho jsme ochotni se vzdát. Je to celoživotní proces.

Úspěch výchovy je závislý na podmínkách, prostředí a specifických faktorech výchovy. Nejdůležitější je vztah, který se v procesu výchovy tvoří mezi vychovávaným (dítě, žák, student) a vychovatelem (rodič, učitel, lektor apod.). Jedinec může být objektem výchovy, tím pádem výchova sama je řízený proces, který vymezuje pravidla a principy výchovy. Může být subjektivní. To znamená, že rozhodující vliv ve výchově má jedinec.

V dnešní době je vztah mezi vychovatelem a vychovávaným pojmenován vztahem subjektivním, tak i objektivním. Jde o vnitřní přijetí vnějšího výchovného působení.

1.3 Prožitek, zážitek, zkušenost

Prožitek

Prožitek je v dnešní době oblíbeným termínem, který se často objevuje v populárních i vědeckých pracích. Dostává se čím dál víc i do povědomí laické veřejnosti. K této skupině se dostal díky komerční sféře, která využívá slovo prožitek či prožitkovost k zatraktivnění nabídek různých aktivit. (Kirchner, s. 3)

V různých publikacích je termín prožitek uveden v různých definicích. Podle Psychologického slovníku je prožitek uveden jako prožívání či jako výchova prožitkem (Hartl, s. 461). *Prožívání je psychologický jev charakterizován proudem vědomí každého více či méně uvědomovaného duševního obsahu, je přísně individuální, těžko sdělitelné, proto behavioristé z předmětu svého zkoumání prožívání vyloučili a zaměřují se pouze na chování, které lze pozorovat.* (Hartl, s. 461)

Problematika prožitku a prožitkovosti je složitá a při dalším bližším zkoumání se dozvídáme, že mnohým tento termín při jeho používání není zcela jasný. (Kuban, s. 5)

Při objasnění pojmu prožitek lze vycházet z definice uvedeného pojmu, tak jak ji prezentují Hartl a Hartlová (2000, s. 461) Prožitek autentický (authentic experience) jeden ze základních obsahů psychiky.

1. citově zabarvené vnímání aktuálního, často dramatického životního okamžiku
2. náhlé poznání vzniklé ze zhodnocení okolní skutečnosti.

Prožívání je základním psychologickým pojmem. Psychologie tímto pojmem označuje proud vědomí každého více či méně uvědomovaného duševního obsahu. Prožívání je individuální a těžko sdělitelné. I proto behavioristé pojem prožívání (společně s dalšími mentalistickými pojmy) z předmětu svého zkoumání vyloučili a zaměřili se pouze na chování, které lze pozorovat. Tento přístup byl také označen jako metodologie „černé schránky“. (Heller)

Dnešní emotivní svět prožíváme každý jinak intenzivně, často ho můžeme subjektivně označit jako silně vzrušující prožitek. Zkušenosti a prožitky, které během života získáváme, si neseme z minulosti za pomoci učení.

Když si představíme, že v 80. letech 20. století byla práce s informačními technologiemi pouze specifickou oblastí, kde pracovala velmi malá skupinka obyvatel, tak dnešní svět internetu a komunikačních technologií se stává masovou záležitostí. Když děti a mládež tráví spoustu volného času u počítače, vytrácí se z jejich života již známá prožitkovost. Všechno kolem nich se zdá být únavné a nudné.

Intenzivní prožitek se postupně vytrácí z každodenního života člověka. To má za následek neuspokojení potřeb jedince z důvodu prožitkové deprivace. Tato skutečnost může ovlivnit kvalitu jeho života.

Proto v dnešní době saháme po komerčních nabídkách rychlého zážitku, jako je například jízda na čtyřkolkách, pobyt na farmě apod.

Zážitek

Existuje mnoho definic podle Psychologického slovníku je zážitek uveden jako *(expertise) každý duševní jev, který jedinec prožívá (vnímání, myšlení, představivost): vždy vnitřní, subjektivní, citově prokázány: zdroj osobní zkušenosti, hromadí se po celý život a skládá jedinečné duševní bohatství každého člověka – prožitek autentický. (Hartl, s. 701)*

Jeden ze základních obsahů psychiky 1. citově zabarvené vnímání aktuálního, často dramatického životního okamžiku 2. náhlé poznání vzniklé ze zhodnocení okolní skutečnosti – konflikt, sport, zážitek. (Hartl, s. 461)

Nádherné na zážitku je to, že je bezprostřední. Tvoří jednotu a skládá se z různorodého napětí. Zážitek stojí neustále mezi subjektivním a objektivním napětím prožívání. Zážitek má historický charakter, který působí jako přeměna. Díky získaným, naučeným zkušenostem dokážeme vnímat hodnotu života, vytvářet hodnoty, cíle, díky kterým se dopracováváme k životním ideálům, které vycházejí z naší individuality. Každý další zážitek obohacuje naše minulé zážitky a získává svůj plný význam. Ovlivňuje nás v psychickém a sociálním chování. (Bezecná, 2007, s. 15–16)

Zkušenost

Zkušenost je praktická činnost, kterou člověk získává v různém prostředí. Tato zkušenost je do paměti nejdříve zpracována ve formě zakódovaných informací, pak uložena a při další aktivitě vybavena a využívána vědomě nebo nevědomě.

Zkušenost vytvořila v naší paměti stopu, která vznikla z procesu uvědomování, jednání, ze situací, komunikace, sociálních vztahů či pozorování. Emočně na nás působí a dle emoční hodnoty, která může být nízká či vysoká, je vryta do naší paměti. (Kirchner, 2009, s. 26)

1.3.1 Prožitek versus zážitek

Čeština je specifická tím, že rozlišuje význam slov prožitek, zážitek a zkušenost. V jiných jazycích tomu tak není. Například angličtina má pro všechny tyto pojmy jedno slovo „experience“, které v českém překladu znamená zkušenost. Podobně tomu tak je i v Německu a Nizozemsku. To nás vede k zamyšlení, zda existují jasně vymezené rozdíly mezi těmito pojmy. Často i v češtině se tato slova zaměňují či jen intuitivně používají.

Obvykle zařazujeme prožitek do zkušenosti, která je jeho součástí. V souladu s naším přesvědčením má prožitek obsah, který je ohraničený. V podstatě zážitek se může skládat z několika odlišných prožitků. (Kirchner, 2009, s. 24–25)

Jednotlivé pojmy zážitek a prožitek se dají rozložit do základu. Pojem prožitek se skládá s předpony PRO a základem slova ŽÍT. Předpona „pro“ udává význam slovu „prožít“ význam „aktivní“ s hodnotou emočního náboje, prožitkovou skutečností je člověk „bohatší“ o „vnitřní statek“. Něco, co jsem „prožil“, mělo aktivní, stimulující, vše prostupující a energizující charakter. (Jirásek, 2005, s. 199) (Kirchner, 2009, s. 25) Prožitek může být skryt v různých podmínkách, které na nás působí při sledování krajiny (působí na nás příroda), poslechu hudebního díla (vnímání harmonie tónů), působení malířského díla či vlastní práce (proces tvorby, působení fyzického, psychického, výkonu atd...). Pojem zážitek má nadřazenější význam a postavení.

V základu tohoto slova najdeme dvě části předponu ZA a slovo ŽÍT. Předpona „za“ dává celému slovu „zážitek“ význam uceleného, celistvého, přesahujícího. Zážitek tak v sobě obsahuje současně uskutečněné prožitky (emoční náboj ze situace a jednání) a zvnitřněné zkušenosti (proces uvědomění s zvnitřněním). Něco, co jsem

prožil, zkusil, viděl, slyšel, držel, mám v sobě jako zvnitřněnou zkušenost – zážitek. (Jirásek, 2005, s. 199) (Kirchner, 2009, s. 25).

I přesto Jirásek zpochybňuje toto vysvětlení a hledá podklady k vysvětlení v Pravidlech českého pravopisu a ve Slovníku spisovného jazyka českého pomocí předpon. Jirásek nakonec vše shrnul a uvádí, že *Termín „prožitek“ je možno vnímat jako intenzivní, důkladný způsob žití. Prožitek je událost, která se výrazně odlišuje od běžného žití a působí především svojí intenzitou prožívaného děje, aktivity, činnosti. Prožitek je vždy charakterizován přítomností a nepřenositelností. Termín „zážitek“ lze odlišit jako přesah, dosažení cíle a celkovosti v žití. Tak prožitek, který uplyne do minulosti (byl už prožit), dosáhl svého cíle, stává se uceleným zážitkem s možností vracet se k původnímu prožitku ve vzpomínkách, reflexi, analýze. Zážitek se vždy vztahuje k minulému prožívání. Teprve takto zpracovaný zážitek, který je převeden do vědomí a náležitě zpracován, se stává životní zkušeností (cílem zážitkové pedagogiky), jež je přenositelná. (Jirásek, 2005, s. 202)*

1.4 Zážitková pedagogika

Cílem této kapitoly je vytvořit stručný náhled do zážitkové pedagogiky. Pochopit její metody a principy, které využívá pedagog absolvující kurz zážitkové pedagogiky v praxi pro zkvalitnění a zpestření výuky.

„Dobrá výuka má v sobě kus hry a dobrá hra má v sobě kus výuky“

(Pelánek, 2010, s. 12)

Stará škola kladla důraz na předávání znalostí encyklopedického charakteru, které byly roztrženy do předmětů. Předměty se vyučovaly izolovaně a bez vzájemných souvislostí. Změny započaly ve společnosti. Změny se odrážely ve vzdělávání a to se odrazilo i do vzdělávání pedagogických pracovníků. Dnes pomocí RVP se naše školství mění. A zasahuje nejen do vzdělávacích obsahů, ale i institucí a pedagogických pracovníků. Klade důraz na celoživotní vzdělávání a kvalitu pedagogických pracovníků. Nové využití pedagogických koncepcí jako zážitkovou pedagogiku.

Každý má jiný pohled na zážitkovou pedagogiku. Učitelé ze staré školy si nedovedou představit, že by si hráli a přitom se něco učili. Nebo si sice myslí, že to obohatí výuku, ale už nevědí konkrétně v čem. Tyto aktivity by podle nich měly být

hodně zábavné. A pro další skupinu pedagogů to je moc pracné a časově náročné vytvářet nový systém výuky.

Učitelé pracují s průřezovými tématy a klíčovými kompetencemi. Průřezová témata kladou důraz na mezipředmětové vztahy zdůrazňující souvislosti a postoje. Můžeme vidět například v Globální výchově, Ekologické výchově. (Pelánek, 2008, s. 19-20)

Zážitková pedagogika se většinou objevuje při adaptačních kurzech, kdy si organizace či sama škola pečlivě připravila program s cíli. Hlavním cílem bylo především stmelit třídní kolektiv. Zážitková pedagogika neobsahuje pouze outdoorové aktivity a vícedenní kurzy. Je to metodický postup. Důležitý pro metodu zážitkové pedagogiky je zážitek, který na osobu emocionálně působí a ona si jej snáze zapamatuje. Zážitek nemusí být pozitivní nebo negativní. Důležitá je síla toho prožitku, který se nám uchová na dlouhou dobu v paměti a my si jej můžeme přehrávat jako film.

Zážitkovou pedagogikou rozumíme aktivity žáků a studentů, na které je kladen důraz. Výchovný proces pracuje s vlastním prožitkem a dalším osobním rozvojem. Pomocí her si učitelé stanovují cíle, kde dochází ke spojení dvou prvků hry a učení. Děj hry zapojuje do procesu celou osobnost člověka, který rozvíjí znalosti, dovednosti a postoje. (Zážitková pedagogika, 2013, s. 2)

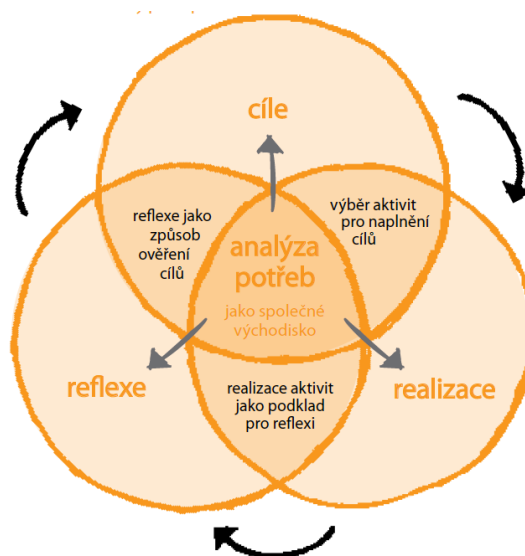
Zážitková pedagogika obsahuje důležité principy (viz Obrázek č. 1), bez kterých by výuka zážitkové pedagogiky neměla význam.

Zážitkovou pedagogiku využíváme především tam, kde chceme žákům zprostředkovat chybějící zkušenost. Zážitek není cíl, ale jeho

prostřednictvím se učíme a dozvídáme nové věci. (Škola zážitkem, 2011, s. 11)

- 1) Při aplikování klíčových kompetencí – obsahu vzdělávání – si díky zážitkové pedagogice osvojíme práci s nimi. Abychom rozvíjeli znalosti, dovednosti a postoje jedince, musíme si nejdříve promyslet, při jaké činnosti se to dá reálně provést, vyzkoušet a zažít. (Škola zážitkem, 2011, s. 12–13)
- 2) V každé hodině je důležité, aby proběhlo hodnocení, které je nástrojem pro ověření získaných kompetencí u žáků. (Škola zážitkem, 2011, s. 14–15)

- 3) Metodický princip spojuje zážitkovou pedagogiku, klíčové kompetence a hodnocení. Tvoří tzv. analýzu potřeb, následně si stanovíme cíle, které realizujeme a nakonec činnosti reflektujeme. (Škola zážitkem, 2011, s. 16–17)

Obrázek 1 Metodický princip
(Škola zážitkem, 2011, s. 16)

Než začnu popisovat jednotlivé kroky v metodickém principu, bych chtěla upozornit na probíranou problematiku terminologie „zážitková pedagogika“, o které se vedou dlouhodobě diskuze. Jak uvádí Jirásek (2014, s. 11), ze „zážitkové pedagogiky“ se stalo zaklínadlo, které přestalo magicky působit. Jirásek řeší problematiku názvu a hledá odpovídající název, který by navrátil této metodě prestiž a nebyl termínem zaměňovaný za rádobu zážitkové komerční akce. Tímto Jirásek předkládá vlastní návrh vhodného pojmenování a tím je „celostní výchova“, která odmítá pouhý zážitek bez hlubokého smyslu rozvojového potenciálu. Více informací najdete v časopisu Gymnasion 14.

Analýza potřeb

Z časového hlediska je zážitková pedagogika náročná, ale její efektivita obohatí naše další metody. Využíváme ji pro získání dovedností, schopností a postojů, které volíme s jasným záměrem. Dostáváme se do kontaktu se skupinou, kde využíváme činnosti pro rozvoj skupiny a sebepoznání žáků. Není to pouze předávání vědomostí, dovedností a schopností, ale činíme tak výuku zábavnější.

Z hlediska získávání kompetencí se snažíme je získat pomocí analýzy potřeb žáků, tzv. vstřícným přístupem, který přímo reaguje na potřeby žáků, nebo si uspořádáme všechny kompetence a jejich složky do tzv. zvládacího přístupu, který kompetence třídí.

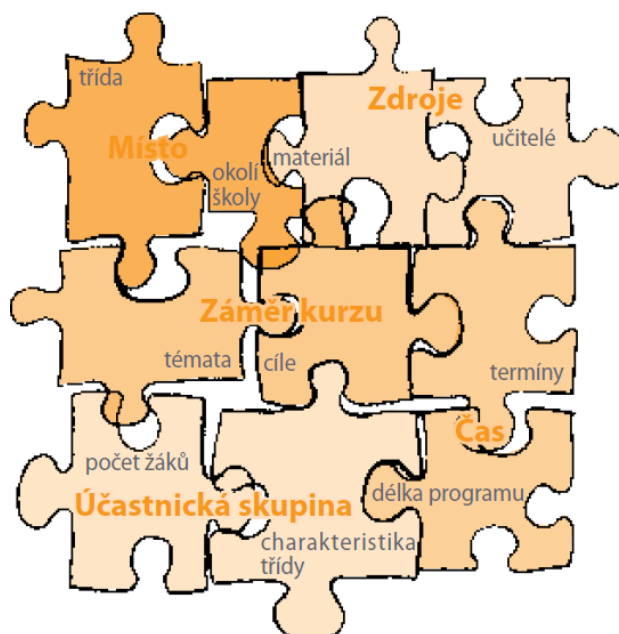
Z hlediska hodnocení je důležité si uvědomit kritéria, základní faktory hodnocení a jejich objektivitu k žákům. (Škola zážitkem, 2011, s. 22–43)

Stanovení cílů

Z hlediska zážitkové pedagogiky je důležité stanovit si reálný cíl, který je specifický, měřitelný a realizovaný v daném čase. Aby realizace byla úspěšná, musíme brát v úvahu velikost skupiny, místo, čas, pomůcky, cíle (znázorněné na obr. č. 2).

Budeme-li pracovat s klíčovými kompetencemi, je důležitá konkrétní představa dovednosti, která se bude v hodině rozvíjet. Nenaplánujeme si jich velké množství. Spíš se snažíme zaměřit na dominantní dovednost. Není předmět, kde by to nešlo aplikovat.

Pro hodnocení si určíme kritéria a indikátory, které mohou mít různé stupnice, např. 1–10 či slovní vyjádření. Hodnotit můžeme průběh práce a jeho výsledek. (Škola zážitkem, 2011, s. 44–57)

Obrázek 2 Puzzle: aspekty ovlivňující přípravu programu

(Škola zážitkem, 2011, s. 45)

Realizace programu

Realizace programu z hlediska zážitkové pedagogiky může mít charakter hry, modelových situací, reálných výzev. Pro tvorbu vlastního programu je důležité si ujasnit herní principy dosavadních her.

Při práci s klíčovými kompetencemi je zásadní dodržování zásad. Žáci vědí, kterou kompetenci rozvíjí, pro zjišťování zlepšení sledují splněná kritéria, cíle. Aby pokrok byl úspěšný, pracuje se od jednoduchých po složité dovednosti. Pro osvojení kompetencí je třeba opakovat. Důležitou částí je ohlédnutí za proběhnutými aktivitami a jejich reflektování. To jasně znázorňuje Kolbův cyklus učení znázorněný na obr. č. 3.

Zdroj: Materiály Outward Bound – Česká cesta

Obrázek 3 Model sebezkušenostního učení (no motovy Kolbova cyklu učení)

(Škola zážitkem, 2011, s. 66)

Z hlediska hodnocení je důležité, aby učitel zvolil kritéria a indikátory hodnocení a předložil je žákům. Sami žáci si stanoví kritéria hodnocení, nebo je vytvoří společně. Hodnocení má velký význam pro zaznamenání pokroku žáka ve výuce. Je to spíše zaměřeno na slovní hodnocení, které je lepší pro zpětnou vazbu. (Škola zážitkem, 2011, s. 58–70)

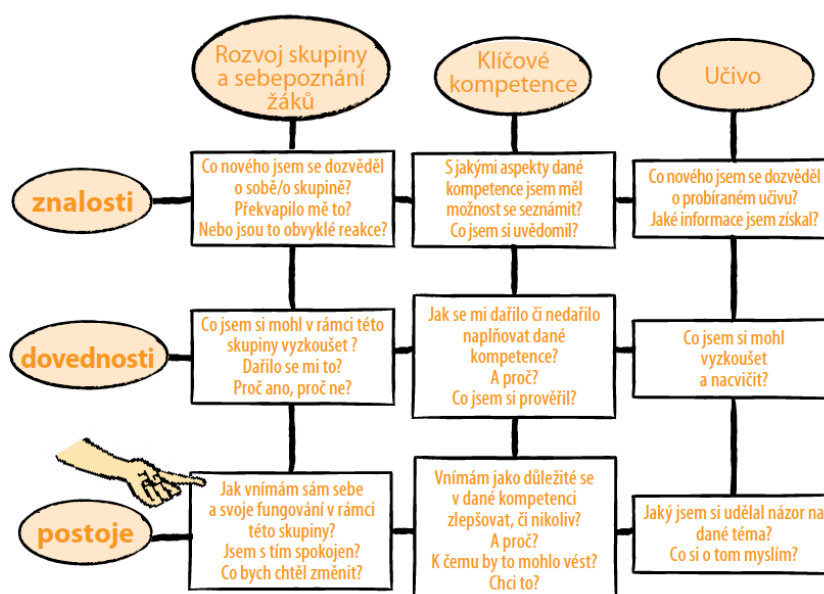
Reflexe

Pomocí reflexe jsme schopni se ohlédnout za tím, co jsme prožili. Při reflexi učiva se zaměřujeme na to, co jsme zjistili, jaké poznatky si odnášíme, které zkušenosti a v čem využijeme. Při reflexi klíčových kompetencí na to, co se dělo v

programu, co jsme dělali správně/špatně, jaké budou další naše kroky. Reflexe probíhá ve skupině při otevřené komunikaci.

Reflektovat můžeme různými způsoby: hromadně, individuálně. Kombinujeme je různými technikami – verbální, písemné, diskuzní. Je velmi důležité, abychom si i na reflexi v hodině našli dostatek času.

Reflexe je důležitá při dalším procesu učení. Snažíme se tím dozvědět, co a jak proběhlo a jaký to mělo efekt. Měla by se hodnotit každá aktivita pomocí kritérií a indikátorů. Dále by měla poskytnout podrobný popis hodnocení, podle zjištěných informací zlepšovat proces učení. Učitel by si měl vytvořit vlastní systém hodnocení, do kterého by zaznamenával podrobné informace o splněných aktivitách žáků. Reflexi může pomoci obr. č. 4. (Škola zážitkem, 2011, s. 70–84))

Obrázek 4 Mapa možných tematických okruhů na zaměření reflexe
(Škola zážitkem, 2011, s. 72)

1.4.1 Historie zážitkového vzdělávání u nás

Pojďme krátce nahlédnout do historie, abychom získali komplexnější představu o zážitkové pedagogice.

Zážitková pedagogika je u nás novým fenoménem. Avšak samotné počátky byly dány ve starověkém Řecku, kde pěstovali ideál kalokagathia. Kalokagathia je pojem, který vyjadřuje řecký názor na celistvost člověka, propojení krásy, dobra, vyjadřuje harmonické spojení tělesné a duševní krásy a dobroty, ctnosti a statečnosti. V historii se objevuje významný pedagog a průkopník školy hrou Jan Amos Komenský. Komenský prosazoval celkový rozvoj osobnosti, který se vyvíjel pomocí vlastních smyslů. Ve svých dílech kladl důraz na propojení teorie a praxe v dílčích

předmětech. Povzbuzoval samostatné vzdělávání a řešení problémů. Zážitekovou pedagogiku ovlivnil i známý francouzský pedagog Jean-Jacques Rousseau, který propagoval návrat k přírodě a výchovu přírodou. Na přelomu 19. a 20. století vznikala řada alternativních pedagogických směrů, zabývajících se problematikou přirozené a svobodné výchovy, kde klíčovým prvkem těchto směrů byla hra, která napomáhá měnit vztah mezi učitelem a žákem, ale i přesto se při hře využívá metod a cílů vzdělávání. (Franc, Zounová, Martin, 2007)

Velký vliv na rozvoj zážitkové pedagogiky měl německý pedagog Kurt Hahn, který kolem 40. let 20. století založil v Británii první zážitkovou letní školu pro dospívající. Hahn nabídl výchovu pomocí dobrodružných výprav, her, kde se kladl důraz na spolupráci a dobrovolnou pomoc potřebným. Roku 1933 opustil Německo a v Anglii založil tzv. „Gordonstoun“. V tomto internátě realizoval vlastní názory a praktické nápady. Pro další rozvoj zážitkové pedagogiky viděl jedinou cestu, vytvořil tzv. „krátkodobé školy“, které trvaly 14 dní a byly určeny pro mladé lidi od 16–21 let. Následně s J. Hoganem zakládá roku 1941 organizaci s názvem Outward Bound, která nese Hahnovy myšlenky a zároveň přispěla k celosvětovému rozšíření zážitkové pedagogiky. (Važanský, 1993)

Počátkem 20. století se do českých zemí dostává vliv anglosaské výchovy, která klade důraz na výchovu v přírodě. Avšak komunistický režim a následky druhé světové války odsunuly zážitkovou pedagogiku stranou. Ale i přes to všechno se určité prvky turistiky a sportu v přírodě udržely. Rozkvět byl zaznamenán při plánování školních výletů, škol v přírodě, při letních táborech či lyžařských kurzech. (Franc, Zounová, Martin, 2007)

Díky odtržení od zahraničních impulzů došlo v českých zemích k vytvoření rozdílného pojetí výchovy zážitkem, a tak vznikla v roce 1977 nezisková organizace Prázdninová škola Lipnice, která postupně rozvinula vlastní originální metody a metodiku práce. (Franc, Zounová, Martin, 2007)

Síla zážitkové pedagogiky PŠL spočívá v následujících bodech:

- **Cílování** – precizní formulování cílů autorských kurzů a jejich specifické tematizování (cíl, téma, logo, design, hudba, podoba materiálů).
- **Motivace** – cílené motivování účastníků projektu (maximální výkon, velká intenzita a dynamika).

- **Dramaturgie** – promyšlená skladba programů ve vztahu k zamýšlenému cíli projektu. Rozeznáváme tři typy dramaturgie, a to plánovanou (teoretickou), reálnou (praktickou), evaluovanou (ideální, závěrečnou).
- **Výrazové prostředky** – hudba, barvy, pohyb, světlo (tma), příroda, místnost, vůně.
- **Ovlivňování osobnosti prostřednictvím situací** – hra, role, děj, příběh.
- **Zpětná vazba** – má nejrůznější podoby (rozbor, test, anketa, hra atd.) a uzavírá celý proces.
- **Skupinová dynamika.**
- **Osobnost pedagoga** – životní a profesní zralost, odborná erudice, rozvinutá emoční inteligence. (Hanuš & Chytilová, 2009)

1.4.2 Historie Prázdninové školy Lipnice

Tato podkapitola je zde uvedena, k zaměřenosti diplomové práce pouze na Prázdninovou školu Lipnici, kterou chci přiblížit i z jejího historického pohledu.

Prázdninová škola Lipnice, jako první česká organizace zabývající se zážitkovou pedagogikou, vznikla v roce 1977. Cíleně se zaměřila na aktivity pro etapu vývoje mladší dospělosti, adolescence a pozdní adolescence. Vývoj této organizace má kořeny daleko před jejím založením. (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 13)

Jako samostatný subjekt působila až do roku 1989 v SSM. Svými aktivitami navázala na bohatou tradici. V roce 1993 se stala členem organizace Outward Bound a založila společnost Česká cesta s.r.o., která nabízí zážitkové kurzy na komerční úrovni, tzv. teambuilding pro firmy. V období ČSR byla metodou, která inspirovala další kurzy a ovlivnila pedagogickou činnost výchovných organizací.

V současné době jsou nejvíce známé stálé projekty (Zdrsen – kurz 1. pomoci pomocí zážitku, Sborovna, Metoda zážitkové pedagogiky (certifikovaný výcvik), Gymnasion – časopis). Hlavní prací PŠL jsou autorské knihy, které jsou k dispozici účastníkům kurzů.

1.4.3 Cíle a poslání PŠL

V této podkapitole se chci zaměřit na přiblížení cílů a poslání PŠL, pomocí kterých se pedagog rozhoduje, zda metody a principy zážitkové pedagogiky bude využívat v praxi.

Nejlépe své cíle popisuje sama PŠL. Zde je její motto a poslání:

„Svět je obrazem nás samých a všechny jeho problémy a konflikty se odrážejí v každém z nás. Klíč k jejich řešení proto musíme hledat v sobě. „Posláním Prázdninové školy Lipnice je náročnými výzvami motivovat a mobilizovat v člověku odvahu a tvořivost, které jsou nezbytné pro aktivní nabývání zkušeností. Podporujeme takovou zkušenost, která vede k pozitivní změně, nárůstu sebevědomí a odpovědnému přístupu k vlastnímu životu, druhým lidem a světu.“ (psl)

Specifikem PŠL je důraz na dramaturgii, pomocí níž se vytváří pestré příběhy, role, postavy. Využívá principu skupinové a osobní dynamiky, při které dbá na jednání a emoční bilanci. Dynamika programů a intenzita zapojení člověka do všech rozměrů pomocí střídání činností a různými prostředky je vyvoláván. (Hanuš, Chytilová, 2009)

Cílem je pomocí silných zážitků a intenzivních lidských vztahů najít v sobě zdroj energie, sebevědomí a automatickou tvořivost a kreativitu. Dosahuje vytyčeného cíle pomocí her a modelových situací, které vytváří podmínky skutečného života. Hry rozvíjí osobnost člověka, jeho dovednosti, vlastnosti, schopnosti pomocí metody nápodoby. Pomocí hry lépe poznáme sami sebe a naše skryté schopnosti. Hra nám umožňuje odbourávat naše pomyslné hranice, které ovlivňují naši psychiku. (Pavičková, 2011, s. 14)

1.4.4 Jiné organizace pracující se zážitkovou pedagogikou

Uvádím zde i jiné organizace a její stručné charakteristiky, které se zabývají zážitkovou pedagogikou a jsou známé za hranicemi České republiky. Z jedné takové organizace vzešla i PŠL.

Existuje řada organizací, které se věnují zážitkové pedagogice, jak českých, tak i zahraničních. Každá z těchto organizací pracuje s fenoménem zážitku. Pracují v odlišných oborech a liší se šíří svého zaměření. Jejich odlišnost spočívá v tvorbě programů, které jsou pro každou organizaci charakteristické.

1) AEE - Association for experiential education

Jedná se o nevýdělečné profesionální sdružení pro zážitkové vzdělávání, které propojuje společenství pedagogů, lékařů a jejich schopnost obohacovat život přes zážitkovou pedagogiku. Organizace se snaží o zvyšování dovedností a znalostí, které by podporovaly jejich rozvoj a postupný růst. Poskytuje přístup ke zdrojům, publikacím, které zvyšují kvalitu zážitkových programů, pomocí jejich akreditovaných programů stoupá uznání pedagogiky celosvětově. (AEE)

Vizi AEE je přispívání k transformaci vzdělání, která by vedla ke spravedlivějšímu a soucitnému světu. (AEE)

Misí AEE pro zážitkové vzdělávání je rozvíjet a podporovat zážitkovou pedagogiku. Sdružení se zavazuje podporovat profesní rozvoj, teoretická zlepšení a vyhodnocování zážitkového vzdělání po celém světě. Zážitkové vzdělávání je především pro rozšiřování kapacity pedagogů a praktiků, které se snaží obohacovat přes filozofii a principy zážitkové pedagogiky. Mají přístup k profesionální komunitě, která je oddaná zážitkové pedagogice. Je založená na pedagogích a odbornících různých národností a profesionálních postupů, spolupracujících a komunikujících přiměřenými prostředky. Nejdůležitější je podporovat a rozvíjet zážitkovou pedagogiku. (AEE)

2) Outward Bound

Původně to byla škola pro vojáky britského námořnictva, kteří vyplouvali na širé moře a snažili se přežít, spolehnout sami na sebe. Čekala na ně různá neznámá rizika, ale i nové zážitky a zkušenosti spojené s poznáním. Po válce se organizace věnovala mládeži, dnes je její sídlo v USA a orientuje se zejména na práci učitelů a školní mládeže.

Název „Outward Bound“ označuje v námořní angličtině loď opouštějící přístav, místo bezpečí, a směřující na moře s neznámými riziky. Vyjadřuje podstatu školy, vzájemnou pomoc, spolupráci při překonání překážek a odhalení skrytých schopností člověka.

Je to metoda učení pomocí zážitku. Domnívá se, že každý jedinec získá poznatky přes to, co prožil. Za prožitou zkušeností se následně ohlédne a ohodnotí minulou zkušenost. Principem není cíl, ale vlastní proces prožívání. V zátěžových situacích jedinec překonává sám sebe. Získává jistotu ve svých schopnostech, poznává nové vlastnosti pomocí nestandardních situací, vnímá přírodu a spolupracuje s ostatními při řešení problému.

První školu založil v roce 1941 Kurt Hahn. Je to nevýdělečná vzdělávací organizace, která nabízí pět programů, která mění životy, tvoří týmy a mění školy. Mezi tyto programy patří Outward Bound Wildemess, Expeditionary Learning School Outward Bound, Outward Bound Professional, Outward Bound Urban center a Outward Bound Discovery. Tyto organizace nabízí zážitky na různých místech, jako jsou divočina, město, třídy. (Hypeš, 2007, s. 26–27)

3) Hnutí GO!

Je občanské sdružení, které sídlí na Katedře rekreologie FTV UP v Olomouci. Pracuje s moderními výchovně vzdělávacími metodami pomocí zážitkové pedagogiky. Organizováním kurzů a projektů oslovují zejména účastníky středních škol, kteří nastupují do prvních ročníků a učitele, pro které tvoří semináře.

Její hlavní myšlenkou jsou:

1. *Umožnit skupině studentů a jejich třídnímu učiteli před nástupem do školy vzájemné poznání ve fyzické a emocionální rovině, vytvořit sociální vazby a nalézt své místo ve skupině.*
2. *Urychlení adaptace studentů prvního ročníku na nové prostředí a co nejrychlejší zapojení studentů do života školy.*
3. *Navození atmosféry radosti, tvůrčí spolupráce, tolerance a vzájemné úcty ve skupině.*
4. *Plynulý přechod studentů z dětství do dospělosti.*
5. *Vytvoření nové kvality vztahu mezi studentem a jeho rodiči.*
6. *Příprava mladého člověka na život v demokratické společnosti (hnutí-go)*

4) Občanské sdružení Projekt Odyssea

Občanské sdružení, které se snaží pomáhat školám při zavádění osobní a sociální výchovy (OSV) do škol. Dohromady pracují na metodických materiálech, uskutečňují výzkum a realizují vzdělávací kurzy pro učitele i žáky. (Projekt Odyssea)
Spolupracují se školami, kterým nabízí vzdělávání v OSV, konzultace, profesionální vedení, metodické materiály. Pro jednotlivé učitele nabízí účast v otevřených kurzech, poskytnutí metodických materiálů a zasílání nových informací. (Projekt Odyssea)

Existuje velké množství sdružení. Podrobné popisování jejich cílů a programů není tématem mé práce, zmíním pouze názvy. Jsou to: sdružení tzv. Volné sdružení lidí „Instruktoři Brno“, Velký Vůz, Challege, Hnutí Brontosaurus, Zahraniční organizace (Play for Peace, Chewonki Foudation, Dynamy's Internship Year, Projekt Adventure a další).

1.5 Zážitkové akce

Zážitkové akce jsou většinou charakterizované tím, že se jedná o časově uzavřenou událost, která probíhá bez přerušení i několik hodin až týdnů. Důležité je, aby součástí programů byl zážitek (dobrodružství, netradiční činnost), který je

následně reflektován ve zpětné vazbě. Tým instruktorů je předem na akci připraven. Akce je zaměřená na vybranou skupinu lidí, kteří během akce vytváří skupinu či skupiny, které spolu spolupracují a navzájem si pomáhají. Akce se odehrává většinou v přírodně či jinak zajímavém prostředí. Program je od počátku charakteristický četností intenzivních činností řízených organizátory podle předem naplánovaného harmonogramu, který je před účastníky zatajován. Program je naplánovaný tak, aby mohl sledovat zvolené cíle, jež si organizátoři vytyčili. Důraz je kladen na pestrost programů, kde se jednotlivé činnosti prolínají (pohyb, tvorba, vzdělávání) a mají za cíl vytvářet silnou atmosféru. (Pelánek, 2008, s. 11)

1.5.1 Typy zážitkových programů

Tato kapitola se zaměřuje na určité druhy zážitkových akcí, se kterými se může učitel v praxi nejčastěji setkat.

- **Jednorázové zážitkové akce pro dospělé** – účastníci se navzájem neznají. Po ukončení akce se kolektiv rozchází.
- **Pracovní zážitkové akce pro dospělé** – tato akce je podobná výše uvedené akci. Zde se navíc pracuje. Práce je smysluplná (ochrana přírody, pomoc památkám) a neplacená (ubytování, strava).
- **Pravidelné akce pro děti** – jedná se o dětské kolektivy, které se pravidelně setkávají a znají se navzájem. Cílem těchto akcí je budování kolektivu.
- **Adaptační kurzy, školní výlety** – akce koncipované na začátku školního roku, jsou primárně určeny pro třídy, které se ještě neznají (přechod ze základní školy na střední školu, z prvního stupně na druhý stupeň základní školy), ale i znají, v rámci upevnění kolektivu.
- **Soustředění** – splňuje charakteristiky zážitkových akcí (trénink, přednášky).
- **Rozsáhlé jednorázové hry** – jednorázové krátkodobé akce pro velký počet účastníků. Účastní se i skupinky lidí, které se navzájem znají, neznají se však všichni navzájem. Jsou to hry městské, šifrovací, bojové hry s dřevěnými zbraněmi atd.
- **Komerční firemní kurzy** – tyto kurzy jsou určeny primárně firmám. Jsou zaměřeny na budování kolektivu a vzájemnou spolupráci. (Pelánek, 2008, s. 12–13)

1.5.2 Zážitekové výukové programy

Jde o činnosti, které pracují s propojením hry a učení. Tato propojení oblastí nazýváme „zážitkové výukové programy“. Časové rozmezí je kolem 1 až 4 hodin. S tím souvisí i počet účastníků, který bývá kolem 20 lidí. Jednotlivé programy lze uplatnit v rámci vícedenních akcí (školy v přírodě, tábory, prázdninové kurzy atd.). Programy mají přesně zadané téma, které je pro účastníky velkým zpestřením pro jeho zábavnou a přínosnou funkci. Přínos nemusí znamenat pouze získávání informací, ale může se jednat o ujasňování názorů, změnu stereotypního pohledu na věc a zamyšlení se nad cizími názory. Program musí účastníky zaujmout, to docílíme aktuálností tématu. Účastníci by měli mít o tématu primární znalosti. Důležité je přenechání prostoru pro vytváření vlastní aktivity, které se dosáhne zařazením četných herních prvků, a pro závěrečnou reflexi nad vykonanou činností. V zážitkových výukových programech se dostáváme i do oblasti umění, kdy vtažením účastníků do programu pracujeme s prvky – vyjádřením pocitů při čtení dramatických úryvků z literatury, promítáním emotivních obrázků, pouštěním zvukové hudby nebo promítáním útržků filmu. (Pelánek, 2010, s. 12–13)

1.5.3 Zážitekové kurzy

Rozdíl mezi zážitkovým kurzem a jiným kurzem, například vodáckým, je především v jeho záměrně vyvolané situaci, která má za cíl vznik prožitku a následnou práci s prožitky. Vodácký kurz bude bohatý na prožitky, ale nejsou zde obsaženy záměrně vyvolané situace, které vytváří prožitky, se kterými se dále pracuje. Pro tvorbu zážitkového kurzu existují určité důvody. Pedagog diagnostikuje, sleduje žáky v náročných situacích a jejich chování mezi sebou. Podle druhu chování předpokládá, jak se žák bude chovat v běžném životě. Zážitekové kurzy působí na jedince (na jeho osobní rozvoj, sociální dynamiku, odborné vzdělávání).

Předpokladem kurzu je vtažení účastníka do děje, kde přijímá přidělenou roli a plní zadané úkoly. Při plnění množství úkolů se účastník snaží dosáhnout cíle. Tento cíl však není ten, za který ho účastník považuje. Organizátoři plánují úkoly tak, aby rozvíjeli jednotlivé složky osobnosti (sociální dovednosti, tvořivost, vůli atd.). (Sýkora, 2006)

1.6 Psychologie osobnosti

V diplomové práci používáme pojem osobnost či jedinec velmi často. Co je to osobnost? Tento pojem používá většina z nás v běžném životě při označení různých typů lidí. Označením někoho, který něčím vyniká nad ostatními. Osobnost je každý člověk, který zůstává sám sebou po celý život. Osobnost se mění zvolna zkušenostmi, které během svého života člověk získá. Z důvodu změnění či rozvoje osobnosti při získávání nových zkušeností zařazují tuto kapitolu.

Osobnost - to je pravda v masce.

Lord G. Byron

Osobnost není něco, co máme, nebo co jsme. Je to, co děláme, jsme-li ve společnosti jiných. Je to činnost, nikoli vlastnost. Není to stojatá voda, ale tekoucí potok.

H. W. Hepner

Na světě je už téměř 200 teorií, pojetí a definic osobnosti. Mnoho věd se snaží zjistit celkový pohled na osobnost. Každá osobnost se odlišuje mírou zralosti a schopností zvládat úkoly v životě. Osobnost se socializuje pomocí psychických procesů, stavů a vlastností. Osobnost se snaží zvládnout nároky, které život před ni klade. (Směkal, 2002, s. 40–41)

Pojem osobnost je odvozen z latinského „persona“, tj. divadelní maska užívaná v antických divadelních hrách. V obecném povědomí má slovo osobnost obvykle hodnotící význam. Osobností se rozumí výrazný, vynikající, něčím pozoruhodný jedinec.

Osobnost je chápána jako člověk, který disponuje souborem duševních a tělesných vlastností, utvářejících se v průběhu celého života a projevujících se v sociálních vztazích. Vyjadřuje odlišnost jedince od ostatních lidí. Určitými vlastnostmi se s lidmi pojí a zároveň liší od jiných skupin. Jednotlivé složky osobnosti jsou navzájem propojeny v celek. Vlastnosti máme vrozené a získané, utvářející strukturu osobnosti, která je pro každého člověka charakteristická. (Šobán, 2008, s. 17)

1.6.1 Psychické vlastnosti osobnosti

Tato podkapitola se snaží přiblížit vlastnosti osobnosti. Vlastnosti rozhodují například o naší pracovitosti či rozhodnosti v určitých situacích. Je zde snaha přiblížit předpokládané vlastnosti účastníků, které se účastní zážitkových kurzů.

Jsou to relativně trvalé charakteristiky jedince, kterými se vyznačuje a které ovlivňují chování, prožívání či myšlení. Na jejich základě můžeme předvídat, jak se člověk zachová, jak bude jednat.

Rys osobnosti je psychická vlastnost, která se projevuje určitým způsobem jednání, chování, prožívání. Je charakteristický pro každého jedince a v průběhu života je poměrně stálý.

Typ osobnosti znamená, že se projevuje určitá vlastnost a typ osobnosti, které spolu souvisejí.

Jako vlastnosti určujeme na jednotkách osobnosti, jaká je jejich:

- hloubka,
- výraznost,
- stálost,
- spjatost s jinými charakteristikami,
- postavení v systému ostatních dispozic (zda jde o základní, dominující, ústřední, řídicí nebo vedlejší dispozici),
- obecnost – specifická – typičnost či jedinečnost dispozice,
- rozsah situací, v nichž se uplatňuje,
- četnost uplatnění,
- dosah v postavení osobnosti a výsledcích činnosti,
- afinita – tíhnutí dispozice k určitým jiným dispozicím. (Smékal, 2002, s. 62)•

Tradiční psychologie osobnosti rozlišuje většinou 5 až 7 dílčích složek osobnosti. Podle Smékala (2002) jsou to:

- stavba těla,
- temperament,
- schopnosti,
- motivace,
- charakter,
- jáství,
- životní dráha.

Psychické procesy

- a) poznávací (vnímání, fantazie, myšlení a řeč, představy),
- b) procesy paměti (zapamatování, uchování, vybavení),
- c) motivační procesy (citové a volní).

Psychické stavy: pozornost, city. V této práci se zaměřím jen na určité složky z výše jmenovaných.

1.6.2 Temperament

Temperament zařazuji do své práce, protože se domnívám, že výběr zážitkových kurzů a jejich následné absolvování je podmíněné temperamentem účastníků kurzů, který je charakteristický pro každou osobu. Souvisí s tím i otevřenost při přijímání nových informací, schopnost spolupracovat, komunikovat, schopnost přijmout cizí názor, sebevzdělávat se, zamyslet se nad novými styly výuky a popřípadě přijmout nové metody, kterými lze výuku obohatit.

Termín „temperament“ se používá k typologickému rozlišování osob a patří mezi nejstarší poznatky o osobnosti. Bývá také označován jako přechod přes most mezi tělem a duší. V historii byly snahy o třídění temperamentu na typy-rysy, společné znaky. Temperament pochází z lat. „temperamentum“ a znamená míchat, míchat v určitém poměru. To znamená, že ideálem je vyváženost všech složek. Je to souhrn vlastností organismu určujících dynamiku a intenzitu prožívání a chování osobnosti.

Ukázku dělení temperamentu Vám nastíním od prvního teoretika, který se zabýval temperamentem a jeho rozdělením, kterým byl Hippokrates. Jeho rozdělením podle typu šťáv se společnost řídí dodnes.

Hippokratovo rozdělení

- a) - *sangvinik* – (vliv krve) živý, vznětlivý, nestálý, citlivý, měnící se;
- b) *choleric* – (vliv žluči) vášnivý, fanatický, vznětlivý, vytrvalý;
- c) *flegmatik* – (vliv hlenu) klidný, málo vznětlivý, nepodléhá snadno citům, rozhodný, cílevědomý;
- d) *melancholik* – (vliv černé žluči) uzavřený, pesimistický, přecitlivělý, přemýšlivý, rozjímavý. (Šobán, 2008, s. 23)

Existují další dělení temperamentu, která jsou obsažena v publikaci od Šobáně (2008).

1.6.3 Motivace

V této kapitole se snažím nahlédnout do jádra osobnosti, například na čem závisí výběr naší činnosti, čemu dáváme přednost a naopak čeho se straníme, z jakého důvodu si volíme předměty a kterých se vyvarujeme.

Slovo motiv pochází z lat. moveo-ere = hýbat, pohybovat se. Jedná se o hnací sílu lidské činnosti, kterou tvoří pobídky přicházející zvenku.

Motivace neboli zaměřenost vyjadřuje označení všech podmínek, které determinují lidskou psychiku. Je to proces vyvolání a udržení aktivity a následně regulovaný způsob aktivity. Motiv je činitel, který vzbuzuje a řídí chování a snaží se směřovat k vytyčenému cíli, bez ohledu na to, jak byl motiv vyvolán.

Cílem motivace je získání objektu, zkušeností, aktivity, stavu či dosažení určité situace. Cíle dosahujeme pomocí struktury. Po celý život se učíme uspokojovat vlastní potřeby určitým způsobem a jejich výběr závisí na předchozích minulých zkušenostech.

Motivaci máme vnitřní a vnější. Vnitřní motivace je stav, který nutí jedince něco dělat, naučit pro vlastní uspokojení. Samotná činnost ho těší a uspokojuje. Naopak vnější motivace je stav, kdy jedinec je motivován ne z vlastního zájmu. Má pro člověka nižší význam. Může se však stát, že vnější podmínky mohou ovlivnit člověka natolik, aby se změnila jeho motivace vnitřní.

Rozlišujeme motivaci

Celkový výklad podstaty motivace se dá shrnout do čtyř skupin podle Smékala (2002)

1. Homeostatický model

- Snaha organismu udržet stabilitu svého vnitřního prostředí. Takže s každým chováním se snažíme o obnovu rovnováhy, kterou cosi narušilo a snažíme se jej navrátit do původního stavu.

- Organické potřeby - žízeň, hlad, spánek, světlo, kyslík, pohyb

- Model nedostatku – stimulace pocitem prázdnoty, chybění něčeho (vydýchaný vzduch, nedostatek glukózy v krvi atd...)

- Model přetlaku – stimulace pocitem napětí, přetlaku. Uspokojení znamená vydání něčeho (sexuální potřeba)

2. Pobídkový mode

- Založeno na podmínkách, že některé podněty mají dynamické účinky a přináší uspokojení a pohodu. Opačně existují podněty, které navozují negativní emoce – strach, úzkost. Člověk tedy vyhledává podněty, které mu způsobují uspokojení a vyvaruje se těch, které to nezpůsobují. Pobídkový model se nazývá též hédonistický (maximální libost, maximální nelibost).

3. Kognitivní model

- Založeno na základní hnací síle a potřebě poznávat, zvidat a porozumět okolnímu světu, jako předpokladu pro přežití

4. Činnostní model -

- Zdrojem motivace je činnost, která je zároveň cílem a neslouží tentokrát jako prostředek k dosažení cíle a nelze jej chápat jako automotivační okruh.

Potřeba činnosti ve své čisté podobě se manifestuje nejvýrazněji ve hře, v tvůrčí činnosti, která není realizovaná pro okamžitý efekt, ve své sociální modifikaci jako potřeba sociálního styku se pak manifestuje v nejrůznějších způsobech prosociálního jednání, v bytostně etickém činu atd. (Smékal, 2002, s. 262)

Tyto modely, ač jsou některé abstraktní, apriorní, nepropracované či postrádají sílu a určitost, mohou vést k pochopení jejich motivační dynamiky.

2 Výzkumný problém, otázky a cíl

Praktickou částí této diplomové práce je výzkum zabývající se vlivy působící na učitele z absolvování zážitkového kurzu a následnou aplikací metod ve škole. V textu se budu snažit popsat a pochopit individuální zkušenost vybraných jednotlivců (účastníků zážitkových kurzů) a následně nalézat témata, pomocí kterých zjistíme, zda se jednotlivé esence zkušeností prolínají. K tomuto cíli byly stanoveny určité metody výzkumu.

Pro vymezení hranic zkoumaného jevu je nutné stanovit si výzkumný problém a výzkumnou otázku. Důležité je si ujasnit, jaký přínos zamýšlený výzkum může mít, čím je pro autora zajímavý.

Výzkumný cíl a otázky výzkumu znějí takto:

Výzkumný cíl:

Popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení

Výzkumné otázky:

- Otázka 1: Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat kurz?
- Otázka 2: Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?
- Otázka 3: Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky po absolvování kurzu?

3 Metodika

3.1 Smíšený výzkum

Termín smíšený výzkum podle Hendla (2005, s. 60) rozumíme výzkum, *který představuje smíšený model. V tomto typu výzkumník využívá, jak kvalitativní, tak kvantitativní výzkum uvnitř jednotlivých fází výzkumného procesu. Nejdříve se určují výzkumné otázky, pak se shromažďují data a nakonec se analyzují.*

Smíšený výzkum byl pro práci zvolen záměrně, aby se lépe porozumělo vlivům absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi.

Kvantitativní část této práce navazuje na teoretická východiska shrnující stav současných poznatků, na jehož základě jsou vytvořeny výzkumné otázky. Získání dat se uskutečnilo pomocí dotazníkového šetření a navazujících fenomenologických rozhovorů.

V mé práci je nosnou částí fenomenologický výzkum, který je doplněn o dotazník kvantitativního charakteru.

3.2 Metody výzkumu a zpracování dat v kvantitativní části práce

V kvantitativní části práce jsem metodicky vycházela především z Hendla (2009)

3.2.1 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor pro kvantitativní část byl zvolen záměrným výběrem. Respondenti byli pedagogičtí pracovníci, kteří absolvovali zážitkové kurzy v organizaci Prázdninová škola Lipnice. Většinou se kurzů účastnili víc než jednou. Průměrný věk účastníků kurzů, kteří vyplnili dotazník, je 33 let, nejmladšímu respondentovi bylo 24 let a nejstaršímu 42 let. Většina respondentů má učitelské vzdělání a pochází převážně z hlavního města Prahy.

3.2.2 Metoda získání dat

Dotazník

Jako jednu z metod sběru dat pro svůj průzkum jsem si vybrala dotazník, který je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat právě v případě průzkumů. Je složen ze série otázek (v mém případě jich bylo 38), jejichž cílem je získat informace, jakým způsobem ovlivnil kurz učitele, jaké dovednosti, vědomosti,

postoje získali a jakým způsobem dále s nimi pracují. Pomocnou metodu dotazníkové šetření jsem si vybrala proto, že jsem díky němu získala rychle potřebné informace, o které jsem se dále mohla opřít a uplatnit je v další výzkumné metodě fenomenologického rozhovoru. Při tvorbě dotazníku jsem se snažila, aby otázky byly srozumitelně formulovány, aby dotazník nebyl příliš dlouhý a časově náročný na vyplnění. Opak by mohl odradit respondenty od jeho vyplnění.

Dotazník jsem předala osobě, které je garantkou metodických kurzů PŠL. Ta rozeslala dotazník přibližně 125 adresátům. Dotazník adresátům byl poslán touto cestou s výhodnou nabídkou k účasti dalšího kurzu od PŠL. Dotazník vyplnilo pouhých 13 adresátů. Dotazník je součástí příloh mé diplomové práce jako Příloha D.

3.2.3 Metody zpracování dat

Vyplnění a vyhodnocení dotazníku probíhalo v on-line dotazníku Survio, které odpovědi od respondentů zpracoval do tabulek a grafů. Dotazník obsahoval otázky – uzavřené, otevřené i částečně otevřené.

Vyhodnocení dotazníku

Jak jsem již uvedla, abych se mohla věnovat vlivu absolvovaného kurzu na učitele a jeho profesi, provedla jsem průzkum získaných dovedností, znalostí a jejich přínosu v praxi pedagogického pracovníka.

Mnou zpracovaný dotazník byl rozeslán emailem garantkou metodických kurzů PŠL účastníkům kurzů organizovaných PŠL. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné a anonymní. Čas potřebný k vyplnění dotazníku, který obsahuje 38 otázek, si určil každý sám. Rozesláno bylo přibližně 125 dotazníků. Dotazník vyplnilo 13 respondentů. Těchto 13 respondentů odpovědělo na všechny otázky v dotazníku. Důvod nevyplnění dotazníku ostatními respondenty neznám. Pravděpodobně se jednalo o nedůvěru či obavu, že jimi uvedená data budou nějakým způsobem zneužita. Někteří měli možná obavu, že dotazník nezvládnou vyplnit. Otázky se jim zdály složité, dlouhé a celkově dotazník pravděpodobně působil zdoluhavě. Popřípadě neměli vůbec zájem o jeho vyplnění. Respondentů, kteří neodevzdali dotazník, je cca 84 %.

Nyní bych se ráda věnovala rozboru jednotlivých otázek dotazníku, týkajících se vlivu absolvovaného zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi.

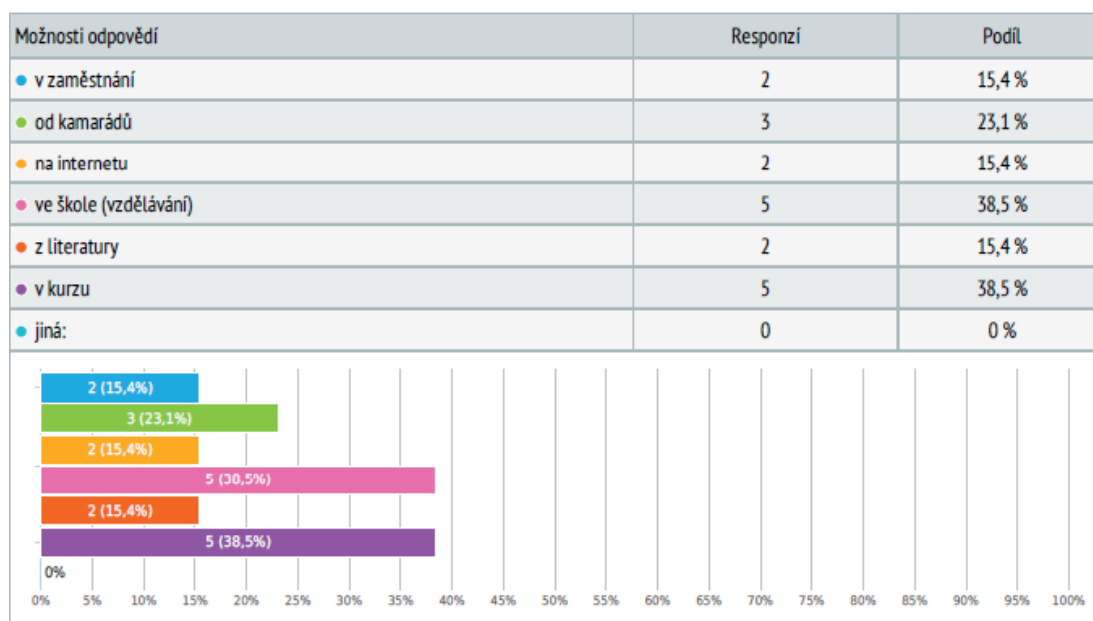
Otázky č. 1-5

Tyto otázky byly směřovány na pohlaví, věk, datum vyplnění, místo bydliště a vzdělání respondentů. Větší část respondentů, kteří vyplnili dotazník, byly ženy. Průměrný věk respondentů byl 33 let, vzdělání vždy vysokoškolské, převážně zaměřené na pedagogiku. Nejvíce respondentů pocházelo z Prahy, což naznačuje, že větší informovanost a zájem projevují především lidé z hlavního města.

Otázka č. 6: Kde jste se poprvé setkali s termínem „zážitková pedagogika“?

U této otázky bylo dáno omezení označit maximálně dvě odpovědi. Nejčastěji se objevila odpověď: ve škole, v kurzu

Graf 1 Otázka č. 6 Kde jste se poprvé setkali s termínem „zážitková pedagogika“?
(vlastní zpracování)

Otázka č. 7: Kde/od koho jste se dozvěděl(a) o organizaci Prázdninová škola Lipnice (PŠL), která se zabývá zážitkovými kurzy?

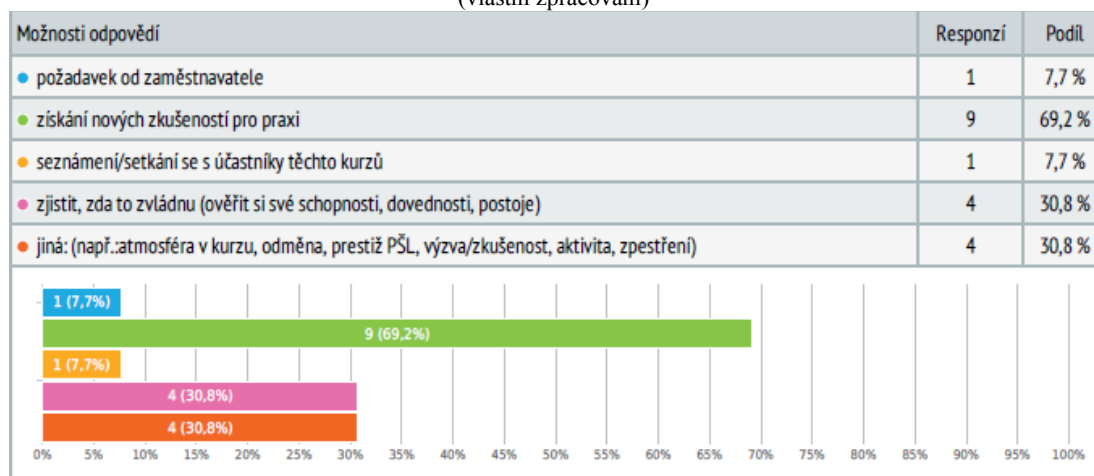
Zde jsem dala možnost zvolit z výběru pouze jednu odpověď. Nejvíce se objevila odpověď: od kamarádů.

Otázka č. 8: Jaký byl důvod motivace pro absolvování zážitkového kurzu v PŠL? – požadavek od zaměstnavatele

I zde byla dána možnost výběru dvou odpovědí z nabídky. Respondenti nejvíce označili odpověď: získání nových zkušeností. Což značí, že sebevzdělání, seberozvoj má pro učitele velký význam. Má zájem o obohacení a zkvalitnění výuky.

Graf 2 Otázka č. 8 Jaký byl důvod motivace pro absolvování zážitkového kurzu v PŠL?- požadavek od zaměstnavatele

(vlastní zpracování)

- atmosféra kurzu PŠL
- osobní a profesní rozvoj
- osobní rozvoj
- prostě seberozvoj

Otázky č. 9-12

Tyto otázky se zaměřily na rok absolvování kurzu, délku trvání kurzu, počet kurzů absolvovaných respondentem a jejich název.

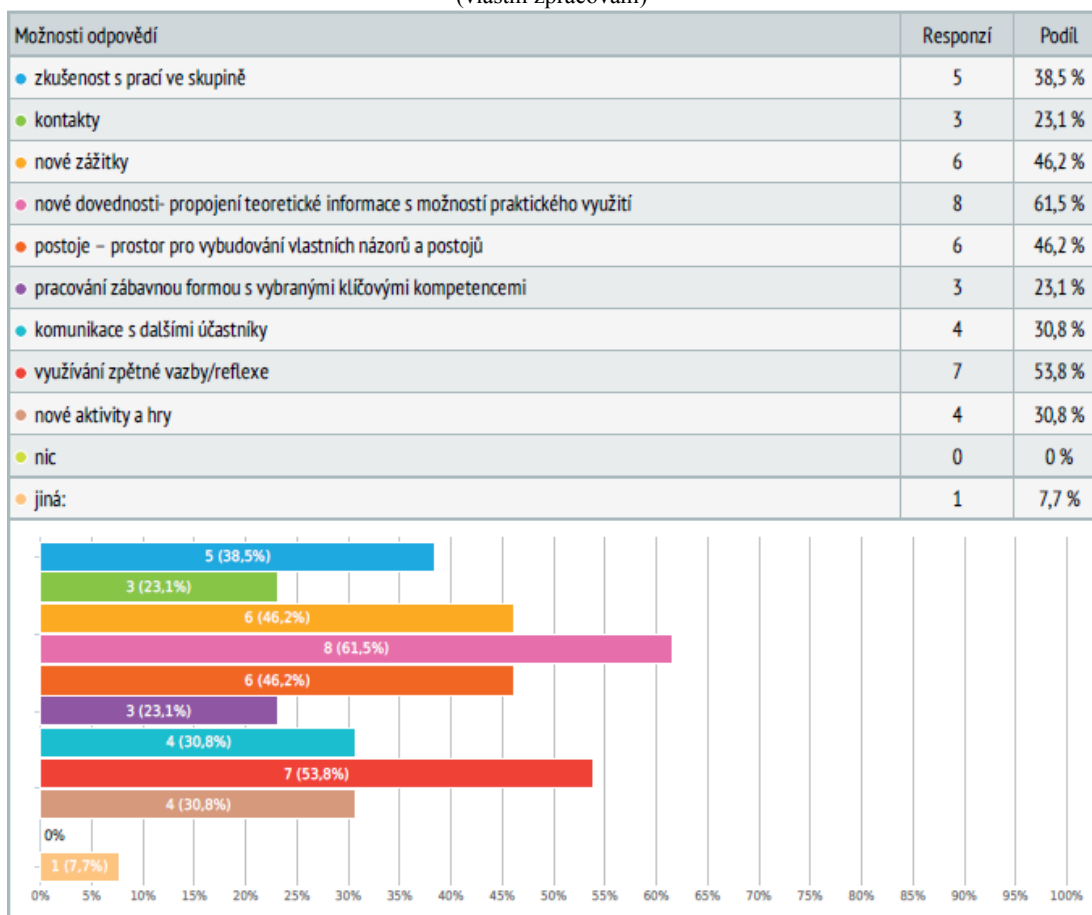
Nejvíce se respondenti účastnili kurzů v letech 2012, 2013 a 2014. Nejdelší doba trvání kurzu byla různá, jedná se především o dlouhodobé kurzy. Nejčastěji se objevil kurz Metoda zážitkové pedagogiky. Průměrný počet absolvovaných kurzů je 2,5. Nejčastěji byl absolvován kurz Metoda zážitkové pedagogiky.

Otázka č. 13: Co Vám přineslo absolvování zážitkového kurzu? Čím Vás kurz nejvíce obohatil?

Účastníci kurzu měli možnost označit až tři odpovědi. Výsledkem byly: s největším počtem odpovědí – nové dovednosti (propojení teoretické informace s možnostmi praktického využití), jako druhé – využívání zpětné vazby a reflexe, a jako třetí – nové zážitky, postoje-prostor pro vybudování vlastních názorů a postojů.

Z výsledků vyplývá, že účastníci byli nejvíce obohaceni o nové dovednosti

Graf 3 Otázka č. 13 Co Vám přineslo absolvování zážitkového kurzu?/ Čím Vás kurz nejvíce obohatil?
(vlastní zpracování)

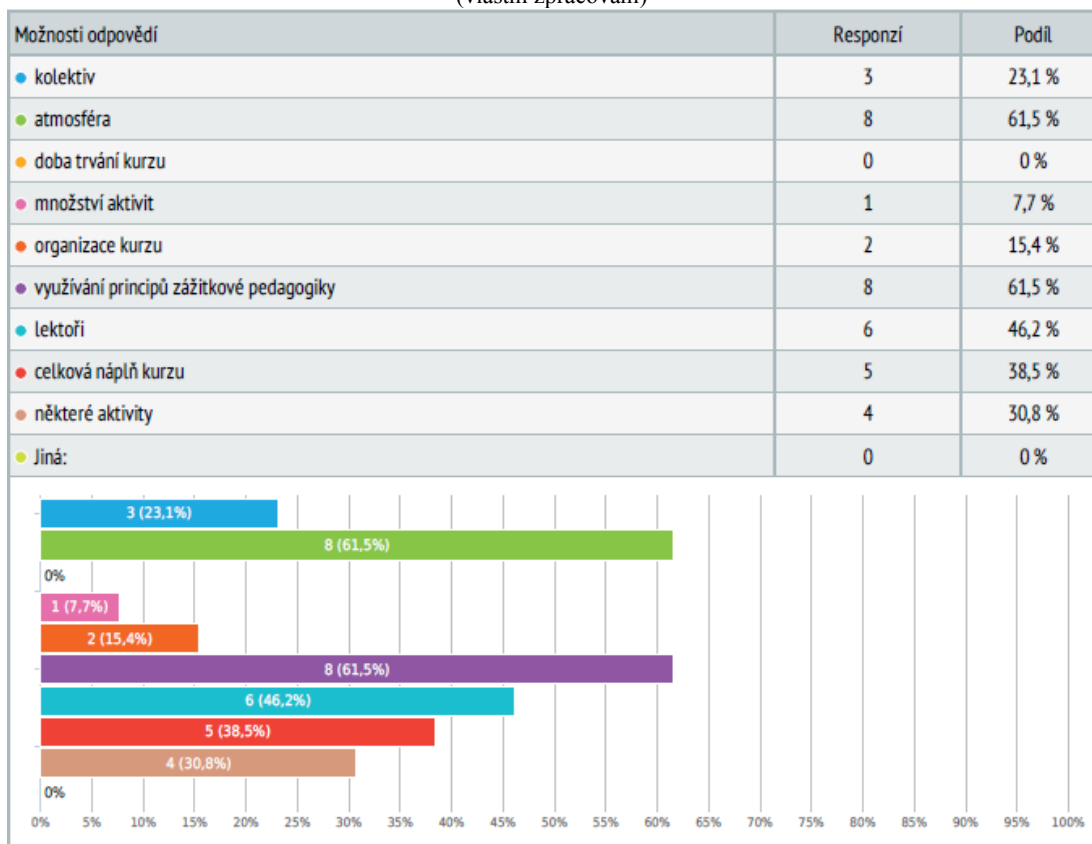
● pro mě zejména teoretické materiály

Otázka č. 14: Co Vás nejvíce na kurzu zaujalo?

Zde mohli respondenti označit až tři odpovědi. Nejčastější volbou byla odpověď: atmosféra kurzu a využívání principů zážitkové pedagogiky, na druhém místě: lektoři a na třetím: celková náplň kurzu.

Z výsledků je zřejmé, že pro účastníky byla důležitá prožívaná atmosféra – prožitek a praktické využití principů zážitkové pedagogiky, které mají v úmyslu dále sami použít v praxi.

Graf 4 Otázka č. 14 Co Vás nejvíce na kurzu zaujalo?
(vlastní zpracování)

Otázka č. 15: Vzpomenete si, čím Vás nejvíce zaujal(i) lektor/lektori v kurzu PŠL?

Otázka byla otevřená. Většina účastníků se shodla, že lektor/lektori je zaujali především: profesionalitou, připraveností, hravostí a nadšením pro dobrovolnickou činnost a zážitkovou pedagogiku.

Otázka č. 16: Vzpomenete si, jaké aktivity Vás nejvíce zaujaly v kurzu PŠL?

I tato otázka byla otevřená. Většina účastníků uvedla jednak konkrétní aktivity (Labyrint světa a ráj srdce, review), ale především charakterizovala celý kurz jako jeden velký zážitek zaměřený na spolupráci, vtažení do činnosti.

Většina účastníků odpověděla, že po absolvování zážitkového kurzu se změnil jejich přístup k tvorbě vyučovací jednotky. Získané zkušenosti/vědomosti/dovednosti využívají často ve vyučovacích hodinách. Jednotlivé kroky zážitkové pedagogiky jsou srozumitelné při realizaci vyučovací jednotky. Respondenti odpověděli spíše souhlasně. Dodržovali jednotlivé kroky ze zážitkové pedagogiky v praxi. Většina respondentů odpověděla, že nevynechává při realizaci vyučovací jednotky žádný

krok ze zážitkové pedagogiky. A když už vynechali jednotlivý krok, jednalo se o reflexi a hodnocení. Pro práci s klíčovými kompetencemi je zážitkový kurz ovlivnil. Většina účastníků nejčastěji rozvíjí klíčovou kompetenci komunikativní a klíčovou kompetenci sociální a personální. V závěru hodiny nebo při ukončení aktivity využívá často reflexi. Kurz je ovlivnil i ve způsobu hodnocení žáků, většina z nich odpověděla, že spíše ano. Žáky vnímají jako individuality se svými potřebami. Mnozí odpověděli, že absolvování kurzu je spíše ovlivnilo v plánování a organizaci vyučovací jednotky, více přemýšlí, k čemu cíle směřují a co rozvíjejí. Více jak polovina účastníků odpověděla, že je kurz ovlivnil nejen ve smyslu lepší komunikace s žáky, ale i lepší komunikace a spolupráce s kolegy.

Z těchto odpovědí je zřejmé, že kurz pozitivně přispívá k zlepšení kvality profesionality pedagogických pracovníků, kterou pak dále využívají ve své praxi.

Otázky č. 30-32

Jaký program nejčastěji volíte pro realizaci vyučovací jednotky? Účastníci měli seřadit aktivity vzestupně od nejpoužívanější po nejméně používanou. První byly hry/aktivity, následovaly modelové situace odpovídající reálné skutečnosti, vlastní tvořivost, reálné výzvy/úkoly, výklady, besedy, práce s interaktivní tabulí.

Zde můžeme pozorovat, že hra, imitace reálné či modelové situace jsou důležité pro vtažení žáka do děje. Čím silnější vtažení, tím silnější prožitek, tím si osvojené dovednosti lépe osvojil a zapamatoval. Většina účastníků odpověděla, že po absolvování kurzu více do hodin zařazují realizování programů. Při tvorbě programů si uvědomili důležitost, stanovení cílů, proč a co tím chtějí získat. Zařazují zpětnou vazbu

Otázky č. 33-35

Máte podporu s novými metodami u svých kolegů a nadřízených? Většina jich odpověděla, že spíše ano a ano. Při využívání principů a metod ze zážitkové pedagogiky je spíše vidět zlepšení u žáků. Zlepšení je nejvíce vidět v komunikaci i spolupráci ve skupině, v hodnocení a reflexi mezi žáky, v postojích a obhájení názoru jednotlivce ve skupině.

3.3 Metody výzkumu a zpracování dat v kvalitativní části práce

V kvalitativní části práce jsem metodicky vycházela především z Hendla (1999, 2005).

3.3.1 Výzkumný soubor

Respondenty tohoto výzkumu tvoří osoby, které za sebou mají přímou účastnickou zkušenost na zážitkovém kurzu od Prázdninové školy Lipnice. Po vyplnění dotazníku pět respondentů souhlasilo s další spoluprací na výzkumu, z toho tři respondenti se rozhovoru účastnili a poskytli další informace. Respondenti byli ve věku kolem třiceti let. Dva respondenti absolvovali metodický zážitkový kurz od PŠL a třetí respondent absolvoval několik autorských zážitkových kurzů a kurz instruktora zážitkové pedagogiky. Rozhovory probíhaly v měsíci březen 2015.

3.3.2 Metody získání dat

Hlubkové fenomenologické rozhovory

Hlavní metodou výzkumu jsou hlubkové fenomenologické rozhovory podle Hendla (2005).

V rámci výzkumu jsem kontaktovala respondenty, kteří mi kladně odpověděli na otázku další spolupráce na výzkum, v rozeslaném dotazníku. Bylo jich celkem pět, z nichž tři respondenti se mnou absolvovali rozhovor. Rozhovory se konaly dvakrát v místě, který respondenti sami zvolili a jeden rozhovor byl uskutečněn po telefonu. Pro výzkum jsem použila tři rozhovory, které trvaly 25 až 60 minut. Rozhovory byly nestrukturované s otevřenými otázkami. Rozhovory se nahrávaly na diktafon, se svolením respondenta. Zároveň jsem respondenta ujistila o anonymitě ve výzkumu. Na začátku jsem respondenta seznámila s průběhem a tématem rozhovoru. Samotný rozhovor byl nahrán na diktafon. Provedla jsem následně doslovnou transkripci a analýzu rozhovoru. Analýza má za úkol prozkoumat prožitou zkušenost a vyzdvihnout její hlavní význam. (Hendl, 2005, s. 128)

Fenomenologický přístup jsem volila, jak uvádí Hendl (2005, s. 128) tehdy, jestliže:

1. *chceme prozkoumat význam prožité zkušenosti jedince a porozumět mu:*
2. *studovaný fenomén se nejvhodněji zachytí pokusem porozumět zkušenostem účastníka;*
3. *fenomén není dostatečně prozkoumán.*

Fenomenologický rozhovor se zaměřuje na historii života dotazovaného. Žádá po dotazovaném, aby popsal svůj život výzkumníkovi, tak jako by jej viděl jeho očima. Zároveň dává významy svému jednání v konkrétních situacích. Rozhovor se

skládá ze tří částí. První část je zaměřena na historii života dotazovaného. Druhá část se zabývá podrobným popisem prožité zkušenosti a zároveň popisuje současný a minulý život. V poslední třetí části se žádá po jedinci, aby reflektoval svoji zkušenost. Otázky na dotazovaného směřují do budoucna.

Rozlišujeme různé druhy transkripce, já jsem zvolila doslovnou transkripci. Transkripce je proces převodu mluveného slova do písemné podoby. Jedná se o časově náročnou činnost. (Hendl, 2005, s. 207)

3.3.3 Metody zpracování dat

Fenomenologický výzkum

Jedná se o analyticko-reflektivní kroky fenomenologické redukce požadující vysoký stupeň sebekritiky, o soustředění na specifickou zkušenost a čemu je tato zkušenost podobná. Jedná se o objektivní a čisté porozumění. Základem je obnova a rekonstrukce duchovního zážitku jedince.

Cestu redukce popisuje metodolog Lammek (1993) pomocí pěti kroků:

1. *Teoretický svět. Svět ideologií, světonázorů, pohledů. Tento svět je nutné uzávorkovat.*
2. *Přirozený (životní) svět. To je svět přirozených zkušeností, v něm prožíváme naivně, co je. To je postoj, kterým se střetáváme se světem, aniž bychom o něm pochybovali. Bereme ho jako samozřejmý, přirozený. V procesu uzávorkování (epoché) se dostáváme k principům, které tento svět řídí.*
3. *Fenomenologický postoj. V tomto kroku se dostáváme k intencionalitě vědomí. Myšlení je vždy myšlením něčeho, je intencionální. Intence myšlení je nutné v tomto kroku vyjasnit.*
4. *Odhalení podstaty (eidetická redukce). Je nutné provést mnoho pozorování. Z těch se pokoušíme extrahovat to podstatné, invariantní.*
5. *Pátý stupeň - transcendentální subjektivita. Dosahujeme čistého absolutního transcendentálního vědomí. Jde o určení Já, které daný svět transcenduje. (Hendl, 2005, s. 75)*

Hlavním cílem fenomenologického zkoumání je popsat a analyzovat prožitou zkušenost člověka s jeho specifickým fenoménem. Výzkumník se snaží porozumět významům vnitřního světa jedince, který mu přikládá míru důležitosti. Výzkumník analyzuje získaná data, aby interpretoval detailně prožitou zkušenost jedince.

Tento výzkum musí začínat výzkumnou otázkou. Data pro tento druh výzkumu se získávají prostřednictvím rozhovoru. Účastník rozhovoru je požádán, aby reflektoval a povyprávěl o svojí zkušenosti a zároveň říkal, jaký pro něj měla význam. Rozhovor by se měl odehrávat v příjemném prostředí, kde se účastník rozhovoru cítí bezpečně a pohodlně.

Paradigma výzkumu

Celkový pohled a přístup k výzkumnému problému, který ovlivňuje techniku získávání údajů a následnou analýzu, byl zvolen tzv. fenomenologický přístup.

Hlavním cílem fenomenologického zkoumání je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců. Výzkumník se snaží vstoupit do vnitřního světa jedince, aby porozuměl významům, jež fenoménu přikládá. Výsledkem je text, který „zní pravdivě“ pro toho, kdo měl danou zkušenost s daným fenoménem, a poskytuje vhled pro toho, kdo ji neměl. (Hendl, 2008, s. 126).

U kvalitativního zkoumání je třeba brát zřetel, že určitý fenomén může znamenat pro každého něco odlišného, různé prožitky, zkušenosti, proto za tento prakticky intimní vhled do světa druhého platíme daň značně malou zobecnitelností.

4 Výsledky

V této kapitole popisují výsledky kvantitativní části práce, kvalitativní části a v závěru výsledky obou částí práce ve vzájemných souvislostech.

4.1 Analýza dat – Fenomenologická interpretace

V tomto výzkumu je kladen důraz na hluboké porozumění každému zkoumanému jevu. Účelem je, abychom danému fenoménu porozuměli a mohli se na něj lépe připravit či reagovat.

Postup pro zpracování fenomenologické interpretace (Hendl, 2012):

1. sběr dat – především s využitím nestrukturovaných rozhovorů;
2. hledání esence zkušenosti – esence zkušenosti jsou neměnné struktury ve zkušenosti jedince;
3. hledání shodných rysů zkušenosti u více jedinců;
4. zpráva s popisem daných zkušeností, jejím cílem je, aby se čtenář vcítil do daného prožitku.

4.1.1 Průběh otevřeného kódování

Hlavním cílem metody kódování, respektive jejího propojení s metodou výkladu karet bude stanovit teorii jevu, který jsme si stanovili zkoumat. Pokusíme se tedy tento jev nejprve teoreticky vymezit, což proběhne ve víceméně abstraktní rovině. Díky tomuto kroku jev co nejpřesněji vymezíme, což nám v dalších následujících krocích umožní pochopit a vysvětlit ho v nejširších možných souvislostech.

Metoda kódování je specifická především svým zakotvením v datech, na jejichž základě je konkretizována závěrečná teorie. Tato teorie se tedy právě v tom významně liší od závěrů utvořených na základě spekulací, předpokladů či intuice. Navíc proces analyzování dat je doplněn komplexnějším přístupem, respektive pohledem na danou problematiku.

Metoda kódování je často zaměňována s takzvanou tematickou analýzou. Ta je ovšem založena na pouhém seznamu a popisu vybraných témat. Kódování oproti tomu nezůstává na popisné, obsahové, respektive deskriptivní rovině. Cílem není pouhá klasifikace či kategorizace dat, ale teoretické vystižení celého jevu, který

z počátečních dat dokonce nemusí být zcela zjevný. Výsledkem, ke kterému chceme dojít, je tedy teorie zformulovaná do ústředního konceptu.

Kódy, kategorie, podkategorie

Během týdne jsem se intenzivně věnovala kódování a musela jsem uznat, že jde o techniku zajímavou a časově náročnou. Nakonec se mi podařilo vyjádření účastníků kurzu kódovat a následovně rozřadit do těchto kategorií.

Co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky.

- Náhoda (1/4), (3/3)
- Potřeba do praxe (1/1), (2/1), (3/2)
- Studium literatury (1/3), (3/3)
- Vedení školy (3/11)

Jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou.

- Překvapení (1/2), (2/4), (3/5)
- Ujasnění pojmů, názorů (1/5), (2/2), (3/6), (1/7)
- Názory na lektora, prostředí, aktivity (1/6), (2/5), (3/4)

Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe. (1/11), (2/8), (3/8)

- Ujasnění pojmů, náplně, cílů (1/15), (2/7)
- Konkrétní uvedení do vyučovacích hodin v různých předmětech (1/9), (1/12), (3/1)
- Úskalí a problémy, které jsou se zavedením zážitkové pedagogiky spojeny (1/14), (2/9), (3/7), (3/9), (3/10), (3/11), (1/19)
- Efekt a výsledky v konkrétní výuce založené na principech zážitkové pedagogiky (1/10), (2/10),
- Spolupráce s kolegy (1/13), (1/8), (2/14),

Jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele.

- Přínos v profesním životě (1/16), (2/11)
- Přínos v osobním životě (1/17), (2/12), (3/12)

Jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi. (1/18), (2/13), (3/13)

A) Výzkumná otázka

Výzkumná otázka je položena takovým způsobem, aby již tento první krok v podstatě identifikoval, jaký jev vlastně budeme zkoumat. Výzkumná otázka, respektive v našem případě tři takovéto otázky, specifikují, na co se zaměříme, co konkrétně se budeme snažit o zkoumaném jevu zjistit. Výzkumné otázky formulujeme takovým způsobem, aby z nich co nejjasněji vyplynulo, jaké konkrétní aspekty zkoumaného jevu stojí v centru našeho zájmu, a dále pomocí těchto otázek vymezíme hranice toho, co budeme zkoumat a co již nebudeme brát na zřetel.

V průběhu analýzy budeme výzkumné otázky zužovat a specifikovat takovým způsobem, že z nich vyplynou klíčové kategorie, ke kterým upřeme hlavní pozornost. Důležité je podotknout, že tyto výzkumné otázky jsme neformulovali na základě spekulací či vlastních úvah, ale až po té, co jsme se s problematikou důkladně seznámili a to především v praxi, respektive formou uskutečněných rozhovorů a dotazníků.

B) Postup analýzy

Analýzu rozhovorů sice rozfázujeme do několika kroků, předem ale počítáme s faktem, že tyto fáze se budou překrývat, jednotlivé kroky tedy nebudou v žádném případě uzavřené, budeme se k předchozím zjištěním vracet, porovnávat je s nově objevenými fakty.

Jednotlivé kroky našeho výzkumu budou následující: 1) tvorba konceptů, 2) hledání teoretických vztahů mezi koncepty a 3) volba ústředního konceptu a formulace teorie.

1) Tvorba konceptů

Cílem tvorby konceptů, respektive takzvaného otevřeného kódování je vytvoření a formulace pojmů, jež zachytí podstatu analyzovaného jevu. Pojmy sice mají zakotvení ve zjištěných datech, povahou jsou ale spíše abstraktní. Důvodem je fakt, že zachycují myšlenky napříč rozličnými souvislostmi nebo situacemi. V rozhovorech tedy vyhledáme významové jednotky, které souvisí s výzkumnými otázkami. Ty poté co nejstručněji pojmenujeme, respektive okódujeme.

Vzhledem k faktu, že analýze podrobíme poněkud rozsáhlejší text, získáme pravděpodobně velké množství kódů. Proto je následně na základě podobnosti, respektive rozdílnosti propojíme do propracovanějších konceptů. Dále každý takto vzniklý koncept definujeme za pomoci jeho klíčových vlastností (tedy toho, v čem se s ostatními koncepty shoduje) a dimenzí (tedy toho, v čem se odlišuje).

Tuto fázi nazýváme my i odborníci jako takzvané „otevřené kódování“ z toho důvodu, že tvoření významových jednotek není nijak uzavřené, stále porovnávání, vracení se k předchozím konceptům by v podstatě vedlo k jejich nekončící řadě. Jedná se vlastně o metodu neustálého systematického porovnávání. Proto se budeme soustřeďovat jen na ty, které povedou k zodpovězení stanovených výzkumných otázek. Od otevřeného kódování tak vlastně přejdeme k zaměřenému, respektive selektivnímu.

2) Hledání teoretických vztahů mezi koncepty

V další fázi analýzy se pokusíme specifikovat vztahy mezi jednotlivými kategoriemi, respektive koncepty. Bude se jednat především o tyto: koncept A může být podkategorií konceptu B, koncept A se může jevit jako příčina konceptu B; může být jeho následkem; může být umožňující podmínkou, za níž B nastává (aniž by byl přímou příčinou); A a B mohou být ve vztahu prostředek – cíl; A a B mohou být fázemi určitého procesu nebo mohou být z jiného důvodu součástí temporální sekvence; A, B a C mohou spolu vytvářet typologii jednání, jehož volba závisí na podmínce D apod. Tento krok nazýváme teoretické, respektive axiální kódování.

3) Volba ústředního konceptu a formulace teorie

Ústřední nebo také centrální koncept se bude vázat na v úvodu vymezené výzkumné otázky. Na jeho základě poté formulujeme a prezentujeme úzce vymezenou teorii.

Tato teorie bude vlastně představovat hlavní téma, respektive výsledek naší analýzy. Měla by vyjadřovat propojení ostatních konceptů, jejich smysluplný výklad. Analyticky se jedná o nejbohatší, závěrečnou část výzkumu. Jedná se tedy o integraci získaných konceptů a především pak o zodpovězení výzkumných otázek. Nebudeme už tedy pracovat se všemi koncepty, ale jen s těmi, které jsou s výzkumnými otázkami, respektive odpověďmi na ně přímo spojeny. Můžeme tedy tuto fázi nazvat také selektivní kódování.

C) Prezentace výsledků

Pro prezentaci výsledků analýzy zvolíme narativní kostru. Vysvětlíme tedy základní myšlenky, vymezení otázek, cílů, metod a především výsledků našeho výzkumu. Narativní prezentace hlavní teorie tedy bude tvořit závěr praktické části naší práce.

4.1.2 Rozpracování obecnějších konceptů

Koncept č. 1 - Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat kurz? (A, B, C, D, E)

- Vlastnosti:

První kontakt s metodikou zážitkové pedagogiky proběhl víceméně díky náhodě. K absolvování kurzu došlo často ještě před zahájením pedagogické praxe (například v době studií). Kurz nebyl zaměřen přímo na pedagogy, ale například na zdravotvědu, seznamovací aktivity a podobně.

Již první kontakt s metodikou zážitkové pedagogiky vyvolal v účastnících nadšení. Dále pak uvědomění si, že hry a aktivity nejsou samoúčelné. Překvapení nad jejich hloubkou v nich vyvolalo další zájem o tuto problematiku.

Konkrétní průběh kurzu, respektive jeho efektivita, do velké míry závisí na profesionalitě lektorů, kteří ho vedou. Účastníci by ale též měli vyvinout maximální úsilí v zájmu toho, co nejvíce si z kurzu odnést. Především by se měli být schopni oprostít od případných nesympatií k osobnostním charakteristikám lektorů. Dále se pak maximálně do aktivit zapojovat, přestože jsou založeny na dobrovolnosti.

Již při prvním setkání s metodami zážitkové pedagogiky si účastníci kurzu ujasnili její základní pravidla, zásady, pojmy. Pochopili rozdíl oproti například dramatické či interaktivní formě výuky. Sami by tento rozdíl zřejmě neodhalili, proto se rozhodli čerpat informace o zážitkové pedagogice i nadále, aby ji poté s co největším efektem převedli do praxe.

- Dimenze

Pokud se na kurz zážitkové pedagogiky účastník hlásí cíleně, coby pedagog, je důvodem pocit, že jeho hodinám něco chybí.

Samotnému přihlášení předchází nastudování informací o problematice z dostupné literatury či internetu, s cílem zvolit co nejprofesionálnější kurz.

Koncept č. 2 - Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky po absolvování kurzu? (F, G, H, I)

- Vlastnosti:

Po absolvování kurzu pedagogové načerpané informace a zkušenosti o metodách a zásadách zážitkové pedagogiky aplikují do své praxe. Především si

díky kurzu uvědomili, o co přesně se jedná, nezaměňují tedy nadále například dramatickou či interaktivní výuku s tou zážitkovou v pravém slova smyslu.

Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do výuky je spojeno s mnoha úskalími. Pokud je však pedagog překoná, je dosaženo velkého efektu, především se jedná o zlepšení komunikace a spolupráce s žáky a studenty díky reflexi, zpětné vazbě.

Prvky zážitkové pedagogiky se daleko lépe zařazují do hodin tělesné nebo například dramatické výchovy než do klasických vyučovacích předmětů. Dále se jeví jako vhodné pro starší studenty v seminářích.

- Dimenze:

Spolupráce s kolegy, respektive vedením školy, se v případě zařazení prvků zážitkové pedagogiky do konkrétní výuky jeví různě. Nezáměr ostatních členů pedagogického týmu je logicky na škodu, stejně tak jako například nátlak ze strany vedení školy. V jiných případech naopak překvapí zájem a aktivita ze strany například i starších a „zkušenějších“ kolegů.

Někteří učitelé spatřují zařazení prvků zážitkové pedagogiky do výuky za příliš náročné – především v souvislosti s přípravou na vyučování, dále pak 45 minut považují za příliš krátkou dobu k aplikaci zážitkové pedagogiky.

Zážitkovou pedagogiku jednotliví učitelé chápou, respektive do výuky zařazují, v různé míře, různými způsoby. Například zpětnou vazbu ze strany žáků někteří považují za nejpodstatnější, jiní jí nepřikládají zcela žádný význam. Podobně přípravě na danou hodinu někteří věnují maximum času, jiní spatřují základ metod přímo v rámci hodiny založené na zážitku.

Zařazení prvků zážitkové pedagogiky učitelé porovnávají s „klasickými“ požadavky na výuku a jejími cíli a výsledky (například kompetence). Otázka slučitelnosti s nimi se názor od názoru liší.

Koncept č. 3 - **Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem? (J, K, L)**

- Vlastnosti:

Všichni hodnotí absolvování kurzu zážitkové pedagogiky jako jednoznačně přínosné především v oblasti profese. Zúčastnění učitelé si ujasnili pojmy, pochopili, o co konkrétně metodám a zákonitostem zážitkové pedagogiky jde. Přestali ji v rámci

zařazení do konkrétních vyučovacích hodin zaměřovat například s interaktivními či dramatickými metodami.

Zážitkové kurzy pomohly změnit pohled na žáky ve smyslu věnovat větší pozornost zpětné vazbě z jejich strany.

Absolvování zážitkového kurzu vyvolává ve všech potřebu a touhu dále se v této oblasti vzdělávat, rozvíjet.

- Dimenze:

Přínos pro učitele může být totálně zmařen, pokud je k účasti na kurzu zážitkové pedagogiky nucen například ze strany vedení školy. Účast by měla být rozhodně dobrovolná.

Osobní přínos spatřují v podstatě všichni, ovšem v různých oblastech. Někteří účastníci kurzů zážitkové pedagogiky se v podstatě začali řídit jejími pravidly v osobním životě. Někteří popisují zvýšenou energii, chuť do práce, kterou pociťují.

Všichni účastníci by metody zážitkové pedagogiky dále aplikovali a rozšiřovali, ovšem v různých oblastech. Někteří vidí budoucnost především ve spolupráci s vedením školy, vzdělávání ostatních kolegů. Jiní se zaměřují spíše na ovlivnění žáků, zlepšení komunikace s nimi, založené právě na metodice zážitku ve výuce.

4.1.3 Hledání teoretických vztahů mezi jednotlivými koncepty

Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat kurz?

Příčinu absolvování kurzu zážitkové pedagogiky většina respondentů spatřuje v podstatě v náhodném setkání se s těmito metodami. Například v době studií absolvovali takové školení, respektive seznamovací kurz. Nebo k zážitkovým metodám přičichli v rámci jiného, ne přímo pedagogického oboru.

Příčinou, proč se v tomto odvětví rozhodli dále se vzdělávat, čerpat zkušenosti a znalosti spatřujeme ve faktu, že již prvním, ačkoli ne cíleným seznámením se s metodikou zážitkové pedagogiky, byli doslova nadšeni. Někteří se v důsledku toho informovali v odborné literatuře či na internetu s cílem vybrat co nejkvalitnější kurz, který dále absolvovat.

Velká část respondentů také uvedla, že pociťovali, že jejich vyučovacím hodinám, respektive způsobu, kterým je vedli, „něco“ chybělo. V tom spatřujeme

hlavní příčiny, proč se začali zajímat právě o metody zážitkové pedagogiky, které pak do svých hodin následně aplikovali.

Co se týká přímého průběhu kurzů zážitkové pedagogiky, upozorňuje většina respondentů na podmínky, které by měl účastník pochopit a především přijmout, aby aktivity přinesly kýžené cíle a efekt. Především zmiňují osobu lektora, kterého je podle jejich slov bezpodmínečně nutné vnímat na profesionální úrovni. Nenechat se tedy unést případnými osobními nesympatiemi.

Další podmínkou efektivní účasti na kurzu zážitkové pedagogiky je aktivně se účastnit všech úkolů, her a podobně. Přestože zapojení se do nich je založeno na bázi dobrovolnosti, právě tyto aktivity jsou prostředkem k naplnění cílů celého kurzu.

Respondenti dále často zmiňují překvapení, které v nich první kontakt se zážitkovou pedagogikou vyvolal. V podstatě došli k závěru, že mnohdy tyto specifické metody zaměňovali například s dramatickou či interaktivní výchovou, respektive výukou. V jednotlivých sekvencích kurzu si tedy ujasňovali pojmy, zásady a především cíle metod zážitkové pedagogiky.

Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky po absolvování kurzu?

Hlavní příčina, proč se respondenti rozhodli zařadit prvky zážitkové pedagogiky do svých vyučovacích hodin, vyplývá v podstatě už z odpovědí na první otázku. Většinou pocítovali, že hodinám, respektive studentům, „něco“ chybí. V důsledku toho si ujasnili, o co přesně v metodice zážitkové pedagogiky jde, a dospěli k závěru, že právě v ní lze hledat cestu.

Metody zážitkové pedagogiky se celkem jednodušeji aplikují do hodin méně tradičních – například tělesné, popřípadě výtvarné výchovy, nejruznějších seminářů, popřípadě kroužků, zájmových činností. V tom spatřujeme příčinu reality, že většina respondentů používá prvky zážitkové pedagogiky právě v takových typech vyučovacích hodin.

Podmínkou pro úspěšné využití prvků zážitkové pedagogiky v konkrétní výuce je také překonání některých úskalí. Respondenti například zmiňují přílišné časové omezení 45minutovou vyučovací hodinou. Prostředkem k překonání je například propojení hodin do větších bloků.

Nejvíce prostoru respondenti věnují otázce spolupráce s kolegy na zařazení zážitkové pedagogiky do výuky. Podmínkou úspěšného zavedení celého systému zážitkové pedagogiky na dané škole, nikoli tedy jen jednorázových, nesourodých a v důsledku toho málo efektivních aktivit, je právě spolupráce celého pedagogického

týmu. Respondenti bohužel často zmiňují neochotu kolegů zapojit se, respektive například strávit o něco více času přípravou na takto vedené hodiny. O problematiku nejeví zájem, odmítají vložit do programu vlastní iniciativu a energii. Na druhou stranu je třeba zmínit, že někteří respondenti si pochvalují spolupráci dokonce s kolegy, od kterých byste to například vzhledem k jejich pokročilejšímu věku nečekali. Každopádně se všichni shodují, že spolupráce pedagogického týmu včetně vedení školy je podmínkou, respektive prostředkem k dosažení cílů.

V souvislosti s vedením školy bychom neměli opomenout fakt, že prostředkem, jak docílit aplikace prvků zážitkové pedagogiky v jejich škole, rozhodně není nutit učitele k absolvování kurzů. To by vždy mělo být založeno na dobrovolnosti. Jedině tak bude absolvování kurzu efektivní, načerpané informace a zkušenosti se stanou prostředkem pro jejich úspěšné zavedení do výuky.

Co se týká skloubení metod a prvků zážitkové pedagogiky s těmi „klasickými“ požadavky na kompetence, výstupy žáků, zmiňuje většina respondentů, že v tomto není žádný problém. Často hovoří o zpětné vazbě ze strany žáků, jejich reflexi. Toto je v podstatě cílem vyučování v každém případě, pokud je ho dosaženo na základě prvků zážitkové pedagogiky, je to tedy jedině plus.

Podmínkou úspěšného zařazení prvků zážitkové pedagogiky do výuky je samozřejmě hmatatelný efekt na výsledcích studentů. Respondenti se shodují, že cílem nejsou konkrétně známky, respektive plnění limitů. Aplikace zážitkových metod by měla mít za následek vzbuzení aktivity žáků, jejich zapojení se do činností a především zlepšení komunikace s vyučujícím, popřípadě ostatními spolužáky. Respondenti potvrzují, že za správného využití všech prostředků zážitkové pedagogiky je tohoto efektu, respektive cíle u žáků skutečně dosaženo.

Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?

Absolvování kurzu zážitkové pedagogiky by mělo rozhodně mít přínos pro jeho účastníka, respektive pro jeho další pedagogickou praxi.

Jak jsme zmínili v předešlých otázkách, respektive odpovědích na ně, podmínkou přínosu kurzu je především aktivita samotného účastníka. Respondenti i zde zmiňují, že jakékoli donucení například ze strany vedení školy má za následek neefektivitu takového absolvování kurzu.

Díky rozmanitosti prostředků, her, aktivit, které jsou se zážitkovou pedagogikou spojeny, pocítují respondenti přínos těchto kurzů nejen v profesní, ale také osobní, respektive osobnostní rovině.

Následkem proniknutí do zásad zážitkové pedagogiky se především mění přístup učitele k žákovi. Cílem vyučovacích hodin přestává být jen naplnění limitů, popřípadě získání dobrých známek a výsledků. Prostředkem se stává především komunikace se studenty a žáky, jejich zpětná vazba se stává prioritou, cílem vyučování. V důsledku toho jsou sami žáci ochotnější do aktivit se zapojit.

V případě osobního přínosu většinou respondenti kladně hodnotí, že následkem aplikace prvků zážitkové pedagogiky do osobního života se cítí být energičtější, živější, v důsledku toho samozřejmě i nadšenější pro svou profesi.

Za hlavní přínos kurzů zážitkové pedagogiky bychom označili, že v důsledku jejich absolvování je učitelé zavádějí do vlastní praxe. Většinou je jejich cílem nečinit toto jen náhodně, ale vybudovat na škole systém takové výuky, zapojit i ostatní kolegy. To vše je nejlepším prostředkem, jak dosáhnout zvýšení nejen kvality, ale i atraktivity vyučování. Samozřejmě s cílem maximálního efektu v případě výsledků žáků.

4.1.4 Volba ústředního konceptu a formulace teorie

Díky provedení dvou různých průzkumů (kvalitativního a fenomenologického) – tedy položením dotazníků a vedením rozhovorů, jsme nejprve získali potřebnou sumu dat. Až na jejich základě jsme vymezili tři výzkumné otázky (Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat zážitkový kurz?, Čím jsou konkrétně zážitkové kurzy pro učitele přínosné?, Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?) Cílem výzkumu bylo popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení.

Metodou kódování a výkladu karet jsme vymezili několik konceptů: Co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky. – Náhoda, Potřeba do praxe, Studium literatury, Vedení školy.

Jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou. - Překvapení, Ujasnění pojmů, názorů, Názory na lektora, prostředí, aktivity.

Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe. - Ujasnění pojmů, náplně, cílů, Konkrétní uvedení do vyučovacích hodin v různých předmětech, Úskalí a problémy, které jsou se zavedením zážitkové pedagogiky spojeny, Efekt a výsledky v konkrétní výuce založené na principech zážitkové pedagogiky, Spolupráce s kolegy.

Jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele. - Přínos v profesním životě, Přínos v osobním životě.

Jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi.

Mezi koncepty jsme se pokusili vymezit shodné vlastnosti, rozdílné dimenze, podrobnější vztahy jako například příčina, následek, podmínka, prostředek, cíl, sekvence... Dále jsme pak porovnali výsledky kvalitativního (dotazníky) a fenomenologického (rozhovory) výzkumu.

Na základě všech provedených kroků a zjištěných informací si dovoluujeme formulovat ústřední teorii.

Ať už je účastník kurzu zaměřeného na vzdělávací pedagogiku, respektive její metody a principy, vystudovaný učitel nebo nikoli, ať už ho na kurz přivedla náhoda nebo příčina účasti na něm byla vyvolána přímo potřebou změnit způsob, kterým dosud vedl výuku, nejdůležitější je aktivně se podílet na všech hrách, úkolech a aktivitách, které jsou na kurzu provozovány. Jedině tak načerpá dostatek informací, zkušeností, dovedností potřebných k tomu, aby byl následně schopen efektivně aplikovat prvky zážitkové pedagogiky do vlastní pedagogické praxe.

Kurz zážitkové pedagogiky pomůže jeho účastníkům uvědomit si, na čem je vlastně založena, pochopit rozdíl mezi jejími zásadami a například interaktivní či dramatickou výchovou. Především jim pak ukáže, že nejdůležitějším faktorem je vlastně žák. Učitel by ho měl vnímat jako individualitu se specifickými potřebami. Orientovat svou pozornost na komunikaci s ním, dbát na dostatečnou zpětnou vazbu ze strany žáků. Zážitková pedagogika, respektive výstupy vyučovacích hodin, do kterých je vřazena, jsou velmi dobře slučitelné s klasickými požadavky na klíčové kompetence a cíle výuky. To vše by mělo vést k efektivnímu zapojení prvků zážitkové pedagogiky do výuky.

Již v rámci kurzu jsou jeho účastníci připravováni na fakt, že při zavádění prvků zážitkové pedagogiky do praxe se budou muset vypořádat s některými úskalími. Překonat je nutné například nevoli a nechuť ze strany kolegů či vedení

školy spolupracovat s nimi na systematickém zařazení zážitkové pedagogiky na jejich školu. Díky faktu, že kurz pozitivně ovlivní i osobnostní stránku absolventů, „nabije je energií a chutí do práce“, měli by toho být schopni.

Dovolujeme si závěrem tvrdit, že dotázaní respondenti kvalitativního i fenomenologického výzkumu, který jsme provedli, respektive jejich odpovědi, které jsme analyzovali, tuto teorii maximálně potvrzují. V souvislosti s tím si tedy dovolujeme i odpovědět na výzkumné otázky. Ať už se učitel rozhodl zúčastnit se zážitkového kurzu z jakéhokoli důvodu, ve všech případech pro něho byl velmi přínosný a načerpané informace i zkušenosti rozhodně převádí do vlastní pedagogické praxe.

4.2 Technika „vyložení karet“

Technika „vyložení karet“ je jednou z možností, jak zpracovat výsledky otevřeného kódování, tedy jak zpracovat množství kódů a několik kategorií, které jsme získali otevřeným kódováním.

Většina odborníků popisuje tuto metodu asi následovně: „Výzkumník nejprve vytvoří kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé díky otevřenému kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií.“

Volnou ruku má ve výběru kódů a kategorií, není nutné pracovat se všemi, mohu si je vybírat dle sevřenosti s výzkumnou otázkou či se zajímavostí výpovědi.

Dále jsem postupovala tak, že jsem připravila ke kategoriím kódy, které by mohly ukrývat odpovědi na mé výzkumné otázky.

(znovu uvedeny, protože jsou klíčové pro tuto část práce)

Otázka 1: Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat kurz?

Otázka 2: Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?

Otázka 3: Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky po absolvování kurzu?

Dále k těmto kódům dohledám výpovědi respondentů a z nich zde zmíním pouze ty, které mi připadaly nejvíce zajímavé či naplňovaly nějakým způsobem má očekávání.

4.2.1 Co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky?

V této kategorii vzniklé kódováním a následnou kategorizací je nasnadě nalezení odpovědi na první výzkumnou otázku, tedy: *Co vede učitele k rozhodnutí absolvování zážitkového kurzu?*

Příčinu absolvování kurzu zážitkové pedagogiky většina respondentů spatřuje v podstatě v náhodném setkání se s těmito metodami. Například v době studií absolvovali takové školení, respektive seznamovací kurz. Nebo k zážitkovým metodám přičichli v rámci jiného, ne přímo pedagogického oboru.

(1/4) Psal jsem tu diplomku. ... Neabsolvoval jsem žádný kurz, neznal jsem tam žádné lidi. V podstatě díky tomu slabikáři a co jsem dohledal na internetu. Tak jsem pronikal do metody, jak je postavena, jak to funguje.“

(3/3) Což jsem si dělala v době, když jsem měla ještě malé děti. Jako sama pro sebe, a taky jako do života a tam mě ta metoda nadchla. Protože to bylo úžasný a doted' z toho kurzu čerpám, nejen co se týče zdravotnických dovedností, ale i v praxi pro život, a potom jsem si udělala, když už jsem byla na škole. Protože vlastně dělám adaptační kurzy pro primány, ehm, tak jsem si začala dělat ty metodický kurzy vlastně od té prázdninovsky.“

Příčinou, proč se v tomto odvětví rozhodli dále se vzdělávat, čerpat zkušenosti a znalosti, spatřujeme ve faktu, že již prvním, ačkoli ne cíleným seznámením se s metodikou zážitkové pedagogiky byli doslova nadšeni. Někteří se v důsledku toho informovali v odborné literatuře či na internetu s cílem vybrat co nejkvalitnější kurz, který dále absolvovat.

(1/1) „Mně často přišlo, že když máme předtáborové schůzky, tak tam zaplácáváme čas. Že máme 14 dní tábor, dejme tomu. Tam jsou ty dopoledne a odpoledne. A my jen vymýšlíme, čím to vyplníme. A mně to ke konci připadalo takový divný. A najednou při tom seznamovacím kurzu v té škole. Pak jsem najednou objevil akce, které mě úplně fascinovaly.“

(2/1) „Hodiny vypadaly tak, jsem se na ty kroužky, moc nepřipravoval. Vyhledal jsem hru z literatury. Využil jsem ji. Nebyla zpětná reflexe. Hráli jsme často lacross. Bavili jsme se, byla legrace. Ale zážitková pedagogika to posunula do úplně jiné roviny. Obohatilo to o reflexi, hodnocení a smysluplnost kroužku.“

(3/2) „I když u nás jsou nastavené adaptační kurzy vlastně pomocí zážitkové pedagogiky.“

4.2.2 Jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou?

Tato kapitola charakterizuje první setkání se zážitkovou pedagogikou, jako velké překvapení a kombinující jednoduché hry a aktivity, které mají být perfektně naplánované, aby bylo dosaženo maximálního výsledku za pomoci profesionálních lektorů.

První setkání se zážitkovou pedagogikou dva respondenti popisují jako shodu náhod, která je následně přinutila absolvovat kurzy zážitkové pedagogiky.

(1/2) „A najednou při tom seznamovacím kurzu v té škole. Pak jsem najednou objevil akce, které mě úplně fascinovaly, a říkal jsem si, že jsou to skvělé hry na jednu stranu, a na druhou to má nějaký přesah. Něco víc. Tak to pro mě bylo asi, ovlivnilo nejvíce. ... Nejvíce mě ovlivnilo vůbec to setkání na seznamovacím kurzu v prváku.“

Jeden z respondentů se do kurzu zážitkové pedagogiky dostal cíleně, z vlastního zájmu. Zde nešlo o žádnou náhodu, popisuje, že celkem pečlivě zjišťoval, na internetu z literatury, která organizace mu nabídne v tomto ohledu ty nejlepší zkušenosti a poznatky. Zvolil PŠL a jeho očekávání se naplnila. Vše, co během kurzu poznal a prožil, ho silně ovlivnilo do příštího profesionálního i osobního života.

(2/4) „Kde jsem si pročítal literaturu. Chtěl jsem to zkusit z důvodu zkušenosti pro praxi a především osobnímu rozvoji. PŠL jsem si vybral z důvodu toho, že je vlastně taková top organizace, která s tím začala kolem 80. let. Takže, je mnoho organizací Cesta., která ji PŠL ji vytvořila, pro firmy a komerční účely. Ta PŠL to je to gró, to je to nejlepší, co ČR může nabídnout. Chtěl jsem především získat nové zkušenosti a zjistit, co dokážu, jak to rozvine moji osobnost. Můj první kurz byl silně emocionální zážitek. Který mě ovlivnil o 180 stupňů.“

Respondent popisuje, jak se po prvních zkušenostech se zážitkovou pedagogikou změnil jeho pohled na tuto problematiku. Přiznává, že předtím v podstatě ani on sám přesně neznal její přesné vymezení a především zásady správného průběhu, tedy takového, aby bylo dosaženo maximální efektivity, co se výsledků týká.

(1/7) „abychom si uvědomili, že často se ve škole zaměřují nějaké interaktivní způsoby výuky, za to, že je to zážitkové. Ono to možná zážitkové je, ale není to zážitková pedagogika. Že jako udělá zajímavý způsob učení slovíček, že budou děti běhat pro slovíčka, ale to neznamená, že je to zážitková pedagogika.“

Respondent zmiňuje i fakt, že právě osoba lektora na kurzu zážitkové pedagogiky má velký vliv na jeho výsledky, respektive na jejím přijetí či nepřijetí účastníky.

(2/5) „Lektoři na kurzu byli velice profesionální. Ale nebyli tam jako učitelé, jako organizátoři akcí. Kdy nám nabízeli aktivity, ale měl jsem pocit z toho, jak nám to řekli, že je nemusíme absolvovat. Záleží to pouze na nás. Kolik energie do té dané aktivity či kurzu vložíme, tím více se nám toho vrátí v budoucnu. Čím více silný zážitek, tím déle si ho člověk bude pamatovat. Lektoři jsou jen organizátoři a my jsme ti, kteří tu hru tvoří.“

4.2.3 Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe.

V této rozsáhlé a pro mě zajímavé kategorii nenalézat odpovědi na otázku č. 3: Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?

Respondenti uvádí, že ve své praxi metody zážitkové pedagogiky hodně využívají, ale museli zároveň změnit pedagogickou činnost v přípravě hodiny. Snaží se, aby dosáhli maximálního účinku, využít tedy zážitek v maximální míře a v závěru činnosti je důraz kladen na zpětnou vazbu a reflexi.

(2/8) „Nejdříve si určím, čeho chci s dětmi na tom kroužku dosáhnout a pak teprve vybírám k tomu cíli hru. Důležitá tam byla i ta zpětná vazba, ta reflexe.“

(3/8) „Ty hry využíváme víc, při těch adaptáčních. Tak tam se to dá úplně celé postavit. Ale normálně běžně, v těch školních hodinách, tak jak to vyjde nebo jak se to hodí.“

Respondenti popisují, jak načerpané informace a zkušenosti se zážitkovou pedagogikou aplikují do své praxe. Jakou věkovou kategorií pro to preferují.

(1/12) „Máme tam i přednášku o vnitřním lyžování, kdy studentům nás filozof ve škole, který u nás na škole učí filozofii. Tak má přednášku, je to o tom vnitřním nastavování výzev a limitů, a jako jak se připravit na lyžování vnitřně s tím, že když jdu na ty běžky a nesnáším to, tak to ovlivní i ten můj zážitek z toho. Takže se hodně těm studentům snažíme zprostředkovat zážitek těch hor se

vším všudy, i s únavou i s výhledem, i se skvělým pocitem, že jsem zdolal nějaký kopec.“

Respondenti vymezují úskalí, se kterými se během zavádění zážitkové pedagogiky do praxe setkali. Jeden z nich uvedl, že se to týkalo především souvislosti se spoluprací s ostatními kolegy i vedením školy. Dále všichni respondenti se shodují na tom, že samotné plánování vyučovacích hodin je velmi náročné, a to nejen časově. Problém vidí v nechuti některých pedagogů nové zážitkové metody poznávat, zkoušet, zahrnovat do výuky.

(1/14) „Seděli jsme nad tím tři hodiny a někteří byli z toho unavení.“

(3/9) „To se nedá použít. I když já mám výhodu, že mám dvouhodinovku a nebo trojhodinovku, takže už ten čas se najít dá. Ale podle mě to je hodně těžko realizovatelný v 45 minutách. Musela by se změnit hodně koncepce, aby se na to dalo víc pracovat.“

(3/10) „Jsou i kolegové, kteří to neberou. Kterým to přijde zbytečný. Zbytečný hraní si s něčím.“

Respondenti uvádí efekty a výsledky v konkrétní výuce založené na principech zážitkové pedagogiky a zároveň spatřují hlavní efekt ve spolupráci s žáky a zlepšené komunikaci s nimi.

(1/10) „Ale je pravda, že jsem poslední dva ročníky, tak ty účastníci jsou v těch zpětných vazbách líp definovat, co bylo cílem toho těch kurzů. Že si uvědomují, co jsme dělali a co se naučili, co zjistili.“

(2/10) „Změnili se především v sebereflexi, hodnocení aktivit a větší spolupráci a komunikaci.“

4.2.4 Jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele.

Vznik této kategorie nám umožňuje opět nalézat odpovědi na výzkumnou otázku č. 2: Čím jsou konkrétně zážitkové kurzy pro učitele přínosné?

Respondenti konkrétně vymezují, v jakém smyslu je profesně ovlivnil kurz zážitkové pedagogiky, který absolvoval PŠL a zároveň popisují svůj největší vliv ve změně pohledu na žáky, práci s nimi, komunikaci, hodnocení.

(2/11) „Ve způsobu hodnocení žáků mě to taky dost ovlivnilo. Vidím je nejenom jako žáky, ale jako jednotlivé osobnosti, které mají své vlastní potřeby. A jednotlivě se snažím s nimi pracovat. Snažím se plánovat a organizovat hodinu tak, aby ty děti to zaujalo, a aby si z dané hodiny odnesli pokud možno co

nejvíce. Stanovím cíl, hodnotíme. Lépe komunikuji s žáky. Je o dost lepší.

Necítím se jako učitel, ale jako organizátor.“

Respondenti upozorňují na fakt, že zkušenost se zážitkovou pedagogikou ho ovlivnila nejen profesně, ale i v osobnostní charakteristice. Sám se v podstatě řídí jejími pravidly, čerpá z ní pro svůj osobní život.

(1/17) „Určitě, mnohem víc, ty věci reflektuji. Dříve jsem takové věci nedělal. Dříve jsem určitě věci přecházel, ale že mi připadá. Že si často projíždím, často nějaké situace a říkám si, co si z toho odnáším. Anebo to udělat jinak, abych se toho vyvaroval. Kdybych to neabsolvoval, tak bych to asi nedělal. Kdyby se lidé naučili, když něco nastane, co by udělal proto.“

(2/12) Změnil jsem se opravdu výrazně. Jsem silně namotivovaný a plný energie. ... především v sebereflexi, hodnocení aktivit a větší spolupráci a komunikaci.“

Jeden z respondentů uvádí, že osobní přínos vidí především ve faktu, že jí absolvování kurzu zážitkové pedagogiky trochu nahradilo klasické pedagogické vzdělání, které nemá. Dokonce hodnotí tento způsob jako efektivnější, než vzdělání v klasické podobě.

(3/12) „Pro mě to je trochu jiný tím, že nemám ten klasickéj ped'ák. Mám vystudovanou psychologii a k tomu dostudovaný pedagogické minimum. Takže to nebylo pro mě tak nové, jako pro lidi, kteří si prošli klasickým ped'ákem, si myslím. ... Že třeba, jak se mluví, jak je to důležitý, a tak podobně a že pro některé lidi, si myslím, že to na tom ped'áku neměli vůbec.“

4.2.5 Jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi.

Tato podkapitola nám přibližuje, jaký dopad mělo absolvování zážitkového kurzu na další rozšiřování zkušeností.

Respondent hodlá aktivity dále rozvíjet v oblasti zážitkové pedagogiky. Vlastním vzděláváním se, prohlubováním zkušeností, které hodlá uplatňovat v pedagogické praxi.

(1/18) „Plánuji v té zážitkovce pokračovat, protože mě to baví, jak to funguje. Ty lidi, udělat posun, poznat se, naučit a hlavně si to pamatovat na dlouho. Pro mě teď aktuálně je taková otázka, přednášet tu metodu zážitkové pedagogiky

mimo klasické kurzy nějaké v přírodě a se skupinou lidí. Ale přenášet do školní výuky.“

Další respondent popisuje plány, které v rámci zavedení metod zážitkové pedagogiky na jeho škole má. O nové zkušenosti hodlá obohacovat nejen žáky, ale i ostatní kolegy. Ti, podle jeho slov o zapojení se do těchto aktivit, jeví zájem.

(2/13) „Teďka plánujeme kurz, který je na 18 dní a jen cílem toho kurzu se zabýváme několik dní, abychom je přesně definovali, a teprve k těm zadaným cílům vybíráme hry, které ty cíle podpoří.“

Respondentka si hodlá zkušenosti i vědomosti v této oblasti dále rozšiřovat. Vidí v tom svůj rozvoj v profesionální i osobnostní rovině.

(3/13) „No, že bych dohnala všechny ty kurzy. Ale já sama si dělám takový výcvik vlastně psychoterapeutický.“

4.3 Shrnutí výsledku dotazníku

Empirická část práce zjišťuje, že většina účastníků kurzu se poprvé s termínem „zážitková pedagogika“ setkala ve škole a v kurzu. Informace o organizaci PŠL zjistili převážně od svých kamarádů. Nejčastějším důvodem absolvování kurzu bylo získání nových zkušeností pro praxi. Respondenti uvádí, že absolvování zážitkového kurzu jim přineslo: získání nových dovedností, využívají zpětné vazby a reflexe, změnění postoje a získání nových zážitků. Nejvíce je na kurzu zaujala atmosféra, využití principů zážitkové pedagogiky a lektori. Lektori je nejvíce zaujali profesionalitou, otevřeností přístupu a nadšením pro práci. Většina respondentů uvedla, že přístup k tvorbě vyučovací jednotky po absolvování kurzu se změnil. Respondenti uvádí, že často využívají získané vědomosti, dovednosti ve vyučovacích hodinách. Jednotlivé kroky zážitkové pedagogiky jsou respondentům srozumitelné a většinou dodržují její kroky při jejich využití. Většinou nevynechají žádný krok ze zážitkové pedagogiky, pokud se tak stane, jedná se o reflexi a hodnocení. Při využití zážitkové pedagogiky většinou respondenty ovlivní při práci s klíčovými kompetencemi. Nejčastěji rozvíjí kompetenci komunikativní, sociální a personální. Pokud je to možné, respondenti často používají reflexi ve vyučovací jednotce. Téměř polovina respondentů uznává, že po absolvování kurzu se změnil způsob hodnocení žáků, plánování a organizace vyučovací jednotky a především v lepší komunikaci s žáky. Pozitivní vliv kurzu to mělo i na lepší komunikaci a spolupráci s kolegy. Při realizování vyučovací jednotky za pomoci zážitkové

pedagogiky respondenti využívají nejčastěji různé hry a aktivity, modelové situace a vlastní tvořivost. Od předchozího používání realizačních programů se více používání změnilo po absolvování kurzu z důvodu lepší promyšlenosti vyučovací jednotky, důkladnější stanovení cílů výuky a zařazování zpětné vazby. U svých kolegů při využívání nových metod mají podporu a vidí zlepšení u žáků při jejím využití ve výuce. Nejčastěji vidí zlepšení u žáků v komunikaci a práci ve skupině, ve využití hodnocení a reflexe mezi žáky.

4.4 Shrnutí výsledku fenomenologických rozhovorů

V kvalitativní části práce byly analyzovány a interpretovány hloubkové rozhovory, jejichž obsah vycházel z prožité zkušenosti. Rozhovory absolvovali tři pedagogičtí pracovníci. Rozhovorům v časovém horizontu jednoho měsíce předcházelo vyplnění dotazníku a jeho výsledky byly srovnány s výpověďmi v rozhovorech. V této části práce shrnuji výsledky, které považuji za nejdůležitější a které se vztahují k cílům diplomové práce.

Při analýze kvalitativního textu bylo vytvořeno pět kategorií a řada podkategorií: co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky, jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou, zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe, jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele, jak plánuje učitel dál rozšiřovat své zkušenosti se zážitkovou pedagogikou a tyto pak aplikovat v praxi.

Shrnování výsledků ke kvalitativnímu zpracování nepatří, ale pokusím se tak učinit co nejcitlivěji.

První otázka zněla takto: *Co vede učitele k rozhodnutí absolvovat kurz?*

K absolvování kurzu zážitkové pedagogiky respondenty přimělo náhodné setkání s těmito metodami, které způsobilo vysoké nadšení a přísun energie. Učinili tak z důvodu dalšího vzdělávání a čerpání zkušeností. Někteří v důsledku prvního náhodného setkání, které je silně ovlivnilo, se rozhodli dohledat informace o nejkvalitnějším kurzu z literatury či internetu pro další absolvování kurzu. Jeden z dalších důvodů absolvování kurzu byl pocit, že „něco“ ve výuce chybí. Hlavní příčinou bylo zajímání se o metody zážitkové pedagogiky a následné využití v praxi. Většina respondentů došla k závěru, že mnohdy tyto metody zaměňovali s jiným stylem výuky. Většina respondentů si ujasnila pomocí kurzu pojmy, zásady a především cíle metod zážitkové pedagogiky.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, tedy: *Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?*

Tento oddíl byl obtížnější na zpracování. Z výzkumu je patrné, že podmínkou pro přínos kurzu je aktivní účast účastníka. Pokud však respondent je k účasti na kurzu přinucen, to má za následek neefektivitu kurzu. Důraz na aktivitu v kurzu mě překvapil. Člověk se mohl domnívat, že bude moci být pouhým pozorovatelem a získá přehled o metodách a principech zážitkové pedagogiky. Proto respondenti tvrdí, že díky rozmanitosti činností, které jsou součástí zážitkové pedagogiky, pociťují přínos kurzu v profesním i osobním životě. Po absolvování kurzu se u respondentů mění pohled na výuku, už nejsou cílem výuky limity a získání dobrých výsledků. Cílem se stává vzájemná komunikace mezi studenty a žáky. Prioritou pro respondenty je využívání zpětné vazby, kdy žáci jsou ochotní se aktivně zapojit. Hlavním přínosem je zavádění principů zážitkové pedagogiky do praxe a zapojit i kolegy, aby bylo dosaženo kvalitní a atraktivní výuky. Co se týče rozhovorů o přínosech respondentů, byla jsem velice potěšena z takového výsledku, i když jsem tento výsledek předpokládala.

Další kategorií, která se mi překvapivě objevila po kódování, a která odpovídá na otázku třetí: *Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?*

Hlavní příčinou využití principů zážitkové pedagogiky je pociťování neefektivity tradičních vyučovacích hodin. V důsledku toho si respondenti uvědomili, že cesta ke zkvalitnění výuky je skrz zážitkovou pedagogiku. Co nejvíce zklamalo má očekávání, bylo zjištění, že respondenti byli pedagogičtí pracovníci převážně vedlejších předmětů, a tak využití zážitkové pedagogiky u hlavních předmětů jsem nezjistila. Smutným zjištěním bylo časové omezení 45 minutových vyučovacích hodin, které znemožňuje využití zážitkové pedagogiky. Využití zážitkové pedagogiky by umožnilo až propojení hodin do větších bloků. Respondenti uvádí, že skloubení metod a prvků zážitkové pedagogiky s požadavky na kompetence a výstupy žáků zmiňuje většina respondentů, že v tom není žádný problém. Podmínkou zařazení prvků zážitkové pedagogiky do výuky je viditelný efekt na výsledcích studentů. Respondenti si kladou za cíl především zlepšení vzájemné komunikace mezi spolužáky a vyučujícím.

4.4.1 Porovnání výsledků dotazníků a analýzy rozhovorů

Zatímco většina učitelů, kteří odpovídali na otázky položené v dotazníku, se o kurzech zážitkové pedagogiky dozvěděla od kamarádů, z rozhovorů vyplynulo, že se respondenti k jejich absolvování dostali víceméně náhodou, a to ještě před zahájením pedagogické praxe. Rozdíl pravděpodobně souvisí s faktem, že respondenti, s nimiž jsme vedli rozhovory, povětšinou nejsou vystudovaní pedagogové.

V otázce důvodů, které dotázané vedly k absolvování kurzů zážitkové pedagogiky, se obě skupiny shodují na tom, že je k tomu přivedla vlastní potřeba doplnit si vzdělání a zkušenosti (nikoli tedy například zaměstnavatel). Je tedy celkem zajímavé, že nezáleží na tom, zda je dotázaný vystudovaný v klasickém slova smyslu, nebo se k pedagogické činnosti dostal „oklikou“.

Podobná situace, respektive shoda odpovědí všech dotázaných nastává v případě přínosu, který pro ně absolvování kurzu zážitkové pedagogiky mělo. Nové dovednosti (propojení teoretické informace s možností praktického využití), využívání zpětné vazby a reflexe, nové zážitky, postoje, prostor pro vybudování vlastních názorů – to byly nejčastější odpovědi zaškrtnuté v dotaznících. Velmi podobně odpovídali respondenti v rozhovorech. Zmiňme například objasnění si rozdílu mezi zážitkovou pedagogikou a jinými formami interaktivního či dramatického způsobu vyučování, to znamená v podstatě propojení teoretické informace s možností praktického využití. O důležitosti reflexe a zpětné vazby ze strany žáků hovořili v podstatě všichni respondenti. Nové zážitky, postoje, prostor pro vybudování vlastních názorů, to je v podstatě osobní, respektive osobnostní přínos, změny, jež na sobě vlivem absolvování kurzu opět shodně pozorují obě skupiny dotazovaných. Z výsledků tedy shodně vyplývá, že účastníci byli nejvíce obohaceni o nové dovednosti.

Na otázku „Co Vás nejvíce na kurzu zaujalo?“ se v dotaznících nejčastěji opakovaly odpovědi, že atmosféra kurzu, využívání principů zážitkové pedagogiky, pak lektoři a třetí celková náplň kurzu. To se v podstatě opět shoduje s názory respondentů v rozhovorech. Všichni zmiňují nadšení, překvapení faktem, jak jednoduše vypadající principy zážitkové pedagogiky jsou vlastně dokonale propracovaným systémem. Co se týká lektorů, respondenti v rozhovorech je označili za příjemné profesionály. Upozornili dále na fakt, že po osobnostní stránce ne všem ostatním účastníkům vyhovovali, shodně ale dodali, že by se účastníci ve vlastním zájmu měli od tohoto pocitu oprostít a vnímat je jen na profesionální bázi. To

v podstatě potvrzuje i nejčastější odpověď na otázku číslo 15 v dotaznících - lektor/lektori dotázané zaujali především: profesionalitou, připraveností, hravostí a nadšením pro dobrovolnickou činnost a zážitkovou pedagogiku.

Dále byly obě skupiny dotázány na to, jakým způsobem, respektive do jaké míry aplikují prvky zážitkové pedagogiky do vlastní praxe učitele. Většina účastníků, kteří odpovídali v dotaznících, odpověděla, že se změnil jejich přístup k tvorbě vyučovací jednotky po absolvování zážitkového kurzu. Získané zkušenosti/vědomosti/dovednosti využívají ve vyučovacích hodinách velmi často. Většina respondentů odpověděla, že nevynechává při realizaci vyučovací jednotky žádný krok ze zážitkové pedagogiky. A když už vynechali jednotlivý krok, jednalo se o reflexi a hodnocení. Také pro práci s klíčovými kompetencemi je zážitkový kurz ovlivnil. Většina účastníků nejčastěji rozvíjí klíčovou kompetenci komunikativní a klíčovou kompetenci sociální a personální. V závěru hodiny nebo při ukončení aktivity využívají často reflexi. Kurz je ovlivnil i ve způsobu hodnocení žáků. Žáky vnímají jako individuality se specifickými potřebami. Mnozí odpověděli, že absolvování kurzu je spíše ovlivnilo v plánování a organizaci vyučovací jednotky. Častěji a intenzivněji promýšlí, k čemu cíle směřují a co rozvíjejí. Více než polovina účastníků odpověděla, že je kurz ovlivnil v lepší komunikaci s žáky a i v lepší komunikaci a spolupráci s kolegy. I zde tedy nacházíme velmi významnou shodu s odpověďmi v rozhovorech. Všichni respondenti prvky zážitkové pedagogiky uvádějí v praxi. Především v přístupu k žákům, které vnímají individuálněji. V otázce výsledků kladou větší důraz na zpětnou vazbu a komunikaci než na známky, hodnocení či plnění stanovených limitů. Stejně tak věnují více energie i času přípravám na vyučovací hodiny. Shodně též vyzdvihují důležitost spolupráce celého pedagogického sboru, aby byly prvky zážitkové pedagogiky aplikovány s kýženým efektem, ne jen útržkovitě, ale systémově.

Otázka na konkrétní aplikaci zážitkové pedagogiky během vyučování ukázala v odpovědích v dotaznících, že nejpoužívanější metodou je/jsou hry/aktivity, následovaly modelové situace odpovídající reálné skutečnosti, vlastní tvořivost, reálné výzvy/úkoly, výklady, besedy, práci s interaktivní tabulí. Zde můžeme pozorovat, že hra, imitace reálné či modelové situace jsou důležité pro vtažení žáka do děje. Čím silnější vztažení, tím silnější prožitek, tím si osvojené dovednosti lépe osvojil a zapamatoval. Většina účastníků odpověděla, že po absolvování kurzu více do hodin zařazují realizování programů. Při tvorbě programů si uvědomili důležitost,

stanovení cílů, proč a co tím chtějí získat. Zařazují zpětnou vazbu. V dotaznících zjištěná fakta tedy lze srovnat s faktem, že i v případě rozhovorů učitelé nejčastěji aplikují zážitkovou pedagogiku takzvaně v praktičtějších hodinách – tělesná výchova, volnočasové aktivity, semináře. Můžeme vyvodit, že se jedná o hry, reálné úkoly, besedy a podobně. Docházíme tedy k výsledku, že prvky zážitkové pedagogiky se nejlépe hodí právě pro výchovy – tělesnou, hudební či volitelné semináře určené především pro starší ročníky a podobně.

Na otázku, zda mají podporu v uplatňování nových metod u svých kolegů a nadřízených, většina respondentů v dotaznících odpověděla, že spíše ano. Zde bychom asi poodhalili největší rozdíl oproti respondentům v rozhovorech. Ti bohužel s kolegy, respektive spoluprací s nimi nemají ty nejlepší zkušenosti. Svěřují nám, že se často potýkají s nevolí z jejich strany, obětovat například plánování takových hodin, do kterých je vřazena zážitková pedagogika, více času či energie, než jsou zvyklí. Respondenti odhadují, že v tom je hlavní úskalí vybudování systému a především dalšího rozvíjení těchto aktivit, na kterých by všichni dotázaní velmi rádi pracovali. Sami jsou ochotni dále se vzdělávat, obohacovat se zkušenostmi, kolegové ale povětšinou nikoli. Dotázaní dále naznačují, že ani nucení je do těchto aktivit ze strany vedení školy není tou správnou cestou. Účast na kurzech zážitkové pedagogiky by podle jejich názoru měla být založena na dobrovolnosti, aby bylo dosaženo maximálního efektu. Dodejme ale, že alespoň jeden z dotázaných si spolupráci s kolegy, respektive kolegyněmi pochvaluje, dokonce vyjadřuje překvapení, že se jedná o věkově mnohem starší, respektive tedy i zkušenější učitelky, u kterých by takovou energii vloženou do projektů nepředpokládal.

Celkově lze tedy porovnání odpovědí v kvantitativních dotaznících a ve fenomenologických rozhovorech shrnout následovně: V podstatě všichni dotázaní si pochvalují průběh kurzů zážitkové pedagogiky, který absolvovali, nadšení byli jak aktivitami, tak atmosférou, především pak množstvím zkušeností, dovedností a znalostí, které během jeho konání načerpali. Trochu se liší názory na lektory, což je pochopitelné vzhledem k faktu, že se jedná o lidský faktor. Všichni dotázaní také načerpané informace a dovednosti aplikují ve vlastní pedagogické praxi. Samozřejmě v trochu odlišné míře, což zavinil opět lidský faktor. Shodují se i na zaměření se na zpětnou vazbu a komunikaci se žákem, jeho vnímání coby specifické individuality. Pojetí výuky se tedy u všech rozhodně významně změnilo po absolvování kurzu

zážitkové pedagogiky. Odlišné odpovědi se nejčastěji týkaly spolupráce s kolegy, popřípadě vedením školy v plánování hodin, do nichž jsou vřazeny prvky zážitkové pedagogiky. Respondenti v dotaznících neodpovídali ve smyslu, že by v tomto ohledu spatřovali problém. Výsledky fenomenologických rozhovorů ukazují spíše na opak. Opět si dovolujeme tvrdit, že je to dáno lidským faktorem, jednotlivými individualitami učitelů či ředitelů. Závěrem tedy hodnotíme, že pokud nebyly otázky vázány na lidský faktor, odpovědi v kvantitativních dotaznících i fenomenologických rozhovorech jsou víceméně shodné.

5 Diskuze

Tato diplomová práce sleduje problematiku vlivu absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi. Pokouší se o propojení těchto dvou oblastí v teoretické i empirické rovině a odhaluje či vyvracuje souvislosti a vztahy. Výzkumným souborem jsou učitelé, kteří absolvovali zážitkový kurz od Prázdninové školy Lipnice a pozornost je směřována na společné a odlišné vlivy působení na osobnost učitele a jejich další profesní působení. Obecným cílem práce je do diskuze přispět o zkvalitňování výchovně-vzdělávacího procesu.

Empirickým zjištěním jsem zjistila, že respondenti odpovídající v dotazníku, že se o kurzech zážitkové pedagogiky dozvěděli od kamarádů, z rozhovoru vyplynulo, že se respondenti k jejich absolvování dostali náhodou.

Důvodem absolvování kurzu se obě skupiny shodují na tom, že je k tomu přivedla vlastní potřeba doplnit si vzdělání a zkušenosti.

Stejná shoda odpovědí nastala v přínosu absolvovaného kurzu především v získání nových dovedností, především propojení teoretických informací s možností praktického využití a využívání zpětné vazby a reflexe, nové zážitky, postoje, prostor pro vybudování vlastních názorů a především jeho osobní přínos pro každého účastníka. Pokud tomu tak není, tak nastává problém. Účastník je donucen k absolvování a nemá potřebu se dále sebevzdělávat a sebezdokonalovat. Jaký pak má přínos takový kurz pro člověka? Nalezne přínos v průběhu kurzu? Co může takového účastníka přesvědčit o změně pohledu na absolvování kurzu? Tomu by se mohl věnovat další výzkum.

Na otázku „Co vás nejvíce na kurzu zaujalo?“ se vyjádřili respondenti shodně v odpovědích, že atmosféra kurzu, využívání principů zážitkové pedagogiky, lektori a i celková propracovanost systému v kurzu. Je jasné, že zážitková pedagogika je založena na zážitku, se kterým se dále tak pracuje. Pokud by tomu tak na kurzu nebylo, jak by si mohli osvojit nové metodické principy a přijmout je za své?

Důležitou otázkou výzkumu je, do jaké míry aplikují účastníci prvky zážitkové pedagogiky do vlastní praxe učitele. Většina účastníků odpověděla, že absolvování kurzu je spíše ovlivnilo v plánování a organizaci vyučovací jednotky. Častěji a intenzivněji promýšlí, k čemu cíle směřují a co rozvíjejí. Více než polovina účastníků odpověděla, že je kurz ovlivnil v lepší komunikaci s žáky a i v lepší komunikaci a spolupráci s kolegy. I zde tedy nacházíme velmi významnou shodu

s odpověďmi v rozhovorech. Všichni respondenti prvky zážitkové pedagogiky uvádějí v praxi. Především v přístupu k žákům, které vnímají individuálněji. To klade na učitele i Rámcový vzdělávací program. To mi přichází na mysl otázka. Jak je možné, že učitelé tolik nevnímají žáky víc jako jednotlivé individuality? Zážitková pedagogika učitelům ukázala cestu, jak je tak vnímat a jak k žákům přistupovat.

Dalším zjištěním bylo, že se zážitková pedagogika hodí pro výchovy – tělesnou, hudební, občanskou či volitelné semináře z důvodu časové náročnosti. Je to vážně jediný důvod, proč to není zařazené i v dalších hodinách nebo jen výjimečně? "

Největší rozdíl v názorech mezi respondenty, kteří vyplnili dotazník, a těmi, co poskytli rozhovor, byl hlavně v podpoře při uplatňování nových metod u svých kolegů. Respondenti v dotazníku odpověděli, že spíše ano. Respondenti v rozhovorech ve spolupráci s kolegy nemají ty nejlepší zkušenosti. Důvodem, proč tomu tak je, může být, že kolegové budou, jak se říká „na výkony a na výsledky“, pak se nemůžou v názorech sejít s filozofií zážitkové pedagogiky. K potřebnému výsledku se zážitková pedagogika dostane také, jen osvojené informace jsou mnohem trvalejší a o to nám ve výchově a vzdělávání jde. Naučit a nezapomenout a ne naučit a druhý týden nevědět.

Dalším faktem je, že kurz pozitivně ovlivnil osobnostní stránku účastníků, „nabíjí je energií a chutí do práce“.

Empirické šetření tedy potvrzuje, že zážitková pedagogika má na osobnost učitele a jeho profesi pozitivní vliv.

6 Závěr

Tato diplomová práce, nazvaná Vliv absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi, si kladla za cíl popsat a interpretovat zkušenost učitelů, kteří se zúčastnili vzdělávacího kurzu zaměřeného na zážitkovou pedagogiku ve škole. Blíže tuto zkušenost analyzovat, a to především z hlediska jejího vlivu na učitelovo další profesní působení.

Domnívám se, že se mi podařilo zmapovat, jaký význam měl zážitkový kurz na učitele a jeho profesi. Největší prostor jsem věnovala metodě hloubkového rozhovoru a dotazníku, který se stal pomocnou metodou ve výzkumu.

Přiblížila jsem čtenáři témata, která vyplynula z rozhovorů s učiteli. Co vede k absolvování kurzu zážitkové pedagogiky. Jak vypadala první zkušenost se zážitkovou pedagogikou. Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe. Jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele.

Tato práce byla zaměřena na učitele, kteří se účastnili zážitkového kurzu od organizace Prázdninové školy Lipnice. Z pohledu začínajícího pedagoga je pro mě nejpřínosnější kapitola Zařazení prvků zážitkové pedagogiky do vlastní praxe, a jaký má zážitková pedagogika přínos pro učitele. V těchto kapitolách jsem dospěla k závěru, že pozornost pedagoga je přenesená na žáka, a že absolvování zážitkového kurzu přispívá k celkovému osobnímu rozvoji. Současně nabyté informace i zkušenosti z kurzu učitel převádí do vlastní pedagogické praxe.

Jsem přesvědčená, že v dnešní době nového školního systému je zážitková pedagogika klíčem ke zkvalitnění a kreativní výuce a celkově pro osobní rozvoj člověka.

Na základě zaznamenaných rozhovorů a dat z dotazníku shrnu základní poznatky a odpovím na výzkumné otázky.

Co vede učitele k rozhodnutí absolvování zážitkového kurzu?

K absolvování kurzu respondenty přivedla potřeba doplnit si vzdělání a zkušenosti z důvodu neefektivnosti tradičních hodin.

Jaký vliv má absolvování zážitkového kurzu na učitele? Čím konkrétně mu je přínosem?

Respondenti uvádí, že získání nových dovedností (propojení teoretické informace s možností praktického využití), využívání zpětné vazby a reflexe, nových

zážitků, postojů, prostoru pro vybudování vlastních názorů, je pro ně velkým přínosem.

Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?

Hlavní příčinou zařazení prvků zážitkové pedagogiky je zkvalitnění výuky, která má za následek vzbuzení aktivity žáků, jejich zapojení do činnosti a zlepšení komunikace mezi vyučujícím a spolužáky.

Zařazují učitelé prvky zážitkové pedagogiky do výuky?

Přínosem mé práce bylo zjištění, že zážitková pedagogika pomáhá účastníkům kurzu si uvědomit, na čem je založená. Pochopit rozdíly mezi jejími zásadami v zážitkové pedagogice a poukazuje na nejdůležitější faktor, a tím je žák. Dalším přínosem bylo zjištění, že výstupy vyučovacích hodin, do kterých je vložena, jsou slučitelné s klasickými požadavky na klíčové kompetence a cíle výuky a zároveň dalším přínosem je fakt, že kurz pozitivně ovlivňuje osobní stránku absolventů, „nabíjí je energií a chutí do práce“.

Doporučení pro teorii a praxi

Z hlediska teorie a výzkumu nebylo nalezeno dostatečné množství studií, které by se této problematice vlivu absolvování zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi věnovaly. Na základě toho lze pro další výzkum doporučit:

- Zjištění stavu na konkrétních školách po uplynutí určitého času
- Položení dotazníku žákům

Další doporučení vychází z výsledků fenomenologických hloubkových rozhovorů a dotazníku.

U učitelů je vhodné zařazovat takovéto kurzy, z důvodu odproštění se od stereotypního stylu učení. Získají lepší přehled o nastavování si cílů výuky, a jak těchto cílů dosahovat. Tento nový styl je nabije energií do dalších pracovních činností.

Z výpovědi učitelů žáci na tyto nové styly učení reagují kladně. Žáci si v reflexi a v hodnocení hodiny uvědomují, co v dané hodině probírali a tím si nově získané vědomosti lépe osvojí.

Výčet možností z toho výzkumného šetření není zcela vyčerpán, jelikož že jsem se zaměřila na stěžejní kategorie, kterými jsem se snažila přiblížit, možná i

trochu nadchnout pro absolvování takového kurzu. Důležité je jednak propojení roviny praktické s využitím zážitkové pedagogiky ve vzdělávání s teoretickými východisky pedagogickými a psychologickými, z nichž koncepce vychází.

Bibliografie

BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 375 s. ISBN 80-7178-479-6.

DAMAŠKOVÁ, Tereza. *Vliv kurzů zážitkové pedagogiky na osobnost klienta*. Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Michal Šafář, PhD.

FRANC, Daniel, Daniela ZOUNKOVÁ a Andy MARTIN. Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, vii, 201 s. ISBN 978-80-251-1701-9.

HELLER, Daniel. *Psychologie jako věda o prožívání a prožívání času* [online]. In: . [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://cmps.ecn.cz/pd/2006/texty/pdf/heller.pdf>

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999, 278 s. ISBN 8024600307.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum-Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008.408s. ISBN 978-80-7367-485-4

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-x.

HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2.

JUKLOVÁ, Kateřina. *Základy obecné psychologie*. Univerzita Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2007. ISBN 978-80-7041-861-1.

KIRCHNER, Jiří. *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, vi, 135 s. ISBN 9788025125625.

KUBAN, Jiří. *Tendence k vyhledávání prožitku a její diagnostika*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, 136 s. ISBN 8070416432.

MÁSILKA, D. (2004). *Zážitková pedagogika v současném systému vzdělávání. Seminář v oboru kinantropologie: sborník příspěvků*. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.

PELÁNEK, Radek. *Zážitkové výukové programy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 133 s. ISBN 9788073676568.

PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 205 s. ISBN 9788073673536.

PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amonium, 1995.

REITMAYEROVÁ, Eva. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Vyd. 1. Ilustrace Věra Broumová. Praha: Portál, 2007, 173 s. ISBN 9788073673178.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: [obor v pohybu]*. Vyd. 5., rozš., V Grada Publishing 1. Praha: Grada, 2007, 196 s. ISBN 978-80-247-1174-4.

SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2002, 517 s. ISBN 80-85947-80-3.

SÝKORA, JAN. *Zážitkové kurzy jako nástroj pedagoga volného času*. 1. Vyd. Hradec Králové: Gaudeamus 2006. 56 s. ISBN 80- 7041- 380-8.

AL], [kolektiv autorů: Lucie Slejšková ... et]. *Škola zážitkem: zážitková pedagogika při výuce klíčových kompetencí a hodnocení žáků*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2011. ISBN 9788026010463.

ŠVARŤÍČEK, R. a K. ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Elektronické zdroje:

ae. [online]. 29. 4. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.aee.org/customer>

education. *Education.com*. [online]. 29. 4. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné

z: <http://www.education.com/about/us/>

hnuti-go. [online]. 29. 4. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.hnuti-go.cz/>
 HYPEŠ, Jaromír. Analýza pramenů zabývajících se zážitkovou pedagogikou [online].
 2007 [cit. 2015-04-29]. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze,
 Vedoucí práce Pavel Král. Dostupné z: <http://theses.cz/id/z50975/>

JIRÁSEK, Ivo. Filozofická kinantropologie: setkání, filozofie, těla a
 pohybu [online]. 2005. [cit. 2015-05-12]. ISBN 80-244-1176-8. Dostupné
 z: [http://www.researchgate.net/profile/Ivo_Jirasek/publication/40346735_Filosofick_
 kinantropologie_setkn_filosofie_tla_a_pohybu_/links/545ce4db0cf2c1a63bfa58be.pdf](http://www.researchgate.net/profile/Ivo_Jirasek/publication/40346735_Filosofick_kinantropologie_setkn_filosofie_tla_a_pohybu_/links/545ce4db0cf2c1a63bfa58be.pdf)

JIRÁSEK, Ivo. Inzerát na název. *Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku*
 [online]. 2014, vol. 8, no. 1, s. 6-102. [vid. 2015-06-18]. ISSN 1314-603X. Dostupný
 z : <http://www.gymnasion.org/sites/default/files/library/gymnasion14web.pdf>

outwardbound. [online]. 29.4.2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné
 z: <http://www.outwardbound.net>

POSPÍŠIL, Radek. Úvod do pedagogiky. is.muni.cz. [online]. 15.4.2015 [cit. 2015-
 04-15]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pdf/ps09/uvod_ped/web/stazeni.html

PAVÍČKOVÁ Jana. *Psychologické souvislosti zážitkově-pedagogického kurzu a
 procesu změny u jeho účastníků* [online]. 2011. [cit. 2015-04-29]. ISBN . Dostupné
 z: https://is.muni.cz/th/209845/ff_m/Pavickova_DP.txt

psl. *Prázdninová škola Lipnice*. [online]. 29.4.2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné
 z: <http://www.psl.cz/>

Projekt Odyssea. *Projekt Odyssea, o. s: Osobní a sociální výchova, vzdělávací
 programy pro učitele a žáky*. [online]. 29. 4. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné
 z: <http://www.odyssea.cz/index.php>

Sborovna: Projekt sborovna - klíč k individualizaci [online]. 2010. vyd. Ministerstvo
 školství mládeže a tělovýchovy [cit. 2015-04-03]. Dostupné
 z: [http://pslold.psl.cz/projekt-klicovy-
 rok/tymoveprojekty/docs/Handouty_pro_pedagogy_klicove_kompetence.pdf](http://pslold.psl.cz/projekt-klicovy-

 rok/tymoveprojekty/docs/Handouty_pro_pedagogy_klicove_kompetence.pdf)

ŠOBÁŇ, Tomáš. *OBEČNÁ PSYCHOLOGIE A PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI PRO SOCIÁLNÍ PRACOVNÍKY* [online]. 2008. [cit. 2015-04-29]. ISBN. Dostupné z: http://www1.osu.cz/~soban/studmat_psys.pdf

STUHLÍKOVÁ, Iva. *Základy psychologie emocí* [online]. 2002, 2007. [cit. 2015-04-29]. ISBN 978-80-7367-282-9. Dostupné z: https://www.ereading.cz/nakladatele/data/ebooks/4068_preview.pdf

Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele [online]. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://pslold.psl.cz/projekt-klicovy-rok/tymoveprojekty/docs/handouty_2013_final.pdf

RAVENINTHEFOG,. Maslowova pyramida potřeb - černobíle.jpg. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File%3AMaslowova_pyramida_pot%C5%99eb_-_%C4%8Dernob%C3%ADle.jpg

Seznam tabulek

Graf 1 Otázka č. 6 Kde jste se poprvé setkali s termínem „zážitková pedagogika“?	29
Graf 2 Otázka č. 8 Jaký byl důvod motivace pro absolvování zážitkového kurzu v PŠL? - požadavek od zaměstnavatele	30
Graf 3 Otázka č. 13 Co Vám přineslo absolvování zážitkového kurzu?/ Čím Vás kurz nejvíce obohatil?	31
Graf 4 Otázka č. 14 Co Vás nejvíce na kurzu zaujalo?	32

Seznam obrázků

Obrázek 1 Metodický princip	10
Obrázek 2 Puzzle: aspekty ovlivňující přípravu programu	11
Obrázek 3 Model sebezkušenostního učení (no motovy Kolbova cyklu učení).....	12
Obrázek 4 Mapa možných tematických okruhů na zaměření reflexe.....	13

Seznam Přílohy

Příloha A - Rozhovor 1	73
Příloha B - Rozhovor 2	81
Příloha C - Rozhovor 3	84
Příloha D - Dotazník	84

Příloha A

Rozhovor 1

J: První otázka by byla, co jste dělala před tím, než jste se setkal se zážitkovou pedagogikou?

R: To je úplně jednoduchý. Já jsem studoval vyšší odbornou školu JABOK a tam jsem na střední škole, jsem měl ekonomku. Zjistil jsem, že to není špatný, ale nějaké papíry a kancelář, že to není přímo můj směr, a že mě spíš zajímalo pracovat s lidma nebo pro lidi. Tak jsem se přihlásil na sociální pedagogickou a teologickou školu na VOS v PRAZE a začal jsem tam studovat. Zpočátku jsem nevěděl, na jakou cílovou skupinu se zaměřím, a co budu dělat. Spíš jsem to bral, že tam objevím něco nového. V zásadě to bylo tak někdy v prvním ročníku, ale úplně abych byl přesnější. V prvním ročníku jsme měli, jak se říká moderně - adaptační kurzy, seznamovací kurz. A tam jsem vůbec netušil, že je to nějaká zážitková pedagogika nebo něco, ale byla to tak silná akce s téma spolužákama, jsme zažili naprosto pro mě neuvěřitelně čtyři dny. My jsme se poznali, jako kdybychom spolu dva roky chodili už do školy. Tak mě to hrozně zaujalo a stále jsem netušil, že nějaká zážitková pedagogika a v podstatě jsem ani nevěděl, že existují nějaké firmy, které se tím živej, a že to má takovou historii, jakou to v podstatě má. A v druhém ročníku byla možnost se přihlásit na výběrový kurz u nás ve škole, který ani nevím, zda to bylo přímo zážitková pedagogika, ale v podstatě, ano. Takže to bylo těsně předtím, než jsem se setkal, jako se zážitkovou pedagogikou.

J: Organizovala škola.

R: Tam byli dva naši tělocvikáři, kdy jeden měl za sebou tuším instruktorský kurz Prázdninový školy Lipnice a druhý studoval FTVS a měl na starost sporty v přírodě nebo jak se to jmenovalo. A tak oba to zajímalo tak otevřeli pro nás. Jsme měli takovou možnost, že mužem zkoušet a připravovat, jak se ty činnosti připravují a zkusit si nějaký věci, jako přímo v akci. Na víkend jsme vždy někam odjeli, a tam probíhala v podstatě výuka. V reálu jsme si zkoušeli práci s lanama, něco dělat. Dělali to ze svého zájmu, že je to bavilo, tak je napadlo, že by to bylo zajímavé pro lidi, kteří studují sociální práci a sociální pedagogiku. Tak že by to pro mě mohlo být zajímavý i do života, budoucího i profesního, pracovního. Sami to nabídli. Vedení školy to schválilo. Tak jsme takhle jezdili do přírody.

J: Takže Vás to takhle silně ovlivnilo?

R: Jo.

J: Když jste dostudoval, tak jste šel rovnou učit?

R: No to nebyla tak přímá cesta. Já jsem dostudoval, jak říkám sociální pedagogiku, a sociální práci, potom pastorační sociální práci a nastoupil jsem ve středisku volnočasovém, středisku mládeže - salesiánském středisku mládeže Praha-Kobylisy a nejdříve jsem tam v podstatě dělal. Byl jsem volnočasový pedagog. Zás tak velký rozdíl ve vnímání veřejnosti to není. Jako vychovatel jsem se necítil, spíš se tam s dětskama hráli a snažili jsme se na základě, trávení volného času. Hráli jsme spolu fotbal. Měli jsme půjčovnu skatových potřeb, brusle a skate park a horolezeckou stěnu, a takové věci. Tak jsme, to bylo takové spojení sociální práce s tou pedagogickou činností dejme tomu i tak s tou výchovnou složkou. Na základě navázání vztahů, byť by to v závěru vypadalo, že si hrajeme, tak se tam často řešili i životní příběhy. No a v tom středisku jsme začali přemýšlet, že tam byly vhodné prostory, který se předělaly na takový klub. Jenže to měl být klub pro starší klienty toho střediska. No a pak jsem čistě náhodou přičichl k „nizkoprahovým“ zařízením

pro děti a mládež nebo „nízkoprahovým“ klubům. A začal jsem dělat sociálního pracovníka klubu, že tam založili „nízkoprahový“ klub. Tam začali být klienti z ulice, takže jsem začal v podstatě jako nějaký volnočasový pedagog. Pak jsem přešel čistě do sociálních služeb a učit jako učitel, jsem začal a tři roky po skončení školy v roce 2004. Tři roky po té, co jsem dokončil školu, tak jsem začal paralelně, že jsem dělal v tom „nízkopraháči“, tak jsem začal učit na vyšší odborné škole. Ale to jsem začal učit tělocvik. A nic jiného.

J: Učit ten tělocvik, měl jste zkušenosti z té zážitkové pedagogiky.

R: To jsem měl.

J: Takže jste to rovnou aplikoval?

R: Ještě jsem neměl takové zkušenosti, abych je aplikoval do té praxe, jako ty učitelství v tělocvičnách.

J: Jak vypadaly ty hodiny?

R: Neříkám, že to byly běžné tělocvikářské hodiny. Protože to nebylo o tom, že. Ale v podstatě jsme dělali klasické věci. V prvním ročníku rozcvičky, bavili jsme se o rozcvičkách, zkoušeli jsme různá cvičení. Pak sportovní hry jsme trénovali. Občas jsme šli ven a hráli jsem hry, jiné než jsou ty klasické sportovní hry. Ale rozhodně to nebylo nic společně se zážitkovkou nic společného.

J: Tehdy jste to tak ještě nebral?

R: Ne ne. Možná trochu díky té získané zkušenosti jsem měl jinak nastaveny možné cíle. To si nejsem jistý, to je taková spekulace trochu, bral jsem to víc pro ty lidi, pro ty studenty. aby si nemuseli plnit nějaké limity a nestál jsem tam s tou píšťalkou, ale aby pro každého z nich to mělo individuálně to mohlo mít rozvojový smysl, mohli něco objevit nebo můžou zjistit i když nemají, nejsou sportovně založený. Jsou i jiné sportovní činnosti, které je mohou obohatit, ale zážitkovka tam nebyla nijak.

J: I tak je ty hodiny bavili i vás zároveň?

R: Jo, to jo.

J: Kdy jste se setkal s PŠL?

R: No přímo PŠL? To je těžká otázka. Ono to bylo tak, že já jsem začal učit ten tělocvik. Pak ty kolegové tělocvikáři, kteří tam byli přede mnou. Ti už vlastně odešli a najednou se tam ukázala ta možnost, že ten kurz zážitkové pedagogiky, kteří oni dělali pro nás. Tak že bych mohl. Nikdo jiný to nechtěl dělat a mě to v té době začalo zajímat. Jako co to přesně obnáší a měl jsem nějaký knížky. Já jsem úplně zapomněl, že jsem svoji závěrečnou práci ve škole psal na zážitkovku. Takže jsem se s tou zážitkovkou setkal v rámci samostudia knih a něco jsem si vyhledal na internetu. A vlastně se mi podařilo, což byla dobrá náhoda. Psal jsem tu diplomku. Našel jsem si instruktora PŠL a zjistil jsem, že mají knihu instruktorský slabikář. A já jsem si řekl, že tu musím mít. Tak jsem si našel jejich kancelář. Zašel jsem tam a oni se moc netvářili. My máme posledních pár výtisků a nechceme to veřejnosti moc prodávat. No, ale jeden bychom mohli vám dát. Tak jsem získal instruktorský slabikář. A já jsem úplně byl z toho u vytržení. Ta kniha mě zaujala, jak je to popsány. Jak se to má dělat. Pak jsem zjistil, že jsem byl jeden z mála lidí z veřejnosti, kteří neměli s prázdninovou nic společného, a kteří se k té knížce dostali. Protože pak studenti, kteří psali na zážitkovku - závěrečné práce u nás ve škole. Tak vůbec neměli šanci, tak si ji půjčovali ode mě, a já ji mám, už jako salát. Samozřejmě těch knih je mnohem víc, ale tenkrát. Tenkrát jsem nic pořádného nenašel. Seznámení s prázdninovou bylo teda na konci studia a tedy v závěru, kdy jsem psal závěrečnou práci. Neabsolvoval jsem žádný kurz, neznal jsem tam žádné lidi. V podstatě díky tomu slabikáři a co jsem dohledal na internetu. Tak jsem pronikal do metody, jak je postavena, jak to funguje.

J: Kdy jste absolvoval první kurz a kolik?

R: Já jsem od zážitkovky neabsolvoval žádný autorský kurz. Metodicky jsem absolvoval Mekku. To byl první, jsem nemohl dopátrat, ve kterém roce to bylo. Bylo to asi 2009/2010. To byl první kurz a druhý teďka absolvuji, ten metodický. Už mám tři víkendy za sebou a tři víkendy mě ještě čekají. A to jsou jediný přímo od prázdninovsky kurzy. Které jsem absolvoval. Jinak nic. Pak jsem absolvoval, když měla prázdninovka 30 let. Byla velká konference. Tak jsem se na té konferenci přihlásil, a účastnil. Bylo to velice inspirativní. Hry ve stylu 30. let. Pak jsem tam diskutoval s lidma z Lipnice. A říkali, jak pojmáme tu zážitkovou pedagogiku. Tam jsem zjistil, aniž bych měl předešlou nějakou zkušenost s instruktorským, metodickým kurzem. Tak jsem z toho, co jsem nastudoval sám a co jsem převzal od svých učitelů a sám si dál, že jsem se s hodně lidma schodl, že ten pohled na tu zážitkovku máme podobný. Pak jsem se i setkal s lidmi, kteří dělali akce pro firmy. To bylo pojetí zážitkové pedagogiky. Bylo to pojetí na stavení zážitků, a čím větší tím lepší, a já jsem tam postrádal nějaký ten pedagogický cíl. Já jsem měl na mysli, že budeme všichni v místnosti. Všichni budeme mačkat papír, ale pokud to bude dobře postavený a bude tam jasně výchovný či pedagogický cíl. Tak je to zážitková pedagogika. Skrz si něco zkus a následně v reflexi si to projdou. Lidi na to reagovali, že to moc řeším, že nějaké reflexe, to není potřeba. Hlavně rychle. Hlavně, když je spustíme ze skály na laně, tak to bude pro ně největší zážitek. A já jsem s tím, tak nějak nesouhlasil. A právě s lidma z té prázdninovsky, tak jsem zjistil, že ten můj pohled, který jsem si sám vytvořil, je ten správný.

J: Který kurz vás nejvíce ovlivnil?

R: To se těžko odpovídá. Nejvíce mě ovlivnilo vůbec to setkání na seznamovacím kurzu v prváku. Já jsem jezdil jako dítě, na chaloupky, tajné tábory. Pak jsem jezdil na tábory, kde jsem dělal vedoucího táborů a už tenkrát jsem přemýšlel, jak to udělat zajímavě celotáborovou akcí. A mě tam pořád něco chybělo, smysl, mně často přišlo. často když máme předtáborový schůzky. Tak tam zaplácáváme čas, že máme 14 dní tábor dejme tomu. Tam jsou ty dopoledne a odpoledne. A my jen vymýšlíme, čím to vyplníme. A mně to ke konci připadalo takový divný. A najednou při tom seznamovacím kurzu v té škole. Jsem najednou objevil akce, které mě úplně fascinovaly, a říkal jsem si, že jsou to skvělé hry na jednu stranu a na druhou, to má nějaký přesah. Něco víc. Tak to pro mě bylo asi, ovlivnilo nejvíc. Pak ten kurz ve škole. To jsme blbli. Tak to jsem absolvoval, tu Mekku. Tak jsem o té zážitkovce něco věděl, ale nebylo to takový, že mě nějak hodně ovlivnila nebo nadchla. Ale spíš, že to ve mně ty věci usadilo. Že jsem si najednou ve věcech udělal pořádek. Což bylo pro mě v té době, když už jsem to nějakou dobu učil. Najednou jsem byl na tom kurzu, a kde jsem zjistil, že to bylo asi potřeba. Abych něco takového absolvoval. Protože jsem si vše usadil v hlavě a nad věcná jsem začal víc přemýšlet. A teďka ten kurz, co absolvuji. Je super, protože přesně teď jsem v nějaké fázi, kdy v rámci toho předmětů, který mám ve škole tu zážitkovkou tak poslední dva tři roky. Předělávám vlastně ty hodiny, které vedeme, a jak to pro ty studenty připravujeme. A tohle mi hodně pomáhá. Aby to bylo pro ty studenty v krátké časově dotaci lépe pochopitelný. Aby pochopili, o co se jedná v té metodě. Nejen, že se to naučí, ale pochopili ten systém přemýšlení nad pedagogickými cílema. Nad tou pedagogikou. Nejde o to vymyslet bomba hru a strávit přípravou nějaké formy. Podstata je, si udělat nejdříve jasno co chci, aby ta činnost způsobila a pak ty činnosti.

J: Mohl byste mi popsat tu Mekku a nebo nějaký kurz od začátku až do konce? Jak na Vás působil? Jaké činnosti jste tam dělali? Od toho nejaktuálnějšího třeba?

R: Jako popsat, co jsme tam dělali? To je docela těžká otázka. Když bych to vzal na tu první Mekku.

Když jsem přijel, tak mi bylo hrozně špatně, protože jsem den předtím chytil nějakou chřipku a měl jsem teplotu a to možná ovlivnilo moje vnímání. Když jsem přišel do místnosti, tak tam byly stoly do U, to byla taková první věc, která mě nenaladila, protože já nemám rád u těchto typů kurzu stoly. Já vím, že jsou potřeba, když si člověk potřebuje něco psát, ale já vnímal ty stoly, jako nějakou bariéru, za co se člověk může schovat. Pak jsem různě řešil, odkud kdo je protože jsem nikoho tam neznal. Kdo je z byznysu, kdo dělá akce pro firmy a kdo je tím nepolíben a kdo naopak, ty zkušenosti má. Tak jsem o těch lidech přemýšlel. No, ale to bylo takové klasický. Seznámili jsme se, představovací kolečko, jako vždycky a všude co kde dělá. No, s náma dělala Petra Dražanská, se nám představila, co nás čeká a v podstatě. A ta Mekka je celá, že to je takový vhled do té metody zážitkové pedagogiky. Není to žádný to, že člověk ty věci důkladně zná a ovládá a nemůže říci, že je umí používat. Byl úvodní hříčky to mě hrozně pobavilo a líbilo se mi to. Hráli jsme aktivitu. Naučili jsme se jména druhých lidí. A Petra nám řekla, že se zaručeně naučíme jména všech během chvíle. Mně je blbě, já se tady nebudu učit nějakých 16 lidí. To časem nějak pochytím a opravdu jsem se je naučil. To bylo. Nevím, jak se to Petře povedlo. Já jsem to pak zkoušel, ale bylo to takové, jakože je důležité, abychom se soustředili, a ten kdo říká svoje jméno, tak aby si zkontroloval, zajistil pozornost. To mě velice zaujalo. Někdo to zkoušel, a prej se to nepovedlo. Já jsem to teda ještě nezkoušel. Pak k té metodické části. Začali jsme si povídat k metodické části. Jsme si začali povídat o tom že spojení zážitková pedagogika, je trochu protichůdné, že pedagogika je v podstatě je věda. Výchovné cíle a oproti tomu zážitek, je taková živelnost. O tom jsme se bavili. Najeli jsme na základní tři kroky záměr, program, reflexe. Pak je navazuje a plyne. Řešili jsme, co je potřeba než začne kurz. Co dělat, když se nějaká akce připravuje, z čeho se skládá, co by měl vědět, jaký má zdroje. Všechno na sebe váže má vrstvy. Všechno bylo prokládány občas nějakou hrou.

J. Tu metodiku jste si ověřili nějakou hrou? Tak to je pojatý?

R: No, tak bych to úplně neřekl. Spíš to bylo tak, že ne všechno jsme pak ověřili na nějaké aktivitě. Si pamatuju. Pamatuji si aktivitu, na které nám Petra demonstrovala zážitkové pedagogiky. Metody na běžné výuce ve škole, kdy jsme dostali zadání, postavili jsme něco po skupinkách. Pak přišla druhá skupinka, když to viděla, ten náš výtvar. Měli jsme popsat na popis pracovní postup, jak to vyrobit. A práce se stejným materiálem, aniž by věděli. Jestli to podle našeho postupu sedí. Pokusila se to podle něj postavit. A porovnali jsme výsledky. Řekli jsme si nakolik procent je kdo spokojený s tím výsledkem, a co by nám pomohlo, aby v tom popisu bylo lepší. Co tam chybělo, co bylo dobře, co špatně. A ona pak říkala, že to je pro 5. třídu v češtině, popis pracovního postupu. Využití zážitkové pedagogiky. Vůbec v podstatě, jde o to. Nejde o to jaký téma, se probírá, ale co chci, aby se ti účastníci naučili. A díky tomu se zažili, to co se má zažít. V kterých je třeba se naučit. Jo, v tom postupu chyběly rozměry, si řeknou žáci. Nebylo jasné situovaný. Pak jen učitelka doplní seznam toho pracovního postupu. Jakoby obsahově. Ty žáci si mnohem lépe si zapamatují, než kdyby to psali pouze na tabuli. Tam jsme se učili. Aby každý pochopil, o co v tom kurzu jde. Jak to funguje. Základní princip, abychom si uvědomili, že často se ve škole zaměřují nějaký interaktivní způsob výuky, za to že je to zážitkový. Ono to možná zážitkový je, ale není to zážitková pedagogika. Že jako udělá zajímavý způsob učení slovíček, že budou děti běhat pro slovíčka, ale to neznamena, že je to zážitková pedagogika. To jsme si o tom bavili.

To mi přišlo hodně užitečný. Ta hra tam byla vložena, jako na upevnění, pochopení opravdu toho principu, jak to funguje, než že bych vnímal jednotlivé hry. Nebylo to že bysem si něco přečetl, naučili a pak aplikovali, a pak si z té Mekky pamatují. Zkoušeli sami po skupinkách definovat nějakou cílovou skupinu, pedagogický cíl, metodu, to bylo docela těžký v těch skupinkách. Bylo těžký, jsem si říkal.

J: Byl jste ve skupince, kde jste byl dominantní nebo ne?

R: Já jsem nebyl dominantní, protože jsem nechtěl podsouvat svůj pohled na věc. Ale já to mám tak vždycky. Já jsem ze své podstaty týmový hráč a nejsem moc tvůrčí kreativní člověk, co vymyslí, co se má hned udělat. Potřebují druhé lidi, možná zdoluhavé, ale mě s nima baví diskutovat. Spolu klidně nesouhlasit, ale argumentovat společně. Bavit se o tom, a pak z té diskuze, na kterých se dá stavět udělat něco. A to v těch skupinkách mi vůbec nešlo. Takže já jsem byl takový v pozadí, a když mě něco hodně štvalo, tak jsem říkal: „Tak takhle, to není!“ Nebo že bych to udělal jinak. Ale byly tam lidi, neměli zkušenosti, ale byli takový dominantní, že se strašně snažili svoje pohledy aplikovat. A já jsem neměl chuť a ani energii, to nějak rozbíjet. Protože jsem se nechtěl s nimi dohadovat. Přišlo mi to v těch skupinkách takové těžké, ale možná to bylo jen v té naší. Nevím, jak ty ostatní nebo jsem si uvědomil, jak jsem zvyklej, když připravujeme program pro ten náš seznamovací kurz, který dělám pro studenty zážitkovéj. Tak mám kolem těch sedm lidí, které jsem si vybral, které si připravím na to, jak to já vidím. Nejdřív diskutujeme vůbec o pojetí těch věci, o podstatě, a pak se bavíme o nějakých hrách a jaký program postavíme. Tak je to mnohem jednodušší, než když je to takhle umělé vytvořena skupina. Každý je z jinýho kouta světa. Vidíme se první víkend, a ještě každý vychází z jinýho pochopení věci, tak mě to moc nešlo.

J: Střídali jste se ve skupinkách?

R: Byli jsme jen jedna skupinka, která na tom začala pracovat.

J: Jak dlouho trval?

R: Tři dny.

J: Jak na vás působilo, to prostředí a lektori?

R: Lektor byl jen jeden, a ta na mě působila dobře. S Petrou, to byla druhá zkušenost. A mě její způsob práce vyhovuje. Takže, z Petry jsem měl dobrý pocit, je to dobře odvedená práce. Nemusí to sedět každému. Někteřím lidem, co jsem se bavil, moc nesesdla.

J: V čem nesesdla?

R: No, říkali, že je moc, rázná, a že. Nikdo z nich neměl problém s odbornou stránkou věci. Ale já jsem to vnímal, jako že to je osobnostní záležitost, že jim nevyhovovala jako člověk, jaký způsobem komunikuje. Nemělo to souvislost s tou odbornou stránkou, to říkali, že v pohodě, že jim nesesdla lidsky. Ty prostory nijak nezaujali a ani nepohoršili, nijak nevadili. Takový, nevím.. Vybavuji si, jak to tam vypadalo. Bylo to spíš příjemné prostředí, než nepříjemný prostředí. Líbilo se mi, že jsem se sešli docela dobrá partička lidí. První den jsme šli popít. Okamžitě se tam nastartoval týmový duch nebo nevím, jak to nazvat, prostě skupinová atmosféra se nastartovala velice rychle.

J: Děláte tělocvik a zážitkovku?

R: V podstatě mám zážitkovou pedagogiku 1,2, tělocvik pro dálkaře a seznamovací kurz pro prváky, kteří nastupují do školy a pak ještě lyžáky a takový.

J: Změnila se v lyžáku metodika po kurzu?

R: Zrovna jsem se vrátil z lyžáku a příští týden s kolegama z týmu, další týden máme hodnocení a zrovna jsem přemýšlel, jestli to tam víc nějak do toho aplikovat. Jako vědomě cíleně Lyžák metodou zážitkové pedagogiky, to ne. Myslím si, že to není

klasický lyžák, rozhodně je hodně nestandardní s tou naší školou. Je to hodně zážitkový, ale není to jakoby cílený, nějaký zážitkové programy. Napadlo mě, jestli by to nešlo to nějak zařadit. Někak to posunout směrem k té zážitkovce. Zatím jsme to tak nějak neaplikovali. Nepřipravovali jsme to tak, spíš je to tak. Každý z těch instruktorů jsem trochu jinak nastavený. Takže pro někoho je důležité technika nebo. Jsem vlastně ve shodě. Nám jde o to, aby ty lidi získali vztah k horám a k pohybu v nich, a třeba si i zamilovali zimní hory a běžky. Teď mluvím o běžkách. Sjezdovky, to je vyloženě metodická řada, výuky, ale taky to je postavený na tom. Postavený na vnitřním zážitku. Máme tam i přednášku o vnitřním lyžování, kdy studentům nás filosof ve škole, který u nás na škole učí filosofii. Tak má přednášku, je to o tom vnitřním nastavováním výzev a limitů, a jako jak se připravit na lyžování vnitřně s tím, že když jdu na ty běžky a nesnáším to, tak to ovlivní i ten můj zážitek z toho. Takže se hodně těm studentům snažíme zprostředkovat zážitek těch hor se vším všudy i s únavou i s výhledem, i se skvělým pocitem, že jsem zdolal nějaký kopec. Ne, že jsem se si dal nějaký skvělý oběd v pěkné chalupě, ale že by to byla zážitková pedagogika to ne. Ale je to hodně postavený na tom, aby měli ten zážitek. Aby to nebylo přesně o tom, jak to bylo na ZS a SS. Aby to nebylo jen drezúrování techniky. Aby z toho měli svůj osobní objev, a potom ve zpětný vazbě se pak něco objevilo. Že zimní hory ne, ale teďka, že uvažují o tom, že si koupí běžky. A že příští rok chtějí jet s námi znova. Doplnit místa v buse. Většinou se ty lidi vrací. Někakým způsobem to v lidech něco zanechá, ale není to přímo zážitková pedagogika.

J: V té organizaci používáte zážitkovou pedagogiku?

R: No, tam se snažíme. To je taková kombinace, které děláme programy od 16-19 let, kdy budou opouštět dětský domov. A my se snažíme je připravit. Připravit pár víkendů na život není moc reálný. Tak tam jsou obsaženy data. Je to interaktivní věc. Nejsou tam moc nejsou zpětný vazby. Jen to naučíme. Nic méně v tomto programu máme zařazeny věci, kde chceme. Nejde nám o to, aby měli znalosti finanční gramotnosti, ale že existují občanské pořádky. Aby věděli nějaké informace, ale aby jsem jim umožnili osobnostní růst, sebepoznání a možná i trochu trénovali ve spolupráci, komunikaci a sebe prezentaci. Tak to v tom programu máme čistě nějaký - zážitková pedagogika. Máme něco vzdělávacího, a pak program který je zaměřený. Je to jen rozvoje v sebepoznávání, komunikační. A to tam máme taky. Instruktorka všeho možného.

J: Byl jste v této organizaci předtím, než jste absolvoval kurz zážitkové pedagogiky?

R: Jj.

J: Změnil se Váš přístup k těm dětem?

R: Přístup je stejný, ale metoda práce se změnila. Tak jsem zjistil, že opravdu musíme věnovat větší pozornost, definováním a stanovením cílů a to už. To je cíl čeho se mají naučit, ale i cíl aby se sepoznali, abychom věděli, co chceme, aby se o sobě dozvěděli. Zjistili, tak si myslím. Ono to plyne přirozeně. Z počátku jsme měli mnoho informací, které jsme se snažili předávat a to je blbost, protože si to stejně nepamatují. Tak jsme vybrali min důležitých. A ty, aby trénovali a převedli do praxe a zkoušet si to s nima, a taky hodně spíš dbát o to, aby oni byli schopni komunikovat s ostatními. A aby se v tom zlepšovali. Více jsme si definovali ty cíle.

J: Jak na to reagovaly děti, na tu změnu?

R: Máme jednu skupinu a s nima máme tři čtyři víkendy, a pak máme zase jinou. Ale je pravda, že jsem poslední dva ročníky, tak ty účastníci jsou v těch zpětných vazbách líp definovat, co bylo cílem toho těch kurzů. Že si uvědomují, co jsem dělali a co se naučili, co zjistili. když jsem začínali. Tam tam bylo všechno a nic. že moc

nevědí. kdo chtěl tak si něco zapamatoval, aby mut o něco dalo. nebylo to takové uvědomělé. víc si uvědomují co absolvovali.

J: Jak reagovali kolegové na absolvování kurzu?

R: Já to mám jednoduché. Co já v té škole dělám, a že si vybírám lidi, se kterými ty kurzy dělám sám. A už to jádro spolupracujeme 10 let. Tak oni vědí, to moje pojetí. Důsledek je ten, že půl roku před seznamovákem jsme se sešli a měli jsme tu první schůzku. Tak jim říkám, zapomeňte na všechno, co jsme dělali, a teď si řekněme, kdo je typickej prvák, typický člověk, kdo nastupuje do naší školy. Teď si pod'jem definovat, co chceme, aby v tom každém programovém okýnku, který tam mám, .aniž bych jsem byli ovlivněny, co jsme předchozí ročníky dělali. Co chceme, aby si ty lidi zažili, a co je pro ně bude ten přínosný cíl. A to mě baví. A bylo to pro nás těžký. Protože jsme pořád byli zabředlý v tom programu, který známé a je ověřený a funguje. Ne zapomeňte na hry. Vznikaly takové situace. Seděli jsme nad tím tři hodiny a někteří byli z toho unavení. Protože jsou spíš zaměřený na ty jasné výsledky a potřebují to posouvat dál. Tak už byly nevrly. Proč to tak pitváme, vždyť víme, že ty aktivity fungují a fungovalo nám to pět let zpátky, proč bychom to měnili? Ale myslím si, že to hodně pomohlo.

J: Změnily názor?

R: Jojo, oni nebyly proti, už je to otravovalo. Jeden ročník, jsme si dali práci s tím, že jsem definovali cíle a ještě jsme si dali práci s tím. Rozdělili na znalosti, dovednosti a postoje a co konkrétně chceme cvičit posilovat, a tak. A pak z toho vznikl úplně neuvěřitelný systém, protože těch cílů bylo strašně moc. Měli jsme systém kódování, že u nějakých aktivity bylo označení 302B45D a podle kterých jsme tu aktivitu mohli dohledat. Jeden kolega vymyslel systém kódování no nic méně, jsme se přes to prokousali. A potom v závěrečném hodnocení vlastně předložského kurzu. Že to pomohlo, že jsme měli zacílené. Nebylo to jen rozplizlé povídání. Ale že to je opravdu jasný, co reflektujeme, a bylo to jasný i pro ty účastníků. Takže to zdoluhavé diskutování při nastavování cílů, si myslím bylo velice prospěšné. Protože jsme si udělali jasno. To posunulo tu akci o kus dál.

J: Co plánujete do budoucna?

R: Jo plánuji, abych se přiznal tak moc neplánuji. Plánuji v té zážitkovce pokračovat, protože mě to baví, jak to funguje, ty lidi udělat posun poznat se naučit a hlavně si to pamatovat na dlouhou. Pro mě teďka aktuálně je pro mě taková otázka, přednášet tu metodu zážitkové pedagogiky mimo klasické kurzy nějaký v přírodě a se skupinou lidí. Ale přenášet do školní výuky. Mě to lákalo a zajímalo a řešit a zajímat a na konci tu metodu práce přenést pro sociální pracovníky v sociálních službách ty aktivizátory. A jak je to použitelné, jak to aplikovat s cílovýma skupinama, senioři a nebo děti s postiženým. Nebo mám zkušenost děti s autismem a s jiným mentálním postiženým, na kolik by se ta metoda práce dala aplikovat na tyto cílové skupiny. Ještě jsem to nezkoušel. Určitě to jde. Spíš jsem nad tím přemýšlel. Ve škole máme další centrum vzdělávání, tak v těch kurzech lektorů, co získávají klasifikaci pro aktivizátora v sociálních službách. Tak jim tam představují metodu práce, jakým způsobem se dá pracovat s tou reflexí. Jakou metodu udělat, aby to fungovalo. Ne s práci s velkou skupinou, většinou je to nastavený, že se pracuje se skupinou. Co plánuji Pšl další kurzy. Škola vzdělat dál. Možná se přihlásit někam jako instruktor a zkusit to dělat, ale jak ty lidi neustále jsou na vážkách přemýšlet, aby tu zakázku dostali, dali nesmyslné zadání. Že to není reálný, který ti ten kšeft vezmou.

J: Jak vás prázdninovka ovlivnila v osobním životě?

R: No, myslím, že jo. Určitě, mnohem víc, ty věci reflektuji. Dříve jsem takové věci nedělal. Dříve jsem určitě věci přecházel, ale že mi připadá. Že si často projíždím,

často nějaké situace a říkám si, co si z toho odnáším. A nebo to udělat jinak, abych se toho vyvaroval. Kdybych to neabsolvoval, tak bych to asi nedělal. Kdyby se lidé naučili, když něco nastane, co by udělal proto..

Příloha B

Rozhovor 2

J: Povyprávějte mi o životě před absolvováním kurzu, seznámením ZK.PG. PŠL?

R1: Zaměřil jsem se na kroužek, kde jsme hráli různé hry, ty jsem vybíral z nějaké literatury. Když se mi nějaká hra líbila, tak jsem ji realizoval.

J: Jak vypadaly hodiny před absolvováním kurzu?

R1: Hodiny vypadaly tak, jsem se na ty kroužky, moc nepřipravoval. Vyhledal jsem hru z literatury. Využil jsem ji. Nebyla zpětná reflexe. Hráli jsme často laccros. Bavili jsme se, byla legrace. Ale zážitková pedagogika to posunula do úplně jiné roviny. Obohatilo to o reflexi, hodnocení a smysluplnost kroužku. Děti chodí častěji, rádi.

Mezery jsem si nezádal cíle, jak bych vedl ten kroužek. Hledal jsem smysl vedení kroužku. Mezery především v propojitosti. Chtěl jsem, aby ty hodiny byly smysluplnější a vyšší smysl. Nebylo tam hodnocení, reflexe, zahráli jsme si a šli jsme domů. Děti chodily do kroužku rády. Dokonce, tam chodí lidi, kteří se znají. Bylo to na vzájemných sympatiích, že tam chodili. O ZK, PŠL a kurzech jsem se dozvěděl z literatury a internetu. Kde jsem si pročítal literaturu. Chtěl jsem to zkusit z důvodu zkušenosti pro praxi a především osobnímu rozvoji. PŠL jsem si vybral z důvodu toho, že je vlastně taková top organizace, která s tím začala kolem 80. let. Takže, je mnoho organizací Cesta., která ji PŠL ji vytvořila, pro firmy a komerční účely. Ta PŠL to je to gró, to je to nejlepší, co ČR může nabídnout. Chtěl jsem především získat nové zkušenosti a zjistit co dokážu, jak to rozvine mojí osobnost. Můj první kurz byl silně emocionální zážitek. Který mě ovlivnil o 180 stupňů. Kdy jsem se zmínil. Opustil jsem práci, založil organizaci, která pracuje se zážitkovou pedagogikou v r 2008, kdy jsem také poprvé absolvoval kurz z PŠL. v Je vytvořená na způsob prázdninovky, ale je především zaměřená na děti a mládež. (kurzy a adaptační kurzy, v přírodě. PŠL je zaměřená dospělé, učitele či pubescenty. Spolupracujeme se zlínským krajem s hlavní organizací. Bohužel nejsme tak známí, abychom mohli vykonávat více denní kurzy. Musíme na té reklamě ještě zapracovat.

Jak už jsem zmínil v r. 2008, jsem absolvoval první kurz. První kurz trval 12 dní. Absolvoval jsem Tramtárii, QUI VADIS. Bohužel Vám nepovyprávím, jak to probíhalo od začátku do konce. Ale byl to silný zážitek od začátku do konce. Nejvíce mě ovlivnila hra. Po pěti dnech kurzu jsme se rozdělili do dvojic. Jeden běhal kolečko a ten druhý tomu, který běhal, psal dopis. Bylo to silně emocionální. Po kolečku běhu jsme se vždy vystřídali a zase ten druhý, který předtím běžel, psal tomu druhému dopis. Byl to vlastně jediný způsob jak se dorozumět. Protože jste si ten papír a tužku předali a nic neřekli. Tak jste si v tom dopisu mohli všechno sdělit. Závěrem toho bylo to, že nebylo důležité, kolik jste toho naběhali, ale obsah toho dopisu. Což bylo dost silné. Další aktivita byla, že jsme měli rozchod. Měli jsme jen zadaný, kam se máme dostat. Takže bez ničeho jsme se vydali na cestu. Museli jsme se bez peněz dopravit na určité místo. Sehnat jídlo, ubytování. Protože to byla

vícedenní akce. Též to bylo silně emotivní, když strávíte dobu s určitým člověkem při krizových situacích. Tak to vás jistým způsobem prověří. Další aktivita byla, že jsme si hráli na rodinu, kdy jsme hráli na rodinu. Hráli jsme různé dekadý. Rozdělili jsme si role, nejdříve jsme hráli děti ze školky. Děti bez starostí a tak, co k tomu věku patří. Pak zazvonil zvonek a opět. Nový děj. Jsme starší do 20 let, kdy přichází puberta, první lásky. Pak zase zazvoní zvonek a čas se zase posune o další roky dopředu. Kdy už zemře matka a my měli na ní jedinou vzpomínku v podobě fotografie. Tak to bylo taktéž docela silně emocionální. Průběh hry byl následující, že postupem času, tak jak to i v životě bývá, postupně lidé umírali. Lektoři na kurzu byli velice profesionální. Ale nebyli tam, jako učitelé, jako organizátoři akcí. Kdy nám nabízeli aktivity, ale měl jsem pocit z toho, jak nám to řekli, že je nemusíme absolvovat. Záleží to pouze na nás. Kolik energie do té dané aktivity či kurzu vložíme, tím více se nám toho vrátí v budoucnu. Čím více silný zážitek, tím déle si ho člověk bude pamatovat. Lektoři jsou jen organizátoři a my jsme ti, kteří tu hru tvoří. Prostředí bylo skvěle, super. S kolegy jsme si rozuměli. Můj přístup k práci se změnil úplně od základu. Začal jsem o tom více přemýšlet. Začal jsem zároveň pracovat pro PŠL. Hlavníma metodami se zabývám: cíl, realizace, reflexe, hodnocení. Teďka plánujeme kurz, který je na 18 dní a jen cílem toho kurzu se zabýváme několik dní, abychom je přesně definovali, a teprve k těm zadaným cílům vybíráme hry, které ty cíle podpoří. Klíčové pro mě bylo, že ve svém kroužku začal aplikovat metody kurzu. Nejdříve si určím, čeho chci s dětmi na tom kroužku dosáhnout a pak teprve vybírám k tomu cíli hru. Důležitá tam byl i ta zpětná vazba ta reflexe. Kdy děti se naučili sami reflektovat, zda se jim ta daná aktivita či nepovedla a dále ji pak zhodnotit. V tom vidím velký přínos. Jsou více v kroužku komunikativní. Více spolu spolupracují.

Získané zkušenosti, vědomosti, dovednosti využívám téměř na 100%. Nesnažím se nic vynechat. Minimálně. Dodržuji metody ZK.PG.. Vynechávám reflexi z důvodu nedostatku času. Vyložene s klíčovými kompetencemi nepracuji, ale kdyby si někdo dal tu práci. A rozebral cíle aktivit. Tak tam jistě najde klíčové kompetence. Jako jsou klíčové kompetence komunikativní, sociální a personální či řešení problémů.

J: Jak Vás ovlivnil kurz ve způsobu hodnocení žáků?

R1: Ve způsobu hodnocení žáků, mě to taky dost ovlivnilo. Vidím nejenom jako žáky, ale jako jednotlivé osobnosti, které mají své vlastní potřeby. A jednotlivě se snažím s nimi pracovat. Snažím se plánovat a organizovat hodinu tak, aby ty děti to zaujalo, a aby si z dané hodiny odnesli pokud možno, co nejvíce. Stanovím cíl, hodnotíme. Lépe komunikuji s žáky. Je o dost lepší. Necítím se jako učitel, ale jako organizátor.

J: Jak se na Vás dívají kolegové po absolvování kurzu?

R1: Kolegové z předchozí práce, mě neviděli. Ale noví kolegové mě vidí, tak jak jsem se již změnil. Nejvíce mojí osobní změnu zaznamenalo moje blízké okolí. Změnil jsem se opravdu výrazně. Jsem silně namotivovaný a plný energie.

J: Myslíte si, že se u žáků zlepšilo něco, když jste použil metody ZK.PG?

R1: Jak jsem už zmínil. Změnili se především v sebereflexi, hodnocení aktivit a větší spolupráci a komunikaci.

J: Jaký je Váš cíl do budoucna?

R1: Mým cílem je nadále sebe rozvíjet. Postavit si baráček. Dále spolupracovat s PŠL. Nyní pracujeme na projektu Školky přes hranice. Kdy ty učitelky. Teda ty kurzu z MŠ se skládají převážně z žen i trochu starších. Ty ženy jsou plné energie a chtějí se vzdělávat dál a obohacovat se o nové zkušenosti.

Příloha C

Rozhovor 3

J: Jak probíhaly hodiny předtím, než jste se seznámila se ZK.PG? S tím termínem. Co bylo před tím?

R: ehm. Já jsem trošku zvláštní případ, protože já jsem původně vystudovaný psycholog. Jo. Takže učím tady na gymnáziu. Učím menší děti. Učím vlastivědu, jakoby občanku. Učím seminář psychologie, ty starší. Pro mě jestli mám porovnat nějaký rozdíl. Tak pro mě větší rozdíl byl u těch starších, u těch maturantů v tom semináři psychologie. Kdy poté, co jsem absolvovala nějaké kurzy zážitkové pedagogiky, tak jsem se ho snažila udělat víc zážitkově. Nebo postavit je na tom. Protože mi to přišlo, že to je věc, která chybí vlastně té škole, kterou si tolik nezažili. I když u nás jsou nastavené adaptační kurzy vlastně pomocí zážitkové pedagogiky. Takže

J: Co bylo předtím? Jak jste dříve pracovala s těma dětma?

R: Pracovala jsem předtím víc, asi s textem. Víc nějakým frontálním výkladem. asi...

J: Bavila Vás tato práce, tímto způsobem? Takovou metodikou?

R: Bavilo, nebyla jsem si tím úplně jistá. Ale, i kdybych to chtěla změnit, tak bez těch kurzů té zážitkové pedagogiky, bych sama na sobě nevěděla, asi úplně jak.

J: Jak jste se seznámila se zážitkovou pedagogikou? Co byl první impulz?

R: eeh. První impulz přes PŠL. A úplně náhodně, že jsem u nich absolvovala zdravotnický kurz - ZDRSAN, jako zážitkovou pedagogikou, což bylo jako mimo. Což jsem si dělala v době, když jsem měla ještě malé děti. Jako sama pro sebe, a taky jako do života a tam mě ta metoda nadchla. Protože to bylo úžasný a do teď z toho kurzu čerpám, nejen co se týče zdravotnických dovedností, ale i v praxi pro život, a potom jsem si udělala, když už jsem byla na škole. Protože vlastně dělám adaptační kurzy pro primány, ehm tak jsem si začala dělat ty metodický kurzy vlastně od té prázdninovky.

J: Kolik jich máte absolvovanejších?

R: Dva od prázdninovky

J: Který kurz Vás nejvíce obohatil, ovlivnil?

R: Možná úplně ten první, vlastně pořád. Ale pak ta dramaturgie třeba. Která mi pomohla, si ujasnit, jak si to poskládat, jak jakoby udělat třeba ten kurz. Postavit ho na té ZK.PG.

J: Mohla byste mi popsat, ten kurz od začátku do konce?

R: Co tam probíhalo?

J: No, jak to na Vás působilo? Jak na Vás působilo prostředí, lektoři, kolektiv celkově?

R: Lektoři na mě působili velmi dobře. Byly to muž a žena. Měli skvěle připravený program. Takže to šlapalo. Bylo to hodně nabitý, hodně intenzivní a promyšlený. I když to vypadalo, jakoby jednoduchá improvizace, tak ale jsme se vlastně dostali k tomu, jak to všechno bylo promyšlený, aby to do sebe zapadlo. ehm. Kolegové byli také zajímavý v tom kurzu. Protože to bylo namíchaný a nebyli tam jenom učitelé. Takže tam byli lidi z armády a z různých „neziskovek“ a bylo to zajímavý, i když

tam byly tři paní, které tam byly jen pro ten papír. Tak ten druhý den už nepřišli. Což jsem na to koukala. Protože to nebylo úplně levný. Asi to někdo zaplatil a prostě nepřišli. Přitom jako my ostatní, co jsme tam byli, tak to bylo pro nás takový nepochopitelný, protože to bylo takové intenzivní, jako že jsme si říkali, že to je zajímavý. Koho jsme potkali u oběda, tak jsme se o tom bavili. I když vlastně nikdy ty kontakty znova nenavázali. Když jsme si říkali, že jo. Dali jsme si na sebe emaily, ale ne, ale i tak to bylo hodně obohacující.

J: A co prostředí, jak na Vás působilo?

R: To bylo v nějaké škole. To pro mě bylo to temný. Bylo to v nějakém přízemí. Tam bylo víc místností. Tak jako dvě byly fajn. Ta vstupní hala a to nebylo nic moc.

J: Jaký jste tam dělali hry cvičení, které Vás nejvíce ovlivnily?

R: Dělali jsme tam logické hry, týmové hry na spolupráci. Tak jsme tam dělali víc věcí na práci s tělem. Jako člověk sám se sebou, a pak v rámci té skupiny. Těžko říct, asi všechno, asi ta kombinace těch věcí. Možná i to že byli různí ti lektoři, jako každý pracuje s jinou metodou a hezky se to doplňovalo.

J: Bylo tam pro Vás něco nepříjemného, nepochopitelného v tom kurzu? Lektoři Vám v něčem neseděli či kolega?

R: Asi ani ne. Já v tomhle nemám problém. Tolik jich tam zase nebylo, a bylo to všechno stanovený. Byla tam báze dobrovolnosti. Jakmile budete vědět, že se vám to nelíbí. Můžete říct, že tuhle věc dělat chcete/nechcete. Možná tam někteří kolegové, že byli takový urputný, že si hájili nějaký svoje metody, který používají. Když jsme si tam něco zkoušeli, vlastně sami a byl tam rozbor těch technik. Tak tam se tam někteří zacyklili. Takže si tím, že si urvaly větší prostor, který se mohl věnovat něčemu jinému. Ale podařilo se to těm lektorům vlastně utnout.

J: Jak dlouho trval ten kurz?

R: Tenhle ten byl dvoudenní. Program od rána do večera.

J: Přiblížila byste mi Vaši zkušenost dopodrobna, abych ji viděla Vašima očima?

R: Jestli si to takhle živ vybavím.... dlouhá odmlka

J: Jak na Vás například působila při příjezdu, ta atmosféra?

R: Bylo to zvláštní v tom. Že jsem tam nečekala určité typy lidí, že mě to překvapilo. Bylo to velice různorodé. Překvapilo mě tam, setkání s těmi lidmi, se kterými se normálně tady nesetkám ve škole. Nebo někde jinde. To byli ti muži, co původně byli z armády. Tak to bylo obohacující. Pak třeba i věkově to bylo obohacující. Protože jsme tam byli, jak střední věk, tak tam byli hodně mladí, kteří tam vedou třeba skauty. Takže tam byli taky čerstvě plnoletí. Byli tam i nějaké starší paní, které si k tomu došli sami, že si to chtějí zkusit. Takže ta pestrost.

J: Jak začal ten kurz?

R: Myslím, že to začalo, tak hodně pozvolna a začalo to nějakým představováním. Začalo to pozvolna, ale pak se to docela rozjelo. Pak jsem už byli rozdělení na skupinky, dostali jsme nějaký úkol, a už jsem se rozdělovali i v prostoru do různých místností, a pak jsme se vrátili zpátky, kde jsme rozebírali vlastně, co proběhlo, proč, co tam vidíme, jak to použít. Takže se tam dobře střídala ta dynamika, to rozdělení do menších částí. To zaujetí tou hrou a potom se přešlo na nějakou tu metodiku.

J: Jak na Vás působila ta skupina, ve které jste byla, nebo jste se střídali?

R: my jsme se prohazovali i jak jsme byli v těch skupinkách. Bylo to zajímavý. Potkala jsem se zajímavými otevřenými lidmi.

J: Myslíte si, že tento kurz absolvují lidi, kteří jsou přátelský, otevření?

R: Řekla bych, že ano. Protože pro lidi tolik není jejich volba. Třeba, když je tam vyšle zaměstnavatel. Což byl zrovna případ těch paní, které odešly. Tak je to nepříjemný. Protože to klade nějaký větší důraz na to, takhle, aby si člověk, z toho něco odnesl, tak se otevřít musí. Protože když se neotevřete, tak si z toho tolik neodnese. Takže bych řekla, že pro takové lidi to není, pokud oni nevěří nebo nechtějí si to zkusit.

J: Jaká věková kategorie byla těch paní?

R: Ty byly taky 4ř. Zkušený rutynérky, už mají zajitý svoje a teď jako jeli. A nebylo to úplně.

J: Jak se Vám zážitková uplatnila v praxi?

R: asi že jsem se nebála, zkusit nějaké nové věci. Postupně zařazovat aktivity, jak to bude fungovat v tom školním prostředí. Jestli to takhle půjde.

J: Používáte třeba reflexi?

R: Jo takhle, ta reflexe mi nepřišla tolik důležitá předtím, jako mi přišla důležitá potom. kde jsme měli dobře vysvětlený, co z té reflexe se dá vytěžít a jak se ní mělo stavět. Asi mi to trochu pomohlo, udělat si jasno, jak to použít tu zážitkovku, a proč ji použít a v jakou chvíli.

J: Takže ji nepoužíváte při každé hodině?

R: Ne

J: Jako doplňkovou?

R: Spíš jakou doplňkovou.

J: Které části nejvíce používáte z té zážitkovky - hry, reflexi, hodnocení?

R: asi tak namíchaná, hodně tu reflexi. Ty hry využíváme víc, při těch adaptácích. Tak tam se to dá úplně celé postavit. Ale normálně běžně, v těch školních hodinách, tak jak to vyjde nebo jak se to hodí.

J: Ráda byste to použila, ale máte na to málo času myslíte?

R: to určitě. To se nedá použít. I když já mám východu, že mám dvouhodinovku a nebo trojhodinovku, takže už ten čas najít. Ale podle mě to je hodně těžko realizovatelný v 45 minutách. Musela by se změnit hodně koncepce, aby se na to dalo víc pracovat.

J: Jak na Vás reagovali kolegové?

R: No, jak kteří. Pozitivní i u kolegů, kteří jsou stejně nebo podobně naladění a kteří si něčím podobným někdy prošli, nebo se jim to líbí, nebo to berou za své. A pak jsou i kolegové, kteří to neberou. Kterým to přijde zbytečný. Zbytečný hraní si s něčím.

J: Jaké máte cíle do budoucna? Nějakou zážitkovku?

R: No, že bych dohnala všechny ty kurzy. Ale já sama si dělám takový výcvik vlastně psychoterapeutický.

J: Můžete mi to popsat?

R: Je to výcvik pro vedení problémových třídních kolektivů. Je to 5letý. Kombinuje to víc psychologických směrů. Ta paní co to bere, tak má sama psychoanalytický a rodčeriánský. a simulujeme třídu. Takže je nás tam 30 a navzájem se zlobíme. A prochází to nějakým vývojem a jsou tam lidi ze školství, z nejrůznějších pozic. Ať už to jsou učitelé, zástupci, nebo i ředitel tam je nebo školní psychologové, metodici prevence. Původně to bylo určené pro metodiky prevence, ale je to taková pestřejší směska.

J: To je taky takový způsob zážitku?

R: Určitě. Taky je tam ta metodologie, jak ty věci převést. Už tam studuju tři a půl roku. Tak si tam zkusíme ty věci na té skupině a je tam reflexe. Jak bylo v roli těch dětí nebo kolegů, jak by to vzali.

J: Vcítění do role dítěte. Jaké to pro Vás je?

R: Jak kdy. Někdy to jde dobře a někdy když se to rozjede hodně a někdo má velkou chuť zlobit, tak se cítím víc jako pedagog, jako že je to těžký. Je to příjemný. Pro mě to je trochu jiný tím, že nemám ten klasickéj ped'ák. Mám vystudovanou psychologii a k tomu dostudovaný pedagogické minimum. Takže to nebylo pro mě tak nové, jako pro lidi, kteří si prošli klasickým ped'ákem si myslím.

J: Čím to je jiný si myslíte?

R: Že třeba, jak se mluví jak je to důležitý, a tak podobně a že pro některé lidi, si myslím, že to na tom ped'áku neměli vůbec.

Příloha D

Dotazník

Vliv zážitkového kurzu na učitele a jeho profesi

Milý účastníku zážitkového kurzu,

jsem v posledním ročníku Pedagogické fakulty a velmi Vás prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který je klíčový pro mou diplomovou práci. Tento dotazník je vytvořen tak, aby zjistil, jaký vliv na Vás a Vaši profesi má absolvování zážitkového kurzu od organizace Prázdninové školy Lipnice. Dotazník je anonymní, tudíž není potřeba vyplňovat žádné kontaktní údaje.

Prosím Vás o co největší upřímnost při jeho vyplňování – jedná se o vědecký výzkum, ve kterém mají Vaše odpovědi velký význam.

Předem děkuji za Vámi strávený čas nad vyplňováním tohoto dotazníku.

Bc. Markéta Pastvová

1) Jsem: žena/muž

2) Věk:

3) Vzdělání: (pro pedagogy - aprobace):

4) Místo bydliště:

5) Datum vyplnění:

6) Kde jste se poprvé setkali s termínem „zážitková pedagogika“? (označte maximálně 2 odpovědi)

v zaměstnání

od kamarádů

na internetu

ve škole (vzdělávání)

z literatury

v kurzu

jiná:

7) Kde/od koho jste se dozvěděl(a) o organizaci Prázdninová škola Lipnice (PŠL), která se zabývá zážitkovými kurzy?

od zaměstnavatele

od kolegů

od kamarádů

z internetu

jiná:

8) Jaký byl Váš důvod/motivace pro absolvování zážitkového kurzu v PŠL? (označte maximálně 2 odpovědi)

požadavek od zaměstnavatele

získání nových zkušeností pro praxi

seznámení/setkání se s účastníky těchto kurzů

zjistit, zda to zvládnou (ověřit si své schopnosti, dovednosti, postoje)

jiná: (např.: atmosféra v kurzu, odměna, prestiž PŠL, výzva/zkušenost, aktivita, zpestření)

9) V jakém roce jste zážitkový kurz absolvoval(a)?

10) Jak dlouho trval kurz?

11) Jak se nazýval kurz, který jste absolvoval(a)?

**12) Kolik jste zážitkových kurzů pořádaných PŠL celkem absolvoval(a)?
Doplňte jejich název.**

13) Co Vám přineslo absolvování zážitkového kurzu? / Čím Vás kurz nejvíce obohatil? (označte maximálně 3 odpovědi)

zkušenost s prací ve skupině

kontakty

nové zážitky

nové dovednosti - propojení teoretické informace s možností praktického využití

postoje – prostor pro vybudování vlastních názorů a postojů

pracování zábavnou formou s vybranými klíčovými kompetencemi

komunikace s dalšími účastníky

využívání zpětné vazby/reflexe

nové aktivity a hry

nic

jiná:

14) Co Vás nejvíce v kurzu zaujalo? (označte maximálně 3 odpovědi)

a) kolektiv

b) atmosféra

c) doba trvání kurzu

d) množství aktivit

e) organizace kurzu

f) využívání principů zážitkové pedagogiky

g) lektoři

h) celková náplň kurzu

ch) některé aktivity

i) Jiná:

15) Vzpomenete si, čím Vás nejvíce zaujal(i) lektor/lektoři v kurzu PŠL?

16) Vzpomenete si, jaké aktivity Vás nejvíce zaujaly v kurzu PŠL?

17) Změnil se Váš přístup k tvorbě vyučovací jednotky po absolvování zážitkového kurzu?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

nevím/možná

18) Jak moc využíváte získané zkušenosti/vědomosti/dovednosti ve vyučovacích hodinách po absolvování zážitkového kurzu?

vždy

hodně

často

občas

zřídka

nikdy

Odpověď stručně zdůvodněte.

19) Jsou pro Vás kroky zážitkové pedagogiky (analýza potřeb, stanovení si reálného cíle, realizace, reflexe a hodnocení) srozumitelné při realizaci vyučovací jednotky?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím/možná

20) Dodržujete jednotlivé kroky při využití zážitkové pedagogiky? (analýza potřeb, stanovení si reálného cíle, realizace, reflexe a hodnocení)

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím/možná

21) Vynecháváte při realizaci vyučovací jednotky jakýkoliv krok ze zážitkové pedagogiky?

- ano
 - ne
- Stručně zdůvodněte:

22) Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, prosím vyberte, jaký krok jste vynechali.

- analýza potřeb
- stanovení si reálného cíle
- realizace
- reflexe a hodnocení

23) Ovlivnil Vás zážitkový kurz při práci s klíčovými kompetencemi?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím/možná

24) Jakou klíčovou kompetenci nejčastěji rozvíjíte v hodinách, kde zařazujete metodu zážitkové pedagogiky? (označte maximálně 2 odpovědi)

- k. kompetence komunikativní
- k. kompetence pracovní
- k. kompetence sociální a personální
- k. kompetence k řešení problémů
- k. kompetence občanské
- k. kompetence k učení

25) Jak často používáte reflexi ve vyučovací jednotce?

- vždy
- často

občas
zřídka
nikdy

Odpověď stručně zdůvodněte:

26) Ovlivnil Vás zážitkový kurz ve způsobu hodnocení žáků?

ano
spíše ano
spíše ne
ne
nevím/možná

27) Pokud ano, konkrétně jak?

28) Ovlivnil Vás zážitkový kurz v plánování a organizaci vyučovací jednotky?

ano
spíše ano
spíše ne
ne
nevím/možná
Pokud ano, v čem především?

29) Ovlivnil Vás zážitkový kurz v lepší komunikaci s žáky?

ano
spíše ano
spíše ne
ne
nevím/možná

30) Ovlivnil Vás zážitkový kurz v lepší komunikaci a spolupráci s kolegy?

ano
spíše ano
spíše ne
ne
nevím/možná

31) Jaký program (hry/aktivity, modelové situace, reálné výzvy/úkoly,...) nejčastěji volíte pro realizaci vyučovací jednotky? (seřad'te možnosti vzestupně od nejpoužívanější)

1. hry/aktivity – uveden návod hry, čas, materiál a počet lidí na přípravu
2. modelové situace odpovídající reálné skutečnosti - hraní rolí, navození prostředí/situací
3. reálné výzvy/úkoly – skutečný problém
4. vlastní tvořivost
5. besedy
6. výklady
7. práci s interaktivní tabulí

32) Změnilo se Vaše používání a realizování programů (hry/aktivity, modelové situace, reálné výzvy/úkoly) výrazně po absolvování kurzu?

ano
spíše ano
spíše ne
ne
nevím/možná
jiná

33) Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište konkrétně, v jakých činnostech se změnila Vaše míra používání a realizování programů.

31) Máte podporu s novými metodami u svých kolegů a nadřízených?

ano
spíše ano
spíše ne
nové metody nepoužívám
nevím/možná

34) Vidíte zlepšení u žáků při použití principů a metod ze zážitkové pedagogiky (ZP)?

ano
spíše ano
spíše ne
principy a metody ZP nepoužívám
nevím/možná

35) V čem vidíte konkrétní zlepšení u žáků při použití principů/metod zážitkové pedagogiky?

znalostech, dovednostech
postojích
využívání vědomostí, dovedností, postojů v zadaném úkolu
obhájení názoru jednotlivce ve skupině
komunikaci i spolupráci ve skupině
větší soustředěnosti
v hodnocení/ reflexi mezi žáky
jiná:

36) Souhlasil(a) byste, abych Vás v případě potřeby kontaktovala pro doplnění/vysvětlení některých odpovědí, které budou v diplomové práci nadále anonymní?

ano
ne

37) Pokud jste na předchozí otázku odpověděl(a) ANO, doplňte (e-mail, telefonní číslo, skype).

38) Libovolný komentář: (k čemukoliv – dotazníku, kurzu, Prázdninové škole Lipnice, zážitkové pedagogice atd. ...)

Děkuji za čas, který jste věnoval(a) při vyplnění dotazníku.

Bc. Markéta Pastvová

Příloha E

Přepis Kvalitativních rozhovorů s komentáři a kódy – ukázka

Otevřené kódování prvního rozhovoru

„... ale nějaké papíry a kancelář, že to není přímo můj směr, a že mě spíš zajímalo pracovat s lidmi nebo pro lidi. ... dělal jsem vedoucího táborů a už tenkrát jsem přemýšlel, jak to udělat zajímavě celotáborovou akcí. A mě tam pořád něco chybělo, smysl. **(1/1)** Mě často přišlo, že když máme předtáborové schůzky, tak tam zaplácáváme čas. Že máme 14 dní tábor, dejme tomu. Tam jsou ty dopoledne a odpoledne. A my jen vymýšlíme, čím to vyplníme. A mě to ke konci připadalo takový divný. A najednou při tom seznamovacím kurzu v té škole. Pak jsem najednou objevil akce, které mě úplně fascinovaly, **(1/2)** a říkal jsem si, že jsou to skvělé hry na jednu stranu, a na druhou to má nějaký přesah. Něco víc. Tak to pro mě bylo asi, ovlivnilo nejvíce. ... Nejvíce mě ovlivnilo vůbec to setkání na seznamovacím kurzu v prváku. ... Pak v době, když už jsem nějakou dobu učil. Najednou jsem byl na tom kurzu, kde jsem zjistil, že to bylo asi potřeba. Abych něco takového absolvoval.“ **(A)**

„Takže jsem se s tou zážitkovkou setkal v rámci samostudia knih a něco jsem si vyhledal na internetu. **(1/3)** A vlastně se mi podařilo, což byla dobrá náhoda. **(1/4)** Psal jsem tu diplomku. ... Neabsolvoval jsem žádný kurz, neznal jsem tam žádné lidi. V podstatě díky tomu slabikáři a co jsem dohledal na internetu. Tak jsem pronikal do metody, jak je postavena, jak to funguje.“ **(B)**

A - Vymezení cesty, jak se respondent k zážitkové pedagogice dostal. Respondent popisuje, že pociťoval, že jeho pedagogickým aktivitám „něco“ chybí, ale první kontakt přímo se zážitkovou pedagogikou byla víceméně náhoda. Nejprve dokonce ani netušil, o co se přesně jedná. Přesto pociťoval, že hry mají jistý přesah. K těmto metodám nejdříve přičichl coby student (psal na toto téma diplomovou práci), až mnohem později absolvoval jeden z kurzů, coby pedagog. – **B**

„A já jsem úplně byl z toho u vytržení. Ta kniha mě zaujala, jak je to popsány. ... V prvním ročníku jsme měli, jak se říká moderně - adaptační kurzy, seznamovací kurz. A tam jsem vůbec netušil **(1/5)**, že je to nějaká zážitková pedagogika nebo něco, ale byla to tak silná akce s těmi spolužáky, jsme zažili naprosto pro mě neuvěřitelně čtyři dny. ... Nejvíce mě ovlivnilo vůbec to setkání na seznamovacím kurzu v prváku.“ **(C)**

„Takže, z Petry jsem měl dobrý pocit, je to dobře odvedena práce. Nemusí to sedět každému. Některým lidem, co jsem se bavil, moc nesesla.“ **(D) (1/6)**

C – Respondent popisuje, že ačkoli se k zážitkové pedagogice dostal v podstatě náhodou, byl jejími metodami doslova nadšen. Poznal je nejprve coby účastník aktivit, nikoli pedagog. V souvislosti s tímto faktem zmiňuje i fakt, že právě osoba lektora na kurzu zážitkové pedagogiky má velký vliv na jeho výsledky, respektive na jejím přijetí či nepřijetí účastníky. – **D**

„...ani nevím, zda to bylo přímo zážitková pedagogika, ale v podstatě, ano. ... abychom si uvědomili, že často se ve škole zaměňují nějaké interaktivní způsob výuky, za to že je to zážitkové. Ono to možná zážitkové je, ale není to zážitková pedagogika. **(1/7)** Že jako udělá zajímavý způsob učení slovíček, že budou děti běhat pro slovíčka, ale to neznamena, že je to zážitková pedagogika. ... Lidí na to reagovali, že to moc řeším, že nějaké reflexe, to není potřeba. Hlavně rychle. Hlavně, když je spustíme ze skály na laně, tak to bude pro ně největší zážitek. A já jsem s tím, tak nějak nesouhlasil. A právě s lidmi z té prázdninovky, tak jsem zjistil, že ten můj pohled, který jsem si sám vytvořil, je ten správný.“ **(E)**

E – Respondent popisuje, jak se po prvních zkušenostech se zážitkovou pedagogikou změnil jeho pohled na tuto problematiku. Přiznává, že předtím v podstatě ani on sám přesně neznal její přesné vymezení a především zásady správného průběhu, tedy takového, aby bylo dosaženo maximální efektivity, co se výsledků týká.

„Tam byli dva naši tělocvikáři, kdy jeden měl za sebou tuším instruktorský kurz prázdninový školy lipnice a druhý studoval FTVS a měl na starost sporty v přírodě, nebo jak se to jmenovalo. A tak oba to zajímalo, tak otevřeli pro nás. ... Sami to nabídli. Vedení školy to schválilo. (1/8) ... Byl jsem volnočasový pedagog. (1/9) ... Jako vychovatel jsem se necítil, spíš se tam s dětskama hráli a snažili jsme se na základě, trávení volného času. ... Ještě jsem neměl takové zkušenosti, abych je aplikoval do té praxe, jako ty učitelský v tělocvičně. ... Občas jsem šli ven a hráli jsem hry, jiné než jsou ty klasické sportovní hry. Ale rozhodně to nebylo nic společně se zážitkovkou nic společného. ... kolegové tělocvikáři, kteří tam byli přede mnou. Ti, už vlastně odešli a najednou se tam ukázala ta možnost, že ten kurz zážitkové pedagogiky, kteří oni dělali pro nás. Tak že bych mohl. Nikdo jiný to nechtěl dělat a mě to v té době začalo zajímat. ... Aby věděli nějaké informace, ale abychom jim umožnili osobnostní růst, sebepoznání a možná i trochu trénovali ve spolupráci, komunikaci a sebe prezentaci. Tak to v tom programu máme čistě nějaký - zážitková pedagogika.“ (F)

F – Respondent dále popisuje své první kroky k aplikaci zážitkové pedagogiky do vlastní pedagogické praxe. Vymezuje, jak si uvědomil rozdíl mezi interaktivní výukou a zážitkovou pedagogikou v pravém slova smyslu. Zmiňuje i spolupráci s ostatními kolegy, vedením školy. Dále popisuje cíle, ke kterým se snažili dospět.

„Možná trochu díky té získané zkušenosti, jsem měl jinak nastaveny možná cíle. ... to je taková spekulace trochu. Bral jsem to víc pro ty lidi, pro ty studenty. (1/10) Aby si nemuseli plnit nějaké limity a nestál jsem tam s tou piššalkou. Ale aby pro každého z nich to mělo, individuálně to mohlo mít rozvojový smysl. ... teď jsem v nějaké fázi, kdy v rámci toho předmětu, který mám ve škole tu zážitkovkou. Tak poslední dva tři roky. Předělávám vlastně ty hodiny, ... (1/11) Využití zážitkové pedagogiky. Vůbec v podstatě, jde o to. Nejde o to jaký téma, se probírá, ale co chci, aby se ti účastníci naučili. A díky tomu se zažili, to co se má zažít. V kterých je třeba se naučit. ... Sjezdovky, to je vyložene metodická řada, výuky, ale taky to je postavený na tom. Postavený na vnitřním zážitku. (1/12) Máme tam i přednášku o vnitřním lyžování, kdy studentům nás filosof ve škole, který u nás na škole učí filosofii. Tak má přednášku, je to o tom vnitřním nastavováním výzev a limitů, a jako jak se připravit na lyžování vnitřně s tím, že když jdu na ty běžky a nesnáším to, tak to ovlivní i ten můj zážitek z toho. Takže se hodně těm studentům snažime zprostředkovat zážitek těch hor se vším všudy i s únavou i s výhledem, i se skvělým pocitem, že jsem zdolal nějaký kopec. Ne, že jsem si dal nějaký skvělý oběd v pěkné chalupě, ale že by to byla zážitková pedagogika to ne. Ale je to hodně postavený na tom, aby měli ten zážitek.“ (G)

G – Respondent popisuje, jak coby učitel tělocviku konkrétně uvádí načerpané informace a zkušenosti se zážitkovou pedagogikou do své praxe.

„Nevím, jak ti ostatní nebo jsem si uvědomil, jak jsem zvyklý, když připravujeme program pro ten náš seznamovací kurz, který dělám pro studenty zážitkový. Tak mám kolem těch sedm lidí, které jsem si vybral, které si připravím na to, jak to já vidím. (1/13) Nejdřív diskutujeme vůbec o pojetí těch věcí, o podstatě, a pak se bavíme o nějakých hrách a jaký program postavíme. Tak je to mnohem jednodušší, než když je to takhle umělé vytvořena skupina. Každý je z jiného kouta světa. Vidíme se první víkend, a ještě každý vychází z jiného pochopení věci, tak mě to moc nešlo. ... Zrovna jsem se vrátil z lyžáku a příští týden s kolegy z týmu, další týden máme hodnocení a zrovna jsem přemýšlel, jestli to tam víc nějak do toho aplikovat. Jako vědomě cíleně Lyžák metodou zážitkové pedagogiky, to ne. Myslím si, že to není klasický lyžák, rozhodně je hodně nestandardní s tou naší školou. Je to hodně zážitkový, ale není to jakoby cílený, nějaký zážitkové programy. Napadlo mě, jestli by to nešlo to nějak zařadit. Nějak to posunout směrem k té zážitkovce. Zatím jsme to tak nějak neaplikovali. Nepřipravovali jsme to tak, spíš je to tak. ... Každý z těch instruktorů jsem trochu jinak nastavené. ... Seděli jsme nad tím tři hodiny a někteří byli z toho unavení. (1/14) Protože jsou spíš zaměřené na ty jasné výsledky a potřebují to posouvat dál. Tak už byly nevrly. Proč to tak pitváme, vždyť víme, že ty aktivity fungují a fungovalo nám to pět let zpátky, proč bychom to měnili? Ale myslím si, že to hodně pomohlo.“ (H)

H – Respondent vymezuje úskalí, se kterými se během zavádění zážitkové pedagogiky do praxe setkal. Týkaly se především spolupráce s ostatními kolegy i vedením školy. Dále pak samotné naplánování vyučovacích hodin je velmi náročné, a to nejen časově.

„Jeden ročník, jsme si dali práci s tím, že jsme definovali cíle a ještě jsme si dali práci s tím. Rozdělili na znalosti, dovednosti a postoje a co konkrétně chceme cvičit posilovat, a tak. A pak z toho vznikl úplně neuvěřitelný systém, protože těch cílů bylo strašně moc. (1/15) ... Nebylo to jen rozplzlé povídání. Ale že to je opravdu jasný, co reflektujeme, a bylo to jasný i pro ty účastníků. Takže to zdlouhavé diskutování při nastavování cílů, si myslím bylo velice prospěšné. Protože jsme si udělali jasno. To posunulo tu akci o kus dál.“ (I)

I – Respondent shrnuje, že vynaložené úsilí mělo efekt. Zážitkovou pedagogiku se mu společně s kolegy daří postupně zařazovat do výuky. Systém, který se jim podařilo vytvořit, velmi pozitivně hodnotí. Efekt na studentech je znatelný.

„Bylo to velice inspirativní. (1/16) ... Pak jsem tam diskutoval s lidmi z Lipnice. A říkali, jak pojmáme tu zážitkovou pedagogiku. Tam jsem zjistil, aniž bych měl předešlou nějakou zkušenost s instruktorským, metodickým kurzem. Tak jsem z toho, co jsem nastudoval sám a co jsem převzal od svých učitelů a sám si dál, že jsem se s hodně lidmi shodl, že ten pohled na tu zážitkovku máme podobný. ... Podstata je, si udělat nejdříve jasno co chci, aby ta činnost způsobila a pak ty činnosti.“ (J)

J – Respondent konkrétně vymezuje, v jakém smyslu ho profesně ovlivnil kurz zážitkové pedagogiky, který absolvoval v Lipnici.

„Určitě, mnohem víc, ty věci reflektuji. Dříve jsem takové věci nedělal. Dříve jsem určitě věci přecházel, ale že mi připadá. Že si často projíždím, často nějaké situace a říkám si, co si z toho odnáším. Anebo to udělat jinak, abych se toho vyvaroval. Kdybych to neabsolvoval, tak bych to asi nedělal. Kdyby se lidé naučili, když něco nastane, co by udělal proto.“ (K) (1/17)

K – Respondent upozorňuje na fakt, že zkušenost se zážitkovou pedagogikou ho ovlivnila nejen profesně, ale i v osobnostní charakteristice. Sám se v podstatě řídí jejími pravidly, čerpá z ní pro svůj osobní život.

„Plánuji v té zážitkovce pokračovat, protože mě to baví, jak to funguje. Ty lidi, udělat posun, poznat se, naučit a hlavně si to pamatovat na dlouho. Pro mě teď aktuálně je taková otázka, přednášet tu metodu zážitkové pedagogiky mimo klasické kurzy nějaké v přírodě a se skupinou lidí. Ale přenášet do školní výuky. (1/18)... Ještě jsem to nezkoušel. Určitě to jde. (1/19) Spíš jsem nad tím přemýšlel. Ve škole máme další centrum vzdělávání, tak v těch kurzech lektorů, co získávají klasifikaci pro aktivizátora v sociálních službách. Tak jim tam představují metodu práce, jakým způsobem se dá pracovat s tou reflexí. Jakou metodu udělat, aby to fungovalo. Ne práci s velkou skupinou, většinou je to nastavený, že se pracuje se skupinou. Co plánuji PŠL další kurzy. Škola vzdělat dál. Možná se přihlásit někam jako instruktor a zkusit to dělat.“ (L)

L – Respondent rozhodně hodlá svou aktivitu v oblasti zážitkové pedagogiky dále rozvíjet. Vlastním vzděláváním se, prohlubováním zkušeností, které hodlá uplatňovat v pedagogické praxi.